

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП  
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА



вонреден проф. д-р Цане Котески  
**ПРАКТИКУМ ПО МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**



Штип, 2020 г.

вонреден проф. д-р Цане Котески

# **ПРАКТИКУМ ПО МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**

ШТИП, 2020 г.



вонреден проф. д-р Цане Котески

**ПРАКТИКУМ ПО  
МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**



**Автор:**

вонреден проф. д-р Цане Котески

**ПРАКТИКУМ ПО  
МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**

**Рецензенти:**

проф. д-р Никола В. Димитров

проф. д-р Златко Јаковлев

**Лектор:**

Слаѓан Спасовски

**Техничко уредување:**

вонреден проф. д-р Цане Котески

**Издавач:**

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Печати:

Тираж:

CIP - Каталогизација во публикација  
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

338.48-44(1-87)(076)

КОТЕСКИ, Цане

Практикум по меѓународен туризам [Електронски извор] / Цане Котески. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев"-Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика, 2020

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/901>. - Текст во PDF формат, содржи 117 стр., илустр. -  
Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 25.02.2020. - Фусноти кон текстот. - Кратка  
биографија:  
стр. 117. - Библиографија: стр. 110-116

ISBN 978-608-244-709-4

а) Меѓународен туризам - Практикуми  
COBISS.MK-ID 112286986

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА - ГЕВГЕЛИЈА



вонреден проф. д-р Цане Котески

## **ПРАКТИКУМ ПО МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**

Штип, 2020 г.

## Содржина

Вовед.....	8
Вежба бр. 1- Проектни активности - правила за изработка и предлог теми.....	10
1. Подготвување на ракописот (за сите трудови).....	10
2. Цитирање на литература (за сите трудови).....	10
3. Изработка на семинарски/дипломски трудови.....	12
4. Предлог теми за изработка на проектни активности.....	14
Вежба бр. 2 - Меѓународниот туризам во Северноевропскиот Подрегион.....	17
Вежба бр. 3 - Меѓународниот туризам во Западноевропскиот Подрегион.....	27
Вежба бр. 4 - Меѓународниот туризам во подрегионот на Јужна /Медитеранска Европа.....	35
Вежба бр. 5 - Меѓународниот туризам во Централниот и Источноевропскиот Подрегион.....	44
Вежба бр. 6 - Меѓународниот туризам во Американскиот Регион.....	53
Вежба бр. 7 - Меѓународниот туризам во Азија и Пацифичкиот Регион.....	70
Вежба бр. 8 - Меѓународниот туризам во регионот на Африка.....	88
Вежба бр. 9 - Меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток.....	95
Вежба бр. 10 - Меѓународниот туризам во десетте водечки туристички дестинации во светот и меѓународниот туризам до 2030 г., долгорочни прогнози како значителен потенцијал за понатамошен развој и добри практики за македонскиот туризам.....	101
Вежба бр. 11 - Презентација на проектни активности.....	108
Вежба бр. 12 - Слободна вежба.....	109
Литература.....	110

## **Вовед**

Во последните децении, меѓународниот туризам е една од најпознатите растечки гранки во светската економија. Во однос на добивката, може да се рангира на трето место наспроти трговијата со оружје и трговијата со автомобили.

**Предмет на истражување е состојбата на меѓународниот туризам во последните години по петте основни параметри, препорачани од Светската туристичка организација:**

- пристигнувања,
- приходи,
- приходи од еден турист,
- трошоци и
- карактеристика на главните дестинации за регионите: Европа, Америка, Африка, Азискиот и Пацифичкиот Регион.

**Предмет на истражување се следните дестинации од секој подрегион (Северна Европа 7 држави, Западна Европа 9 држави, Јужна/Медитеранска Европа 17 држави, Централна/Источна Европа 21 држава) од регионот на Европа, водечките 10 дестинации на Азискиот и Пацифичкиот Регион, водечките 9 дестинации на Регионот Америка и водечките 5 дестинации на Регионот Африка.**

Целта на истражувањето е да се утврди состојбата на меѓународниот туризам во главните светски региони според основните параметри, откривајќи ги постоечките закони, проблеми, регионални особености и некои тенденции.

**За да се постигне ова, се решаваат следниве задачи:**

1. Анализа на регионалната поделба на светот, рационализација на предлозите и визиите за оптимизација на истите.
2. Истражување на состојбата на меѓународниот туризам во следниве насоки: пристигнувања, приходи, приходи од еден турист, биланс и трошоци.
3. Откривање на регионалните карактеристики на водечките дестинации и главните трендови во развојот на нивниот меѓународен туризам и нејзината рамнотежа.
4. Карактеристики на туристичките ресурси на водечките дестинации во секој од анкетираните подрегиони и региони.

### ***Предвидена основна литература:***

Котески, Ц. (2018), Учебник по Меѓународен туризам, ISBN 978-608-244-559-5, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и бизнис логистика.

**Предметната програма по предметот „МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ“ е систематизирана во единаесет наставни содржини:**

1. Меѓународниот туризам во Северноевропскиот Подрегион;
2. Меѓународниот туризам во Западноевропскиот Подрегион;
3. Меѓународниот туризам во подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа;
4. Меѓународниот туризам во Централниот и Источноевропскиот Подрегион;
5. Меѓународниот туризам во Американскиот Регион;
6. Меѓународниот туризам во Азија и Пацифичкиот Регион;
7. Меѓународниот туризам во регионот на Африка;
8. Меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток;
9. Меѓународниот туризам во десетте водечки туристички дестинации во светот;
10. Меѓународниот туризам до 2030 г., долгорочни прогнози како значителен потенцијал за понатамошен развој;
11. Добри практики за македонскиот туризам.

Практикумот, пред сè е наменет за студентите од Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, Факултетот за туризам и бизнис логистика - Гевгелија, но и за сите студенти од останатите факултети на коишто се изучува предметот Меѓународен туризам. Освен студентите, со оглед на апликативниот карактер на овој практикум, тој може да биде корисен и за туристичките менаџери, агентите, како и од сите вработени во туристичката индустрија.

Овој практикум има за цел да ја збогати наставната содржина по предметот Меѓународен туризам, да придонесе за полесно совладување на материјата од страна на студентите, како и да го поттикне и поддржи процесот на креативно размислување кај самите студенти. Покрај тоа, се надеваме дека практикумот ќе претставува и мотив за натамошно проучување на Меѓународниот туризам од страна на туристите што патуваат или оние кои планираат во иднина да патуваат.

## **Вежба бр. 1 – Проектни задачи: - Правила за изработка и предлог теми**

Стандардите за изработка на проектните задачи се идентични со правилата за изработка на семинарски трудови.

### **ПРАВИЛА ЗА ИЗРАБОТКА НА ТРУДОВИ ЗА СТУДЕНТИТЕ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

#### **1. Подготвување на ракописот (за сите трудови)**

Ракописот за трудот треба да биде комплетно подготвен во согласност со овие правила. Ракописот може да биде напишан на македонски или на англиски јазик, да биде изработен во *MS Word*, на A4 формат, со употреба на *Arial* со МК поддршка за кирилско писмо и *Arial* со EN поддршка за латиница, со фонт 12, во проред 1,5, во рамка со големина 21 см x 29,7 см; со порамнување лево и десно (*Justify*) низ целиот документ и маргини - долу, горе, лево и десно (2,54 см) и нумерирање на страниците на средината од дното на секоја страница.

#### **2. Цитирање на литература (за сите трудови)**

Списокот на цитирана литература се составува според азбучниот, односно абецедниот ред на авторите и хронолошкиот ред на објавување. Доколку се цитираат повеќе референци од еден автор, истите се поредуваат во списокот на цитирана литература, хронолошки од поновите кон постарите дати на објавување. Во цитирањето на литература во поглавјето литература да се следи примерот:

##### **За книга:**

Пејчиновски, Ф. и Митрев, С. (2007). Земјоделска фитопатологија. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип: Монографија, 332.

##### **За поглавје од книга:**

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Books, 545.

##### **За списанија:**

Avinion, G., Greeg, D., & Johnsom, J. (2006). *Characterization of some colliform bacteria isolated from pork meat*. *Journal of Veterinary Pathology*, 88(3), 321-324.

Davine, P., & Sherman, L. (2002). *Intuitive versus rational judgment and the role of stereotyping in the human conditions*. *Psychological Inquiry*, 3(2), 154-160.

##### **За зборници:**

Накова, К., Ковачевски, М. и Тодоров Б. (2005). Управување со организациските конфликти. Годишен зборник на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, 5, 139-146.

Мартиновски, И. (1999). Здравствена состојба на пиперката во Југоисточниот Регион во Република Македонија во 1999 година. Годишен зборник за заштита на растенијата, Скопје, X, 163-171.

##### **За презентација од конференција или научен собир:**

Dimitrovski, D., Stafi lov, B., Miravcievska, V. (2004). *Organic seed production of vegetables. VIII Symposium Agroindustry, Velika Plana, Serbia and Montenegro, Proceedings*, 252-259.

Иванов, Б., Тодоровска, К., (2003). Анализа на воздушното загадувањето во Велешкиот Регион. Конгрес на еколозите на Република Македонија, Охрид, Република Македонија, Зборник на трудови, 246-252.

##### **За магазини:**

Mershon, D. (1998, November/December). *Star trek on the brain and alien minds, human minds*. *American Scientist*, 86(6), 585.

##### **За дневен печат:**

Талески, Б. (2008, март 15). Тотален менаџмент во управувањето со информатичката мрежа во Инфосервис. Бизнис, стр. 8.

##### **За енциклопедија:**

Sturgeon, T. (1995). *Science fiction. The Encyclopedia Americana* (Vol. 24, pp, 390-392). Dabury, CT: Grolier.

#### За веб-страница:

Статистички завод на Република Македонија (2009). Статистички годишници на Република Македонија. Преземено на 4 март 2009 г. <http://www.stat.gov.mk>

Во цитирањето на литературата низ текстот да се следи примерот: Новаков (2001); (Dumas et al., 2006,1999); (Алексов, 1999; Велкова, 2006; Трајковски 200 и Шопов, 2009); Според Cornell, 1998.

Обработка на прилозите: сите графикони, табели, слики, фотографии, скици и други релевантни показатели коишто го објаснуваат текстот се сметаат за прилози во семинарската работа.

**Табели** - насловот на табелата треба да е двојазичен (македонски и англиски), секогаш над табелата, големина на буквите 12, без проред помеѓу табелата и насловот. Во табелата текстуалниот опис, исто така, треба да е двојазичен.

Табела 2. Метеоролошки податоци во периодот на испитување

Table 2. *Meteorological parameters in the research period*

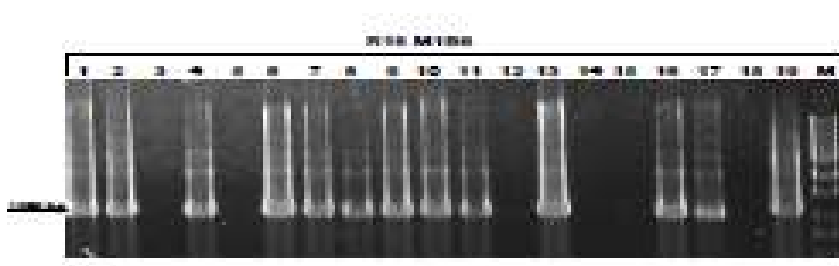
Година Year	Месеци / Months					
	III	IV	V	VI	VII	VIII
Средномесечни температури во °C / Average months temperature in °C						
2006	8,2	13,5	18,1	23,1	23,7	24,1
2007	9,8	13,8	19,8	24,2	27,6	24,7
Сума на врнежи во милиметри / Rainfall sum in millimeters						
2006	75,0	31,8	34,0	106,9	26,7	19,9
2007	39,7	2,2	107,5	45,6	0,3	73,9

#### Слики:

Насловот на сликата треба да е двојазичен, секогаш поставен под сликата. Под слика се подразбира графикон, фотографија, цртеж, шема, пита, хистограм итн. Фотографиите се приложуваат во формат и квалитет што е неопходен за печатење, во посебен фолдер, а авторите се одговорни за оригиналноста на истите.

Слика 1. Резултат од електрофорезата во 1% агарозен гел на PCR  
Figure 1. PCR products in 1% agarose gel electrophoresis

**Повикување на прилозите низ текстот:** Во табела 2 е прикажан; Највисока



бројност на видот е во март (сл. 3, табела 1).

При користење на единици како и на нивните симболи, авторите треба да го применуваат Интернационалниот систем за единици (*SI - International System of Units*).

### 3. Изработка на семинарски/дипломски трудови

Семинарските/дипломските трудови може да се изработуваат и да опфаќаат:

– **Тематски проблематики**, образложување на определена тема од наставната програма (за семинарски труд особено во I и II циклус на студии, и за завршен испит, особено при тригодишни студии со 180 ЕКТС);

– **Истражувачки проблематики**, образложување на резултати од сопствени или тимски истражувања (за семинарски труд особено во II и III циклус, и за дипломски труд особено при четиригодишни студии со 240 ЕКТС).

Темата, насловот и бројот на страниците на семинарската работа ја определува предметниот наставник или менторот на кандидатот за магистерскиот труд или интерниот и екстерниот ментор при докторските студии.

Темата и насловот за завршниот испит/дипломската работа студентот ја избира од списокот на теми што се објавени од единицата на УГД на веб-страницата на Факултетот за секоја катедра/институт/оддел посебно, на почетокот на секоја студиска година. Списокот на темите за завршен испит ги верификува Наставно-научниот совет на единицата при Универзитетот, по предлог на соодветната катедра/институт или оддел.

Првата, односно насловната страница (корицата) на семинарската/дипломската работа содржи:

– На почетокот од страницата со ГОЛЕМИ БУКВИ БОЛД, 12, порамнување централно (*Central*):



**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП  
ЕДИНИЦА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ**

**Катедра/институт/оддел на единицата на Универзитетот**

– на средината на почетната страница

**НАСЛОВ (ГОЛЕМИ БУКВИ БОЛД, 12)**, порамнување централно (*Central*)

**СЕМИНАРСКА/ДИПЛОМСКА РАБОТА**

**НАСЛОВ**

– По насловот следат името, презимето и звањето на менторот (лево порамнување, **мали букви 12 болд**). Потоа на истиот ред се пишува името и презимето на кандидатот и бројот на индексот (десно порамнување, **мали букви 12 болд**).

**ментор кандидат**

**звање /име и презиме име и презиме**

**број на индекс 0369**

– На средината од дното од страницата се пишува местото, месецот и годината (**мали букви 12 болд**)

**Штип, месец година**

– Втората страница е **СОДРЖИНА**, во којашто е даден преглед на сите поглавја по број на страници во семинарската работа.

– Семинарската/дипломската работа (тематска) ги содржи следниве поглавја, по редослед:

• **НАСЛОВ НА СЕМИНАРСКАТА;**

• **Краток извадок** (не повеќе од 250 зборови);

• **Клучни зборови** (3-7 зборови кои не се содржат во насловот);

• **Title** (НАСЛОВ НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК, 12);

• **Abstract** (*not more than 250 words*);

• **Key Words;**

• **Вовед** (*Introduction*);

• **Тематски поглавја и потпоглавја** (обработка на темата);

• **Заклучок** (*Concluding remarks*);

• **Користена литература** (*References*).

– Семинарската/дипломската работа (истражувачка) ги содржи следниве поглавја, по редослед:

• **НАСЛОВ НА СЕМИНАРСКАТА;**

• **Краток извадок** (не повеќе од 250 збора);

• **Клучни зборови** (3-7 зборови што не се содржат во насловот);

• **Title** (НАСЛОВ НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК, 12);

• **Abstract** (*less than 250 words*);

• **Key Words;**

• **Вовед** (*Introduction*);

• **Материјал и метод на работа** (*Materials and methods*);

• **Резултати и дискусија** (*Results and discussion*);

• **Заклучок** (*Concluding remarks*);

• **Користена литература** (*References*).

Потточките во одделното поглавје да се нумерирани со еден вовлечен параграф, пример:

## **2. Материјал и метод на работа;**

### **2.1. Тренески испитувања;**

### **2.2. Лабораториски испитувања.**

По секое ново поглавје се остава еден празен проред, а без проред меѓу насловот и текстот на поглавјето.

### **3.1. Семинарски трудови - прв циклус на студии**

Според Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на прв циклус на студии на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, изработката на семинарски труд е задолжителна по секоја наставна програма. Насловот и темата на семинарската работа ги одредува предметниот наставник, а оценувањето на семинарскиот труд е регулирано со истиот Правилник и во кумулативната оценка од предиспитните активности и завршниот испит може да изнесува **0–10 поени**.

Бројот на страници на семинарскиот труд го одредува предметниот наставник, според тематската област што се обработува, **но не треба да биде пократок од 10 страници**.

## **4. Предлог теми за изработка на проектни задачи:**

1. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА СЕВЕРНА ЕВРОПА
2. Меѓународни туристички пристигнувања
3. Приходи од меѓународниот туризам
4. Приходи од еден турист
5. Трошоци за меѓународен туризам
6. Регионални карактеристики, клучни трендови и салда од меѓународниот туризам
7. Велика Британија
8. Ирска
9. Данска
10. Норвешка
11. Финска
12. Шведска
13. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА ЗАПАДНА ЕВРОПА
14. Меѓународни туристички пристигнувања
15. Приходи од меѓународен туризам
16. Приходи од еден турист
17. Трошоци за меѓународен туризам
18. Регионални карактеристики, главни трендови и ефекти од меѓународниот туризам
19. Франција
20. Германија
21. Австрија
22. Холандија
23. Швајцарија
24. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА ЈУЖНА / МЕДИТЕРАНСКА ЕВРОПА
25. Меѓународни туристички пристигнувања
26. Приходи од меѓународниот туризам
27. Приходи од еден турист
28. Трошоци за меѓународен туризам
29. Регионални карактеристики, главни трендови и рамнотежа на

- меѓународниот туризам
30. Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам
  31. Шпанија
  32. Италија
  33. Турција
  34. Грција
  35. Португалија
  36. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ЦЕНТРАЛНИОТ И ИСТОЧНИОТ ЕВРОПСКИ ПОДРЕГИОН
  37. Меѓународни туристички пристигнувања
  38. Приходи од меѓународниот туризам
  39. Приходи од еден турист
  40. Трошоци за меѓународниот туризам
  41. Регионални карактеристики, главни трендови и салдо од меѓународниот туризам
  42. Русија
  43. Полска
  44. Унгарија
  45. Украина
  46. Чешка Република
  47. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО АМЕРИКАНСКИОТ РЕГИОН
  48. Меѓународни туристички пристигнувања
  49. Приходи од меѓународен туризам
  50. Приходи од еден турист
  51. Трошоци за меѓународен туризам
  52. Регионални карактеристики, главни трендови и рамнотежа од меѓународниот туризам
  53. САД
  54. Мексико
  55. Канада
  56. Бразил
  57. Доминиканска Република
  58. Аргентина
  59. Перу
  60. Порторико
  61. Колумбија
  62. Костарика
  63. Панама
  64. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО АЗИЈА И ПАЦИФИЧКИОТ РЕГИОН
  65. Меѓународни туристички пристигнувања
  66. Приходи од меѓународниот туризам
  67. Приходи од еден турист
  68. Трошоци за меѓународен туризам
  69. Регионални карактеристики, главни трендови и биланс на меѓународниот туризам
  70. Кина
  71. Тајланд
  72. Малезија
  73. Хонгконг (Кина)
  74. Јапонија
  75. Јужна Кореја
  76. Макао (Кина, Аотен)
  77. Индија
  78. Сингапур
  79. Индонезија

80. Австралија
81. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕГИОНОТ НА АФРИКА
82. Меѓународни туристички пристигнувања
83. Приходи од меѓународниот туризам
84. Приходи од еден турист
85. Трошоци за меѓународен туризам
86. Регионални карактеристики, главните трендови и рамнотежата на меѓународниот туризам
87. Мароко
88. Јужна Африка (ЈАР)
89. Тунис
90. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕГИОНОТ НА СРЕДЕН ИСТОК
91. Меѓународни туристички пристигнувања
92. Приходи од меѓународниот туризам
93. Приходи од еден турист
94. Трошоци за меѓународен туризам
95. Регионални карактеристики, главни трендови и рамнотежа на меѓународниот туризам
96. Саудиска Арабија
97. Обединети Арапски Емирати
98. Египет
99. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ДЕСЕТЕ ВОДЕЧКИ ТУРИСТИЧКИ ДЕСТИНАЦИИ ВО СВЕТОТ
100. Меѓународни туристички пристигнувања
101. Приходи од меѓународен туризам
102. Приходи од еден турист
103. Трошоци за меѓународен туризам
104. Салдо на расходи (биланс)
105. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ДО 2030 Г., ДОЛГОРОЧНИ ПРОГНОЗИ КАКО ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ПОНАТАМОШЕН РАЗВОЈ
106. ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА МАКЕДОНСКИОТ ТУРИЗАМ
107. Пристигнувања на туристи - по земји
108. Пристигнувања на туристи - по години

Освен предложените теми за изработка на проектни задачи, студентите можат да изберат тема по сопствен избор која што одговара на материјалот по предметот „**МЕЃУНАРОДЕН ТУРИЗАМ**“. Проектните задачи се изработуваат индивидуално (не во групи).

## Вежба бр. 2

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА СЕВЕРНА ЕВРОПА

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

[https://sh.wikipedia.org/wiki/Svetska\\_turisti%C4%8Dka\\_organizacija](https://sh.wikipedia.org/wiki/Svetska_turisti%C4%8Dka_organizacija), [https://sr.wikipedia.org/srel/Ujedinjeno\\_Kraljevstvo](https://sr.wikipedia.org/srel/Ujedinjeno_Kraljevstvo), <https://hr.wikipedia.org/wiki/Irska>, <https://hsb.wikipedia.org/wiki/Danska>, <https://simple.wikipedia.org/wiki/Norway>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Finska>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/%C5%A0vedska>.

### ПРАШАЊА И ЗАДАЧИ

1. Што е предмет на истражувањето на меѓународниот туризам?
2. Која е целта на истражувањето на меѓународниот туризам?
3. Кои држави се главни туристички дестинации во Северноевропскиот Подрегион?

Карта 1. Политичка карта на Европа



Извор: <https://www.google.com/search?xsrf=ACYBGNSKlxtY06CgWFiSA7yn8xZCs0KGEA:1579855986817&q=Politi;ka+karta+na+Evropa+vikipedija&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwlv4-X7pvnAhWjysQBHTT5AeUQsAR6BAgKEAE&biw=1680&bih=949#imgdii=Em8uaJ0follAmM:&imgcr=v6nH8g0e2tSukM:>

4. Кои држави имаат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Северноевропскиот Подрегион?

**Табела 1.** Меѓународни туристички пристигнувања во Северноевропскиот Подрегион

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)					Промена (%)		Паза рен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	
	<b>Светот</b>	<b>953</b>	<b>1,138</b>	<b>1.189</b>	<b>1.235</b>	<b>4,0</b>	<b>4,5</b>	<b>3,9</b>	<b>100</b>
	<b>Европа</b>	<b>489.0</b>	<b>576,128</b>	<b>603,658</b>	<b>616,190</b>	<b>1,7</b>	<b>4,8</b>	<b>2,1</b>	<b>49,9</b>
	<b>Сев. Европа</b>	<b>62,845</b>	<b>70,799</b>	<b>75,410</b>	<b>80,244</b>	<b>5,3</b>	<b>6,5</b>	<b>6,4</b>	<b>6,5</b>
1.	В. Британија	28,2	32,6	34,4	35,8	5,0	5,6	4,0	5,8
2.	Данска	8,7	10,2	10,4	..	20,0	1,5	..	..
3.	Ирска	7,1	8,8	9,5	..	6,7	8,1	..	..
4.	Шведска	4,9	10,5	..	..	-4,2	..	..	..
5.	Норвешка	4,7	4,8	5,3	..	1,6	10,4	..	..
6.	Финска	2,3	2,7	2,6	2,7	-2,3	-2,4	6,4	0,5
7.	Исланд	489	998	1,2	1,7	23,6	29,2	39,0	0,3

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, и UNWTO, јануари 2018)

5. Кои држави од Северноевропскиот Подрегион остваруваат најголеми приходи од меѓународниот туризам?

**Табела 2.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Северноевропскиот Подрегион.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	
	<b>Светот</b>	<b>961</b>	<b>942</b>	<b>1,078</b>	<b>1,102</b>	<b>890</b>
	<b>Европа</b>	<b>411,908</b>	<b>513,747</b>	<b>449,649</b>	<b>447,309</b>	<b>100</b>
	<b>Сев. Европа</b>	<b>59,547</b>	<b>81,475</b>	<b>77,330</b>	<b>74,628</b>	<b>15,9</b>
1.	В. Британија	32,892	46,539	45,462	39,615	8,9
2.	Данска	5,853	7,626	6,684	6,877	1,5
3.	Ирска	4,118	4,857	4,793	5,186	1,2
4.	Шведска	8,366	11,835	11,322	12,614	2,8
5.	Норвешка	4,707	5,575	4,893	5,205	1,2
6.	Финска	3,051	3,672	2,559	2,717	0,6
7.	Исланд	561	1,371	1,617	2,415	0,5

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г., и UNWTO, јануари 2018).

6. Кои држави од Северноевропскиот Подрегион остваруваат највисоки приходи од еден турист?

7.

**Табела 3.** Приказ на приходот од еден турист во Северноевропскиот Подрегион во периодот од 2010-2017 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	<b>Светот</b>	<b>1,008</b>	<b>1,100</b>	<b>1,005</b>	<b>987</b>
	<b>Европа</b>	<b>842</b>	<b>891</b>	<b>744</b>	<b>725</b>
1.	В. Британија	1,162	1,427	1,320	1,106
2.	Данска	669	742	641	930
3.	Ирска	577	551	503	..
4.	Шведска	1,689	1,124	..	..
5.	Норвешка	987	1,148	912	..
6.	Финска	1,315	1,344	975	974
7.	Исланд	1,147	001	1,254	1,347

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г., и UNWTO, јануари 2018).

8. Кои држави од Северноевропскиот Подрегион имаат најголеми трошоци за развој на меѓународниот туризам?

**Табела 4.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Северноевропскиот Подрегион во периодот од 1995-2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	<b>Светот</b>	462,353	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
	<b>Трошоци во (милиони)</b>					
	<b>Години</b>	<b>1995</b>		<b>2016</b>		
	<b>Европска Унија</b>	<b>207,619,00</b>		<b>388,375</b>		
	<b>Европски Регион</b>	<b>155,282,00</b>		<b>263,927,00</b>		
1.	В. Британија	30,749,00		79,371,00		
2.	Норвешка	4,481,00		16,656,00		
3.	Шведска	6,816,00		14,480,00		
4.	Данска	4,288,00		9,159,00		
5.	Ирска	2,034,00		6,216,00		
6.	Финска	2,853,00		5,168,00		
7.	Исланд	282,00		1,268		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017  
г. <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>)

9. Кои држави од Северноевропскиот Подрегион имаат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во 2016 г.?

**Табела 5.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Северноевропскиот Подрегион во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристигнувања (милиони)
Подрегион на Северна Европа 2016					
1.	В. Британија	39,6	79,3	-39,7	35,8
2.	Норвешка	5,2	16,7	-11,5	/
3.	Шведска	12,6	14,5	-1,9	/
4.	Данска	6,9	9,2	-2,3	/
5.	Ирска	5,2	6,2	-1	/
6.	Финска	2,7	5,2	-2,5	2,8
7.	Исланд	2,4	1,3	1,1	1,8

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition)

10. Во туристичкиот Северноевропскиот Подрегион, кои држави имаат најразвиен меѓународен туризам?

- 10.1. Кои културно-историски знаменитости и кои градови се значајни за да бидат посетени од туристите во Велика Британија?

**Карта 2.** Туристичка карта на Обединетото Кралство



(Извор: [https://commons.wikimedia.org/wiki/United\\_Kingdom](https://commons.wikimedia.org/wiki/United_Kingdom)).



- 10.1.1. **Лондон** е главниот град на Велика Британија и се наоѓа недалеку од морето, на двата брега на реката Темза, на почетокот на нејзиното широко устие и е достапен за океанските бродови благодарение на морскиот прилив и одлив;
- 10.1.2. **Стоунхенџ** е најголемата *култна зграда* во Обединетото Кралство, која се наоѓа во Округот Уилшир, во близина на Солсбери;
- 10.1.3. **Оксфорд** се наоѓа 80 км северозападно од Лондон, во горните делови на Темза;
- 10.1.4. **Кембриџ** е град што се наоѓа 80 км североисточно од Лондон;
- 10.1.5. **Бирмингем** е град, втор по големина, во Обединетото Кралство;
- 10.1.6. **Нотингем** е град во Областа Мидленд;
- 10.1.7. **Манчестер** е град во Областа на Ланкашир;
- 10.1.8. **Ливрпул** е пристанишен град на Ирското Море;
- 10.1.9. **Сновдониа** е национален парк во Велс;
- 10.1.10. **Брекон Беаконс** е уште еден национален парк во Велс;
- 10.1.11. **Норт Јорк Морс** е национален парк во Англија со површина од 1 436 км<sup>2</sup>, работи од 1952 година;
- 10.1.12. **Единбург** е главен град на Шкотска;
- 10.1.13. **Езерото Лох Нес** е езеро во Шкотска. Неговата површина е 56 км<sup>2</sup>, должината - 39 км, а длабочината - до 230 м.

**10.2. Кои културно-историски знаменитости и кои градови треба да бидат посетени во Ирска?**

**Карта 4. Туристичка карта на Ирска**



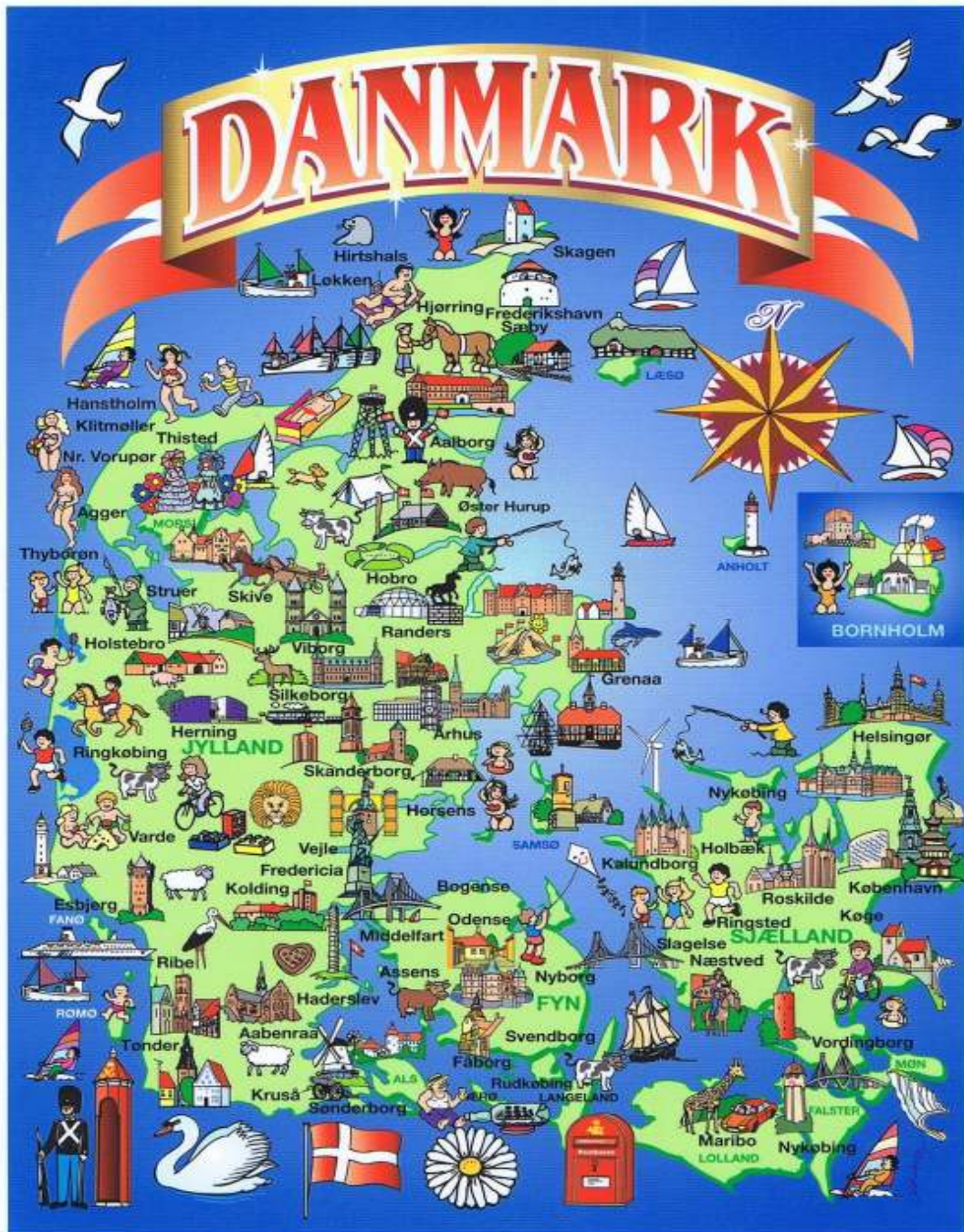
(Извор: [https://www.google.com/search?q=Tourist+map+of+Ireland+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwif\\_N2Ljs7dAhVSlosKHRYbCeIQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949](https://www.google.com/search?q=Tourist+map+of+Ireland+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwif_N2Ljs7dAhVSlosKHRYbCeIQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949))



- 10.2.1. **Даблин** е главен град на Ирска;
- 10.2.2. **Археолошкиот локалитет** е во долината на реката Боинне на околу 40 километри северно од Даблин;
- 10.2.3. **Корк**, по големина, е втор град во Ирска;
- 10.2.4. **Гиантс Каусевај** е уникатен *вулкански базалт* формиран на северната периферија на платото Антрим во Северна Ирска.

**10.3. Кои културно-историски знаменитости и кои градови треба да бидат посетени во Данска?**

**Карта 4.** Туристичка карта на Данска



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+Map+of+Denmark+Wikipedia&og=Tourist+Map+of+Denmark+Wikipedia&ags=chrome..69i57.879j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>).

- 10.3.1. **Копенхаген** е главен град на Данска и е град кој се наоѓа среде вода и зеленило;
  - 10.3.2. **Роскил** е град на островот Зеланд, западно од Копенхаген. До 1417 година е главен град на Данска;
  - 10.3.3. **Хилериод** е град на островот Зеланд северно од Копенхаген на брегот на Јоресунд;
  - 10.3.4. **Архус** е град - пристаниште на источниот брег на полуостровот Јутланд;
  - 10.3.5. **Одензе** е пристаниште на островот Фјун. Тоа е место со многувековна историја;
  - 10.3.6. **Рудкобинг** е мал град на островот Лангелан, лоциран на југозапад од Фјун. Тука е изграден замокот „Транскер“ од XIV век;
  - 10.3.7. **Алборг** е град во северниот дел на полуостровот Јутланд, лоциран на брегот на Лимфиорд, во неговиот најтесен, источен дел;
  - 10.3.8. **Островот Борнхолм** е дел од Данска, но се наоѓа многу на исток, во Балтичкото Море.
- 10.4. Кои културно-историски знаменитости и кои градови треба да бидат посетени во Норвешка?

Карта 5. Карта на Норвешка



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Norway+Wikipedia&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewjPIKSdns7dAhUPT4sKHYCLBm8QsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 10.4.1. **Осло** е главен град на Норвешка;
  - 10.4.2. **Скиен** е град во југоисточниот дел на Норвешка;
  - 10.4.3. **Берген** е втор по големина град, тој е економски и културен потенцијал во Норвешка, по Осло;
  - 10.4.4. **Трондхајм** е град, што е трет по големина во земјата;
  - 10.4.5. **Рунес** е град на фјордот Лустра, страничен ракав на фјордот Согне;
  - 10.4.6. **Тонсберг** е *најстарото населено место во Норвешка*;
  - 10.4.7. **Лилехамер** е мал град, зимско одморалиште каде што се одржаа Зимските олимписки игри во 1994 година;
  - 10.4.8. **Балестранд** е село на брегот на фјордот Согне и е едно од најпопуларните места на норвешкиот туризам;
  - 10.4.9. **Харстад** е мал град што има прекрасен поглед кон фјордот Вагс;
  - 10.4.10. **Нарвик** е град сместен помеѓу два фјорда;
  - 10.4.11. **Алта** е мал град, во 2017 г., во него живееле 15 094 жители. Познат е по *Музејот на карпести цртежи*, откриен во 1991 г. ;
  - 10.4.12. **Хаммерфест** е најсеверниот град во светот.
- 10.5. Кои културно-историски знаменитости и кои градови треба да бидат посетени во Финска?**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Finland+Wikipedia&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiPsei0qc7dAhURqlsKHdriA9wQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).



- 10.5.1. **Хелсинки** е главен град на Финска;
  - 10.5.2. **Турку** град што е трет по големина во Финска;
  - 10.5.3. **Хејменлина** е град во Јужна Финска, помеѓу Хелсинки и Тампере;
  - 10.5.4. **Тампере** по големина е втор град во земјата;
  - 10.5.5. **Аландски Острови** се дел од Финска. Тие се наоѓаат 100 км од југозападниот брег на земјата и претставуваат почеток на Ботничкиот Залив;
  - 10.5.6. **Лапонија** е област во Европа. Од оваа област голем дел припаѓа на Финска. Лапонија зафаќа површина од 100 366 км<sup>2</sup>;
  - 10.5.7. **Раума** е град во југозападниот дел на Финска, во заливот на Турку;
  - 10.5.8. **Тврдината Суоменлина** е поранешна тврдина на острови во Финскиот Залив на влезот на Хелсинки;
- 10.6. Кои културно-историски знаменитости и кои градови треба да бидат посетени во Шведска?

Карта 7. Туристичка карта на Шведска



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+map+of+Sweden+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjghLv5r87dAhXwyoKHe1bAk8QsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>)

- 10.6.1. **Стокхолм** е главниот град на Шведска и зафаќа површина од 450 295 км<sup>2</sup>;
- 10.6.2. **Островот Ридархоумен** има неколку големи јавни згради;
- 10.6.3. **Замокот Дротнингхолм**, летниот кралски замок на островот Лове во езерото Меларен, западно од Стокхолм, е најпознат по шведските класични палатни архитектури;
- 10.6.4. **Ескилстуна** е град што се наоѓа на запад од Стокхолм. Основан е во 1659 г. Се наоѓа на јужниот брег на големото езеро Меларен. Ова е најстариот центар на металопреработувачката во Шведска;
- 10.6.5. **Упсала** е град, северно од главниот град. Ова е најстариот универзитетски град во Шведска;
- 10.6.6. **Еребру** е град на запад од Стокхолм. Близу е до езерото Елмарен. Некогаш бил центар на индустријата за чевли;
- 10.6.7. **Гетеборг** е главен град во западниот дел на Средна Шведска;
- 10.6.8. **Калмар** е град во Јужна Шведска на брегот од Балтичкото Море;
- 10.6.9. **Халмштад** е град во југозападниот дел на Шведска, пристаниште на Северното Море и на теснецот Категат;
- 10.6.10. **Малме**, по големина е третиот град во Шведска. Се наоѓа во Крајниот југозападен дел, на теснецот Јоресунд во Северното Море;
- 10.6.11. **Лунд** е стар град во крајниот југоисточен дел на Шведска. Се наоѓа близу до градот Малме.

### Вежба бр. 3

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

#### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА ЗАПАДНА ЕВРОПА

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://hif.wikipedia.org/wiki/France>, <https://lt.wikipedia.org/wiki/Germanija>, <https://sl.wikipedia.org/wiki/Avstrija>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Holandija>, <https://sr.wikipedia.org/w/index.php?title=D0%A8%D0%B2%D0%B0%D1%98%D1%86%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B0&useFormat=mobile&variant=srel>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Belgija>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Luksemburg>, <https://hsb.wikipedia.org/wiki/Monako>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Lihten%C5%A1tajn>

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Западноевропскиот Подрегион?
2. Кои држави имаат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Западноевропскиот Подрегион?

**Табела 6.** Меѓународни туристички пристигнувања во Западноевропскиот Подрегион

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	2016*
	Светот	953	1,138	1.189	1.235	4,0	4,5	3,9	100
	Европа	489.0	576,128	603,658	616,190	1,7	4,8	2,1	49,9
	Западна Европа	154,362	175,313	181,413	181,467	2,2	3,5	0,0	14,7
1.	Франција	77,648	83,701	84,452	82,600	0,1	0,9	-2,2	9,5
2.	Германија	26,875	33,005	34,971	35,579	4,6	6,0	1,7	8,4
3.	Австрија	22,004	25,291	26,728	28,121	1,9	5,7	5,2	4,3
4.	Холандија	10,883	13,926	15,007	15,828	9,0	7,8	5,5	3,1
5.	Швајцарија	8,628	9,158	9,305	10,402	2,1	1,6	n/a	3,6
6.	Белгија	7,186	7,887	8,355	7,479	2,6	5,9	-10,5	2,6
7.	Луксембург	793	1,038	1,091	1,054	9,9	5,1	-3,5	1,0
8.	Монако	279	329	331	336	0,3	0,7	1,4	/
9.	Лихтенштајн	64	61	57	69	2,7	-7,5	21,7	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, и UNWTO, јануари 2018 ).

3. Кои држави имаат најголеми приходи од меѓународниот туризам во Западноевропскиот Подрегион?

**Табела 7.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Северноевропскиот Подрегион.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2016*
	<b>Светот</b>	<b>961</b>	<b>942</b>	<b>1,078</b>	<b>1,102</b>	<b>890</b>
	<b>Европа</b>	<b>411,908</b>	<b>513,747</b>	<b>449,649</b>	<b>447,309</b>	<b>100</b>
	<b>Западна Европа</b>	<b>142,319</b>	<b>174,206</b>	<b>145,786</b>	<b>145,337</b>	<b>32,5</b>
1.	Франција	47,015	58,147	44,858	42,481	9,5
2.	Германија	34,679	43,321	36,908	37,433	8,4
3.	Австрија	18,596	20,824	18,218	19,300	4,3
4.	Холандија	11,732	14,704	13,176	14,054	3,1
5.	Швајцарија	14,724	17,790	16,361	15,937	3,6
6.	Белгија	11,425	13,929	11,968	11,839	2,6
7.	Луксембург	4,149	5,491	4,297	4,292	1,0
8.	Монако	..	..	..	..	..
9.	Лихтенштајн	..	..	..	..	..

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

4. Кои држави имаат најголеми приходи од еден турист во Западноевропскиот Подрегион?

**Табела 8.** Приказ на приходот од еден турист во Северноевропскиот Подрегион во периодот од 2010-2017 година.

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	<b>Светот</b>	<b>1,008</b>	<b>1,100</b>	<b>1,005</b>	<b>987</b>
	<b>Европа</b>	<b>842</b>	<b>891</b>	<b>744</b>	<b>725</b>
	<b>Западна Европа</b>	<b>921</b>	<b>993</b>	<b>803</b>	<b>800</b>
1.	Франција	605	694	531	514
2.	Германија	1,290	1,312	1,055	1,052
3.	Австрија	845	823	681	686
4.	Холандија	1,078	1,055	877	887
5.	Швајцарија	1,706	1,942	1,758	1,532
6.	Белгија	1,589	1,766	1,432	1,582
7.	Луксембург	523	528	393	407
8.	Монако	/	/	/	/
9.	Лихтештајн	/	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

5. Кои држави од Западноевропскиот Подрегион имаат најголеми трошоци за меѓународниот туризам?



**Табела 9.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Подрегионот на западна Европа во периодот од 1995-2016 година.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоциво (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	<b>Светот</b>	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
	<b>Трошоци во (милиони)</b>					
	<b>Години</b>	<b>1995</b>		<b>2016</b>		
	<b>Европска Унија</b>	<b>207,619.00</b>		<b>388,375,00</b>		
	<b>Европски Регион</b>	<b>155,282.00</b>		<b>263,927,00</b>		
1.	Франција	20,699,00		49,024,00		
2.	Германија	66,527,00		87,423,00		
3.	Австрија	11,686		9,770,00		
4.	Холандија	13,151,00		20,321,00		
5.	Швајцарија	9,478,00		18,849,00		
6.	Белгија	8,115,00		21,575,00		
7.	Луксембург	1,193.00		2,868,00		
8.	Монако	/		/		
9.	Лихтештајн	/		/		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

6. Кои држави имаат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Западноевропскиот Подрегион во 2016 г.?

**Табела 10.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Западноевропскиот Подрегион во 2016 година.

Р. бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристигнувања (милиони)
	Подрегион на Западна Европа 2016				
1.	Франција	42,481	49,024	-6,543	82,600
2.	Германија	37,433	87,423	-49,99	35,579
3.	Австрија	19,300	9,770	9,53	28,121
4.	Холандија	14,054	20,321	-6,267	15,828
5.	Швајцарија	15,937	18,849	-2,912	10,402
6.	Белгија	11,839	21,575	-9,736	7,479
7.	Луксембург	4,292	2,868	1,424	1,054
8.	Монако	/	/		336
9.	Лихтештајн	/	/		69

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm).

7. Во туристичкиот Западноевропскиот Подрегион, кои 5 држави имаат најразвиен меѓународен туризам?

8. Кои културно-историски знаменитости и кои градови се значајни за да бидат посетени од туристите во Франција?

Карта 8. Туристичка карта на Франција



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Travel+map+of+France+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiVquGcuc7dAhVixIsKHW-IA9wQsAR6BAgFEAE&biw=1680&bih=949>).

- 8.1. **Париз** е главен град на Франција;
- 8.2. **Версај** е град во Франција, југозападното предградие на Париз, кој од 1682-1789 година е спектакуларна резиденција на француските кралеви;
- 8.3. **Фонтебло** е една од палатите на поранешните резиденции на француските кралеви, во близина на истоимениот град, кој се наоѓа на 65 км, југоисточно од Париз;
- 8.4. **Лион** е град во историскиот дел на Франција. Тој, по големина е трет град во земјата и е важен економски, културен и преоден центар;
- 8.5. **Регионот Оверн** го зазема највисокиот дел од централниот масив во Франција;
- 8.6. **Марсеј** е најголемото пристаниште во Франција, подигнато на бреговите на Средоземното Море;
- 8.7. **Сен Тропе** е туристички град на Средоземното Море;
- 8.8. **Авињон** е град во Јужна Франција на реката Рона;
- 8.9. **Ница** е град во Југоисточна Франција на медитеранскиот брег;
- 8.10. **Кан** е град и пристаниште во Нормандија на реката Ори;
- 8.11. **Каракасон** е средновековен град, тврдина, во јужниот дел на Франција;

- 8.12. **Бордо** е град во Југозападна Франција;
- 8.13. **Руен** е град во Северна Франција;
- 8.14. **Нанси** е град во Североисточна Франција;
- 8.15. **Лиеж** е град во централниот дел на Франција, се наоѓа на реката Вен;
- 8.16. **Бурж** е древен град во Централна Франција, сместен на вливот на реките Орон и Ерен.

9. Кои градови и културни знаменитости се значајни за да бидат посетени од туристите во Германија?

Карта 9. Карта на Република Германија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Germany+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjYx7jsxc7dAhVLqYsKHVfIAVAQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

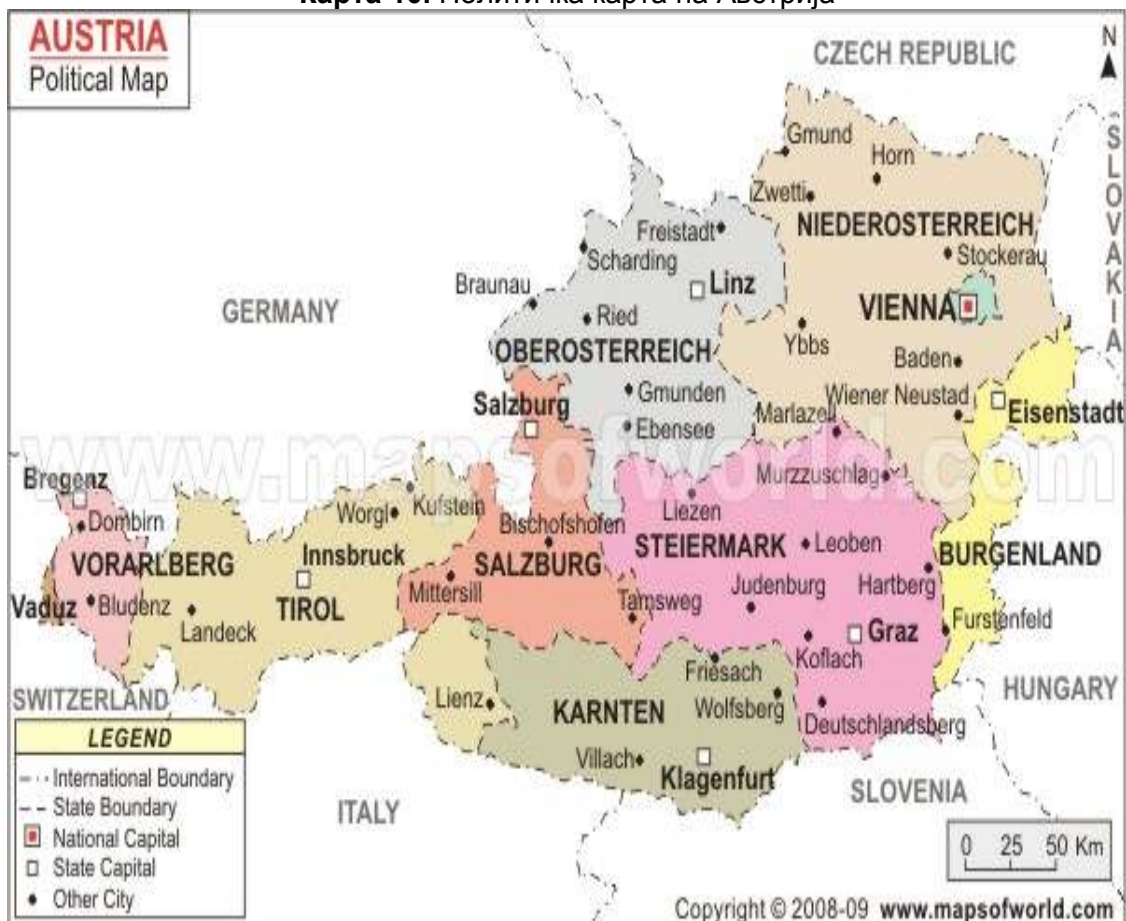
- 9.1. **Берлин** е главен град на Германија, се наоѓа на исток во државата, во Бранденбуршкото поезерие на реката Хафел и нејзината притока реката Шпрее;
- 9.2. **Потсдам** е град на реката Хафел близу до Берлин;
- 9.3. **Келн** е град во Северна Рајна Вестфалија, на западниот брег на Рајна;
- 9.4. **Аахен** е град во Северна Рајна Вестфалија, во близина на белгиската и холандската граници;
- 9.5. **Трир** е еден од најстарите германски градови на реката Мозел;
- 9.6. **Либек** е град и пристаниште на устието на реката Трава во близина на својот



- влив во Либенскиот Залив на Балтичко Море;
- 9.7. **Хамбург** е втор по големина град во Германија, по Берлин;
- 9.8. **Кил** е важно пристаниште на Балтичкото Море;
- 9.9. **Хановер** е административен центар на Провинцијата Долна Саксонија;
- 9.10. **Дортмунт** е град во Провинцијата Северна Рајна Вестфалија;
- 9.11. **Франкфурт** на Мајна е град во Провинцијата Хесен;
- 9.12. **Штутгарт** се наоѓа на реката Нектар, притока на реката Рајна;
- 9.13. **Минхен** по големина е трет град во Германија;
- 9.14. **Нирнберг**, веднаш по Минхен, е втор град по важност во Провинцијата Баварија;
- 9.15. **Замокот Нојшванштајн** се наоѓа во Баварските Алпи. Тој е еден од најспектакуларните туристички локалитети во Германија;
- 9.16. **Замокот Линдерхоф** е замок од соништата и реалноста.

**10. Кои градови и културни знаменитости се значајни за да бидат посетени од туристите во Австрија?**

**Карта 10. Политичка карта на Австрија**



- 10.1. **Виена** е политички, економски и културен центар на Дунавскиот Регион, но и на целата земја;
- 10.2. **Салцбург** е град на границата меѓу Дунав и Алпскиот Регион и е во близина со границата со Германија;
- 10.3. **Грац**, по големина е втор град во Австрија со површина од 127,56 км<sup>2</sup>. Се наоѓа во југоисточниот дел на земјата, во долината на реката Мур;
- 10.4. **Инзбург** е административно-политички центар на Провинцијата Тирол.

11. Кои градови и културни знаменитости се значајни за да бидат посетени од туристите во Холандија?

Карта 11. Карта на Холандија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+the+Netherlands+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEWjQrYCY1c7dAhVLP4sKHYYnnCkoQsAR6BAQAEAE&biw=1680&bih=949>).

- 11.1. **Амстердам** е главен град на земјата и е сместен во устието на реката Амстел и се протега по двата брега на реката Ај од заливот Ајселмеер;
- 11.2. **Ротердам** е едно од најголемите пристаништа во светот. Градот се наоѓа во најдолното пристаниште на реката Рејн, со Северното Море се поврзува со канал, па е достапен за сите бродови;
- 11.3. **Хаг** се наоѓа во непосредна близина на Северното Море, градот е седиште на владата и парламентот;
- 11.4. **Утрехт** е град во западниот дел на Холандија, со Амстердам се поврзува со пловни канали;
- 11.5. **Мастрихт** е најстариот град во Холандија. Овој град се наоѓа во јужниот дел на Холандија, во близина на границата со Белгија и Германија.

12. Кои културно-историски знаменитости и кои градови се значајни за да бидат посетени од туристите во Швајцарија?

Карта 12. Карта на Швајцарија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Switzerland+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjBq9et2s7dAhWPlosKHZmRCQkQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).

- 12.1. **Берн** е главен град на Швајцарија и е административен центар на истоимениот кантон;
- 12.2. **Цирих** е најголемиот град во Швајцарија, и е административниот центар на кантонот Цирих;
- 12.3. **Базел** е град кој е центар на Кантонот Базел во Швајцарија;
- 12.4. **Женева**, по големина е втор град во Швајцарија, се наоѓа во крајниот југозападен дел на земјата, во близина на француската граница. Тој е административен центар на Кантонот Женева.
- 12.5. **Монтреух и Вевеј** се мали, но многу убави селски одморалишта кои се наоѓаат на брегот на Женевското Езеро во Швајцарија;
- 12.6. **Луцерн** е град во Централна Швајцарија, центар на Кантонот Луцерн;
- 12.7. **Алт дорф Јура** или **Баскур** е мал град во Централна Швајцарија, во Кантонот Јура;
- 12.8. **Манастирскиот комплекс Санк Гален** се наоѓа во истоимениот град, административен центар на Кантонот Санкт Гален;
- 12.9. **Јужната** (Алпска Швајцарија) ги вклучува кантоните на Граубунден, Тицино и Валаис. Тука природата е многу интересна;
- 12.10. **Тунелот Сент Готард** е отворен на 1.6.2016 г., а со него и преминот во Швајцарските Алпи. Се наоѓа во Јужна Швајцарија со должина од 57 км.

## Вежба бр. 4

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ПОДРЕГИОНОТ НА ЈУЖНА / МЕДИТЕРАНСКА ЕВРОПА

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://bs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0panija>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Italija>, <https://simple.wikipedia.org/wiki/Turkey>, <https://simple.wikipedia.org/wiki/Greece>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Portugal>

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа?
2. Кои држави имаат најголеми Меѓународни туристички пристигнувања во подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа

**Табела 11.** Меѓународни туристички пристигнувања во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	
	Светот	953	1,138	1,189	1,235	4,0	4,5	3,9	100
	Европа	489,0	576,128	603,658	616,190	1,7	4,8	2,1	49,9
	Јужна/Медит. Европа	173, 258	214,848	225,459	228,458	6,9	4,9	1,3	18,5
1.	Шпанија	52,677	64,939	68,519	75,563	7,0	5,5	10,3	12,3
2.	Италија	43,626	48,576	50,732	52,372	1,8	4,4	3,2	8,5
3.	Турција	31,364	39,811	39,478	25,352	5,3	-0,8	/	/
4.	Грција	15,007	22,033	23,599	24,799	23,0	7,1	5,1	4,0
5.	Хрватска	9,111	11,623	12,683	13,809	6,2	9,1	8,9	2,2
6.	Португалија	6,832	9,277	10,140	11,423	11,8	9,3	12,7	1,9
7.	Албанија	2,191	3,341	3,784	4,070	16,9	13,3	7,5	0,7
8.	Кипар	2,173	2,441	2,659	3,187	1,5	8,9	19,8	0,5
9.	Словенија	1,869	2,411	2,707	3,032	6,7	12,3	12,0	0,5
10.	Израел	2,803	2,927	2,799	2,900	-1,2	-4,4	3,6	0,5
11.	Андора	1,808	2,363	2,663	2,831	1,5	12,7	6,3	0,5
12.	Малта	1,339	1,690	1,783	1,966	6,8	5,5	10,2	0,3
13.	Црна Гора	1,088	1,350	1,560	1,662	2,0	15,6	6,5	0,3
14.	Србија	683	1,029	1,132	1,281	11,6	10,1	13,2	0,2
15.	Босна и Херцеговина	365	536	678	777	1,5	26,5	14,5	0,1
16.	Македонија	262	425	486	510	6,4	14,2	5,1	0,1
17.	С. Марино	60	75	54	60	6,3	-27,7	10,2	0,0

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, и UNWTO, јануари 2018).

3. Кои држави остваруваат најголеми приходи од меѓународниот туризам во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа

**Табела 12.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2016*
	Светот	961	942	1,078	1,102	890
	Европа	411,908	513,747	449,649	447,309	100
	Јужна / Медитер. Европа	142,319	174,206	145,786	145,337	39,1
1.	Шпанија	54,641	65,111	56,468	60,346	13,5
2.	Италија	38,786	45,488	39,449	40,246	9,0
3.	Турција	22,585	29,552	26,616	18,743	4,2
4.	Грција	12,742	17,793	15,673	14,618	3,3
5.	Хрватска	8,075	9,866	8,834	9,634	2,2
6.	Португалија	10,077	13,808	12,705	14,036	3,1
7.	Албанија	1,613	1,705	1,500	1,691	0,4
8.	Кипар	2,160	2,844	2,487	2,762	0,6
9.	Словенија	2,552	2,737	2,328	2,424	0,5
10.	Израел	5,098	5,766	5,794	5,722	1,3
11.	Андора	0,5	/	/	/	/
12.	Малта	1,079	1,522	1,383	1,447	0,3
13.	Црна Гора	732	906	902	925	0,2
14.	Србија	798	1,139	1,048	1,151	0,3
15.	Босна и Херцеговина	594	707	661	709	0,2
16.	Македонија	0,1	197	295	267	0,1
17.	Сан Марино	/	/	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

4. Кои држави остваруваат најголеми приходи од еден турист во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа?

**Табела 13.** Приказ на приходот од еден турист во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа во периодот од 2010-2016година.

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Европа	842	891	744	725
	Јужна/Медитера. Европа	933	927	781	764
1.	Шпанија	1,037	1,002	824	798
2.	Италија	889	936	777	768
3.	Турција	720	742	674	737
4.	Грција	849	807	664	589
5.	Хрватска	886	848	696	697
6.	Португалија	1,474	1,488	1,252	1,228



7.	Албанија	736	510	396	415
8.	Кипар	994	1,165	935	866
9.	Словенија	1,365	1,135	859	799
10.	Израел	1,818	1,969	2,799	1,973
11.	Андора	/	/	/	/
12.	Малта	805	900	775	736
13.	Црна Гора	672,8	671,1	578,2	556,6
14.	Србија	1,168	1,107	925	898
15.	Босна и Херцеговина	1,627	1,319	974	912
16.	Македонија	751	694	549	558
17.	Сан Марино	/	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г., и UNWTO, јануари 2018).

5. Кои држави имаат најголеми трошоци за меѓународен туризам во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа?

**Табела 14.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа во периодот од 1995-2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
Трошоци во (милиони )						
	Години	1995		2016		
	Европска Унија	207,619.00		388,375,00		
	Европски регии	155,282.00		263,927,00		
1.	Шпанија	5,826,00		19,284,00		
2.	Италија	17,219,00		24,982,00		
3.	Турција	911,00		5,025,00		
4.	Грција	1,495,00		3,415,00		
5.	Хрватска	422,00		954,00		
6.	Португалија	2,539,00		4,908,00		
7.	Албанија	19,00		1,338,00		
8.	Кипар	474,00		1,627,00		
9.	Словенија	606,00		1,126,00		
10.	Израел	2,626,00		8,607,00		
11.	Андора	/		/		
12.	Малта	237,00		408,00		
13.	Црна Гора	/		91,00		
14.	Србија	/		1,351,00		
15.	Босна и Херцеговина	/		214,00		
16.	Македонија	27,00		204,00		
17.	Сан Марино	/		/		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016 г.

6. Кои држави имаат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа?

**Табела 15.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Подрегионот на Јужна/Медитеранска Европа во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристигнувања (милиони)
Подрегион на Јужна/Медитеранска Европа во 2016					
1.	Шпанија	60,346	19,284,00	41,062	75,563
2.	Италија	40,246	24,982,00	15,264	52,372
3.	Турција	18,743	5,025,00	13,718	25,352
4.	Грција	14,618	3,415,00	11,203	24,799
5.	Хрватска	9,634	954,00	-944,366	13,809
6.	Португалија	14,036	4,908,00	9,128	11,423
7.	Албанија	1,691	1,338,00	0,338	4,070
8.	Кипар	2,762	1,627,00	1,135	3,187
9.	Словенија	2,424	1,126,00	1,298	3,032
10.	Израел	5,722	8,607,00	-2,885	2,900
11.	Андора	/	/	/	2,831
12.	Малта	1,447	408,00	-406,553	1,966
13.	Црна Гора	925	91,00	834	1,662
14.	Србија	1,151	1,351,00	-0,2	1,281
15.	Босна и Херцеговина	709	214,00	495	777
16.	Македонија	267	204,00	63	510
17.	Сан Марино	/	/	/	60

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm).

## 7. Кои градови и културно-историски споменици треба да ги посетат туристите во Шпанија?

**Карта 13.** Карта на Шпанија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Spain+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjrzLHH5M7dAhWJw4sKHd3YBe0QsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).

### 7.1. Мадрид е главен град на Шпанија, зафаќа површина од 604,3 км<sup>2</sup>;

- 7.2. **Барселона** е туристички главен град на Шпанија и главен град на Каталонија;
- 7.3. **Валенсија**, по големина е трет град во Шпанија и големо пристаниште на Средоземното Море;
- 7.4. **Севилја** е традиционален и космополитски град;
- 7.5. **Саламанка** е административен центар на Провинцијата Саламанка;
- 7.6. **Кордоба** е град во Андалузија и административен центар на Провинцијата Кордоба;
- 7.7. **Толедо** е еден од најстарите градови на Пиринејскиот Полуостров. Се наоѓа на десниот брег на реката Тахо;
- 7.8. **Бенидром** е најголемо одморалиште во Шпанија;
- 7.9. **Аликанте** е одлично пристаниште, над кое, на висок рид се наоѓа тврдината Санта Барбара;
- 7.10. **Малага** е големо трговско и рибарско пристаниште со многу паркови и градини со ретки егзотични цвеќиња и дрвја;
- 7.11. **Торемолинос** е едно од најатрактивните одморалишта покрај брегот - туристички центар;
- 7.12. **Марбела**, некогашно мало рибарско село, денес е убаво градско одморалиште на најдобрите аристократи и познати уметници;
- 7.13. **Алтамира** е пештера од варовник во планините на Кантабрија, која стана светски позната по нејзините антички животински цртежи на сидовите и таваните;
- 7.14. **Палма де Мајорка** е главен град на Балеарските Острови и се наоѓа на најголемиот остров на архипелагот – Мајорка.

**8. Кои градови и културно-историски споменици треба да ги посетат туристите во Италија?**

**Карта 14. Карта на Италија**



(Извор: [https://www.google.com/search?q=Map+of+Italy+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwin\\_br9787dAhUqqYsKHe7oAokQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949](https://www.google.com/search?q=Map+of+Italy+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwin_br9787dAhUqqYsKHe7oAokQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949)).

- 8.1. **Рим** е главен град на Италија и е административен центар на Провинцијата Рим и Областа Лацио;
- 8.2. **Ватикан** е папски суверен, град држава - резиденција на римскиот папа. Зафаќа површина од 0,44 км<sup>2</sup>, во 2017 г., во него живееле 1000 жители;
- 8.3. **Венеција** е град во Североисточна Италија, се наоѓа на островите на Венецијанскиот Залив на Јадранско Море;
- 8.4. **Милано**, по големина, е втор град во Италија, се наоѓа во нејзиниот северен дел;
- 8.5. **Торино** е град во Северна Италија. Тој е административен центар на Провинцијата Торино и е главен град на Провинцијата Пиемонт. Лоциран е во подножјето на Алпите;
- 8.6. **Џенова** е град во Северна Италија, на брегот на Џеновскиот Залив и е едно од најголемите пристаништа на Средоземно Море;
- 8.7. **Верона** е град во Северна Италија. Административен центар е на Провинцијата Верона во Областа Венеција;
- 8.8. **Фиренца** е антички град во Централна Италија, административен центар на Провинцијата Фиренца, во Областа Тоскана;
- 8.9. **Неапол** е град во Јужна Италија, во Неаполитанскиот Залив, во подножјето на вулканот Везув.

**9. Кои градови и културно-историски споменици треба да ги посетат туристите во Турција?**

**Карта 15. Туристичка карта на Турција**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+of+Turkey+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiyo3WxdDdAhWMmlsKHeONCo0QsAR6BAgAEAE&biw=1680&bih=949>).



- 9.1. **Анкара** е главен град на Република Турција, наследничка на античкиот град Анара;
- 9.2. **Истанбул** е административен центар на турската провинција Истанбул;
- 9.3. **Измир** е економски и културен центар на Егејскиот Реон на Турција;
- 9.4. **Бурса** е град и по демографската статистика на државата е петти, Бурса е еден од старите градови на империјата и нејзините архитектурни уметници покажуваат облик на секоја епоха;
- 9.5. **Едрене** е „западната врата“ на Турција кон Балканот и Европа;
- 9.6. **Текирдаг** е град и е познат лозарски центар;
- 9.7. **Хаттуса** е древен град на меандрата на реката Галис околу градот Богазкеј во Централна Анатолија, приближно на 150 км, источно од Анкара;
- 9.8. **Кападокија** е древното име на планинскиот реон во Централна Турција;
- 9.9. **Егејскиот Регион** е претставен со историски споменици од турско-исламската епоха;
- 9.10. **Селчук** е познат по неговата уникатна тврдина (кале);
- 9.11. **Бодрум** се наоѓа на истоимениот полуостров и некогаш бил еден од античките центри во древноста;
- 9.12. **Мармарис** е мало гратче, се наоѓа на еден од прекрасните заливи во полуостровот Решадије;
- 9.13. **Денизли** е град кој е многу посетуван регион.

## 10. Кои градови и културно-историски споменици треба да ги посетат туристите во Грција?

Карта 16. Туристичка карта на Грција



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+Maps+of+Greece+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwirruugzdDdAhUhp4sKHf6KBegQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 10.7. **Атина - Акропол** е главниот град на Грција, тој е сместен помеѓу обемна ридска рамнина на десет ридови (населени од пред 6000 г. пр. н.е.);
  - 10.8. **Воулиагмени** тука се наоѓа престижното одморалиште, на 25 км од Атина;
  - 10.9. **Планината Олимп** е привлечен туристички објект, која во 1981 г., со решение на УНЕСКО е прогласена за национален парк;
  - 10.10. **Катерини** на запад е излезниот пункт за Олимп, ова е туристичка населба крај Егејското Море и е извонредна од туристичка гледна точка;
  - 10.11. **Паралија** е предградие на Катерини, како вечно, младо одморалиште со живописен парк, покрај Солунскиот Залив;
  - 10.12. **Месноста Метеори** е свето место во близина на градот Каламбака (во превод од грчки значи „меѓу земјата и небото“, поради фактот, што сите манастири се изградени над страшна бездна);
  - 10.13. **Солун** е важен туристички центар кој е втор по големина град во Грција, тој често се нарекува северна престолнина;
  - 10.14. **Полуостровот Халкидики** е на југоисток од Солун, се наоѓа на североисточното крајбрежје на Егејското Море и се карактеризира со ридест и планински релјеф;
  - 10.15. **Историската Спарта** е сместена во долината на реката Евротас. Во неа има древни грчки урнатини и остатоци од римскиот и византискиот период;
  - 10.16. **Олимпија** е недалеку од неа, на 10 км, во југоисточната насока е лоциран древниот град, местото каде што се одржувале античките олимписки игри;
  - 10.17. **Родос** е најимпресивниот од сите Додеканески Острови. На него се наоѓа едно од седумте чуда на светот - статуата на *Родоскиот Колосеум*;
  - 10.18. **Островот Крит** е најголемиот во Грција и е нејзина најјужна територија;
- 11. Кои градови и културно-историски споменици треба да ги посетат туристите во Португалија?**

**Карта 17. Туристичка карта на Португалија**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Portugalia+Wikipedia&sa=X&tbn=isch&tbo=u&source=univ&ved=2ahUKEwjRypzZ3NDdAhXxsosKHWIECIQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).

- 11.1. **Лисабон** е главен град на Португалија;
- 11.2. **Порто** е втор по големина град во Португалија, Тој се наоѓа во северниот дел на земјата, на брегот од Атлантскиот Океан. Градот датира од римско време;
- 11.3. **Коимбра** е град помеѓу Лисабон и Порто, центар на административната единица (Округот) Бејра – Литорал;
- 11.4. **Белмонти** е град во Областа Бејра - Литорал, со центарот Коимбра;
- 11.5. **Фатима** е еден мал град во Португалија во Областа Лејрија;
- 11.6. **Синтра** е интересно одморалиште во Португалија, кое се наоѓа во подножјето на гранитен наклон;
- 11.7. **Мафра** е мал град недалеку од главниот град Лисабон;
- 11.8. **Алкобаса** е мал град недалеку од Лисабон;
- 11.9. **Кашкаин** е морско одморалиште недалеку од Лисабон;
- 11.10. **Ешчурул** е најелегантно морско одморалиште во Португалија;
- 11.11. **Сантарем** е град на североисток од Лисабон, центар на административната единица - Област Рибатесу;
- 11.12. **Леирија** е град северно од Лисабон и центар на административната единица;
- 11.13. **Албуфеира** е мал град во јужниот дел на Португалија во Алгарви;
- 11.14. **Синес** е мал град во јужниот дел на Португалија, на брегот на Атлантскиот Океан.
- 11.15. **Назаре** е мал град на брегот на Атлантскиот Океан, во Округот Лејрија;
- 11.16. **Авеиро** е град во северниот дел на Португалија, на патот кон Порто, недалеку од брегот на Атлантскиот Океан;
- 11.17. **Брага** е град во северниот дел на Португалија во Областа Минхо, тој е најстариот главен град во Португалија;
- 11.18. **Гуимараес** е град во Северна Португалија. Веќе некое време е главен град на земјата;
- 11.19. **Вила до Конде** е мал и прекрасен град кој се наоѓа на брегот на реката Аве, и е во близина на морето, рибарското пристаниште и, сè повеќе, туристички центар;
- 11.20. **Браганса** е град лоциран во крајниот североисточен дел на земјата. Тој се наоѓа во Областа Трас - Ос - Монтез;
- 11.21. **Силвес** е мало гратче од XVI век, средина планинските гребени, помеѓу кои минува патот од Брага за Браганса;
- 11.22. **Алкобака** е град што се наоѓа во западниот дел на Централна Португалија, во Областа Естремадура, при спојувањето на реките Алкоа и реката Баса;
- 11.23. **Евора** е древен португалски град и е центар на истоимениот округ во Провинцијата Алентејо, лоциран на околу 80 км, источно од Лисабон;
- 11.24. **Полуостровот Кабо де Сао Висенте** е најјугозападна точка во Португалија и на Европа. Тука има изградено голем светелник од XIX век и тврдина.

## Вежба бр. 5

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ЦЕНТРАЛНИОТ И ИСТОЧНИОТ ЕВРОПСКИ ПОДРЕГИОН

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Rusija>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Poland>, <https://simple.wikipedia.org/wiki/Hungary>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine>, [https://en.wikipedia.org/wiki/Czech\\_Republic](https://en.wikipedia.org/wiki/Czech_Republic)

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Централниот и Источноевропскиот Подрегион?
2. Кои држави остваруваат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Централниот и Источноевропскиот Подрегион?

**Табела 16.** Меѓународни туристички пристигнувања во Централниот и Источноевропскиот Подрегион

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	2016*
	Светот	953	1,138	1.189	1.235	4,0	4,5	3,9	100
	Европа	489.0	576,128	603,658	616,190	1,7	4,8	2,1	49,9
	Центр. и Ист.Европа	98,490	115,167	121,376	126,021	-9,1	5,4	3,8	11,8
1.	Русија	22,281	25,438	26,852	24,551	-17,4	5,6	-8,6	1,7
2.	Полска	12,470	16,000	16,728	17,463	1,3	4,6	4,4	2,5
3.	Унгарија	9,510	12,139	14,316	15,256	14,3	17,9	6,6	1,3
4.	Украина	21,203	12,712	12,428	13,333	-48,5	-2,2	7,3	0,2
5.	Чешка Р.	8,629	10,617	11,619	12,090	3,1	9,4	4,1	1,4
6.	Бугарија	6,047	7,311	7,099	8,252	6,0	-2,9	16,2	0,8
7.	Естонија	2,372	2,917	2,989	3,143	1,5	2,5	5,2	0,3
8.	Грузија	1,067	2,229	2,282	2,715	7,9	2,4	19,0	0,5
9.	Романија	1,343	1,912	2,235	2,471	11,5	16,9	10,6	0,4
10.	Литванија	1,507	2,063	2,071	2,296	2,5	0,4	10,8	0,3
11.	Азербејџан	1,280	2,160	1,922	2,045	1,4	-11,0	6,4	0,6
12.	Латвија	1,373	1,843	2,024	1,793	20,0	9,8	-11,4	0,2
13.	Ерменија	687	1,204	1,192	1,260	11,3	-1,0	5,7	0,2
14.	Р. Молдавија	64	94	94	121	-1,8	0,5	28,6	0,1
15.	Белорусија	677	973	860	/	0,7	-11,6	/	0,2
16.	Казахстан	2,991	4,560	/	/	-7,4	/	/	0,3
17.	Киргистан	855	2,849	3,051	/	-7,4	7,1	/	0,1
18.	Словација	5,415	6,020	/	/	-11,7	/	/	0,6
19.	Таджикистан	160	213	414	/	2,5	94,0	/	0,0
20.	Туркменистан	/	/	/	/	/	/	/	/
21.	Узбекистан	975	/	/	/	/	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO и UNWTO, јануари 2018).



3. Кои држави остваруваат најголеми приходи од меѓународниот туризам во Централниот и Источноевропскиот Подрегион?

**Табела 17.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Подрегионот на Централна и Источна Европа

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	
	Светот	961	942	1,078	1,102	890
	Европа	411,908	513,747	449,649	447,309	100
	Центр./Ист. Европа	48,312	58,826	50,417	52,605	11,8
1.	Полска	9,576	11,848	10,474	10,977	2,5
2.	Русија	8,830	11,759	8,420	7,788	1,7
3.	Чешка Република	7,172	6,822	6,057	6,309	1,4
4.	Унгарија	5,628	5,872	5,326	5,653	1,3
5.	Бугарија	3,407	3,908	3,146	3,634	0,8
6.	Словација	2,233	2,578	2,363	2,748	0,6
7.	Азербејџан	657,000	2,432	2,309	2,714	0,6
8.	Грузија	659,000	1,787	1,936	2,166	0,5
9.	Романија	1,140	1,831	1,711	1,729	0,4
10.	Казахстан	1,005	1,467	1,534	1,549	0,3
11.	Естонија	1,073	1,814	1,428	1,536	0,3
12.	Литванија	967,000	1,384	1,155	1,185	0,3
13.	Украина	3,788	1,612	1,082	1,078	0,2
14.	Ерменија	646,000	966,000	936,000	968,000	0,2
15.	Латвија	642,000	956,000	896,000	867,000	0,2
16.	Белорусија	440,000	868,000	729,000	710,000	0,2
17.	Киргистан	160,000	423,000	426,000	432,000	0,1
18.	Р. Молдавија	163,000	228,000	204,000	245,000	0,1
19.	Таџикистан	2	1	1	4	0,0
20.	Туркме- нистан	/	/	/	/	/
21.	Узбекистан	121,000	/	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

4. Кои држави реализираат најголеми приходи од еден турист во Подрегионот на Централна и Источна Европа?

**Табела 18.** Приказ на приходот од еден турист во Подрегионот на Централна и Источна Европа во периодот од 2010-2017 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Европа	842	891	744	725
	Централна/Ист. Европа	490	510	415	417
1.	Р. Молдавија	2546	2425	2170	2024
2.	Азербејџан	513	1125	1201	1327
3.	Грузија	617	801	848	797
4.	Ерменија	940	802	785	768
5.	Романија	848	957	765	699
6.	Полска	767	740	626	628
7.	Чешка Р.	831	642	521	521

8.	Литванија	641	670	557	516
9.	Естонија	452	621	477	488
10.	Латвија	467	518	442	483
11.	Бугарија	563	534	443	440
12.	Унгарија	591	483	372	370
13.	Русија	396	462	313	317
14.	Украина	178	126	87	80
15.	Таџикистан	012	004	004	002
16.	Словација	412	428	/	/
17.	Казахстан	336	321	/	/
18.	Белорусија	649	892	847	/
19.	Киргистан	187	148	139	/
20.	Туркменистан	/	/	/	/
21.	Узбекистан	124	/	/	/

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018)

5. Кои држави имаат најголеми трошоци за меѓународниот туризам во Подрегионот на Централна и Источна Европа?

**Табела 19.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Подрегионот на Централна и Источна Европа во периодот од 1995-2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338,02	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
	Трошоци во (милиони )					
	Години	1995		2016		
	Европска Унија	207,619.00		388,375.00		
	Европски Регион	155,282.00		263,927.00		
	Години					
1.	Ерменија	12,00		1,119,00		
2.	Азербејџан	165,00		2,593,00		
3.	Белорусија	101,00		897,00		
4.	Бугарија	312,00		1,636,00		
5.	Чешка Р.	1,635,00		4,963,00		
6.	Естонија	121,00		1,297,00		
7.	Грузија	/		706,00		
8.	Унгарија	1,501,00		2,799,00		
9.	Казахстан	296,00		1,769,00		
10.	Киргистан	7,00		582,00		
11.	Латвија	62,00		880,00		
12.	Литванија	107,00		1,220,00		
13.	Полска	5,865,00		8,617,00		
14.	Р. Молдавија	73,00		330,00		
15.	Романија	749,00		2,469,00		
16.	Русија	11,599,00		27,652,00		
17.	Словација	338,00		2,415,00		
18.	Таџикистан	/		24,60		
19.	Туркменистан	/		/		
20.	Украина	210,00		5,323,00		
21.	Узбекистан	/		/		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016 г.

<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>)

6. Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Подрегионот на Централна и Источна Европа.

**Табела 20.** Салдо на расходи (биланс) на меѓународниот туризам на водечките дестинации во Централниот и Источниот Подрегион на Европа во 2016 година

Р.б р.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милијарди американски долари)	Трошоци (милијарди американски долари)	Биланс (милијарди американски долари)	Пристиг нувања (милиони)
Централниот и Источниот Подрегион на Европа 2016					
1.	Полска	10,977	8,617	2,360	17,463
2.	Русија	7,788	27,652	-19,864	24,551
3.	Чешка Р.	6,309	4,963	1,346	12,090
4.	Унгарија	5,653	2,799	2,854	15,256
5.	Бугарија	3,634	1,636	1,998	8,252
6.	Словација	2,748	2,415	333	/
7.	Азербејџан	2,714	2,593	121	2,045
8.	Грузија	2,166	706	1,460	2,715
9.	Романија	1,729	2,469	-740	2,471
10.	Казакстан	1,549	1,769	-220	/
11.	Естонија	1,536	1,297	239	3,143
12.	Литванија	1,185	1,220	-35	2,296
13.	Украина	1,078	5,323	-4,245	13,333
14.	Ерменија	968	1,119	-151	1,260
15.	Латвија	867	880	-13	1,793
16.	Беларусија	710	897	-187	/
17.	Киргистан	432	582	-150	/
18.	Р. Молдавија	245	330	-85	121
19.	Таџикистан	4	24.60	-2456	/
20.	Туркменистан	/	/	/	/
21.	Узбекистан	/	/	/	/

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm).

## 7. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Русија?

Карта 18. Карта на Русија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Russia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjCjNvJ7NDdAhVlplsKHxjRBNkQsAR6BAqFEAE&biw=1680&bih=949>).

### 7.1. Москва е главен град на Русија;



- легендите го носи името на своите создавачи - Варш и Сава;
- 8.2. **Краков** од поетот Адам Мицкевич, е именуван како „Словенскиот Рим“, бидејќи е седиште на полските кардинали;
  - 8.3. **Освиецим** е најголемиот *хитлерско-германски концентрационен логор* Аушвиц, сместен на 70 км западно од Краков;
  - 8.4. **Ојцов националниот парк** е сместен на 25 км, северозападно од Краков, основан е во 1956 г.;
  - 8.5. **Замоск** е град во Југоисточна Полска, основан во 1580 г., како трговски центар и тврдина;
  - 8.6. **Гдањск** е пристанишен град со површина од 262 км<sup>2</sup>;
  - 8.7. **Торун** е сместен во северозападна Полска на реката Висла со површина од 115,75 км<sup>2</sup>;
  - 8.8. **Честохова** е град во Јужна Полска на реката Варта со површина од 160 км<sup>2</sup>;
  - 8.10. **Закопане** е единствениот град и алпско одморалиште во полските Татри со површина од 84 км<sup>2</sup>.

## 9. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Унгарија?

Карта 20. Карта на Унгарија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Hungary+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewjYitmtDdAhUCmlsKHRS3DvAQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 9.1. **Будимпешта - Буда** е главен и најголем град во Унгарија, сместен на брегот на реката Дунав;
- 9.2. **Сегешфехервар** е град североисточно од езерото Балатон;
- 9.3. **Печ** е град во Југозападна Унгарија;
- 9.4. **Егер** е град во Северна Унгарија;



- 9.5. **Сопрон** е град во северозападниот дел на Унгарија, во непосредна близина на Австрија;
- 9.6. **Косег** е град во југозападниот дел на Унгарија, во близина на австриската граница;
- 9.7. **Есзлергом** е град во најсеверниот дел на Унгарија по долината на реката Дунав, северно од Будимпешта;
- 9.8. **Веспрем** е град во Унгарија, северно од езерото Балатон;
- 9.9. **Дебрецин** е град во Унгарија, втор по големина;
- 9.10. **Сегед** се наоѓа во јужниот дел на Унгарија, во близина до границата со Србија и Романија;
- 9.11. **Езерото Балатон** е лоцирано во Среднодунавската Низина.

**10. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Украина?**

**Карта 21. Туристичка карта на Украина**



(Извор: [https://www.google.com/search?q=Tourist+cards+of+Ukraine&og=Tourist+cards+of+Ukraine&ags=chrome..69i57.1191j0j7&sourceid=chrome&es\\_sm=122&ie=UTF-8](https://www.google.com/search?q=Tourist+cards+of+Ukraine&og=Tourist+cards+of+Ukraine&ags=chrome..69i57.1191j0j7&sourceid=chrome&es_sm=122&ie=UTF-8)).

- 10.1. **Киев** е создаден во V век. Тој е главен град на древна Киевска Русија;

- 10.2. **Лвив** престолнината на западна Украина, тој е космополитски град. Лвив е основан во XIII век од *кнезот Даниил Галицки* кој на старата тврдина и го става името од својот син Лав;
- 10.3. **Карпатите** се наоѓаат во западниот дел на Украина на границата со Романија, Унгарија, Словенија и Полска. *Регионот се дели на 2 дела: Прикарпатие и Задкарпатие;*
- 10.4. **Одеса** е град и е позната по многубројните музеи;
- 10.5. **Сомферопол** е главен град на Автономната Република Крим;
- 10.6. **Јалта** е „бисерот на Крим“, најпопуларниот светски одморалиштен центар на Украина.

**11. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Чешка Република**

**Карта 22. Карта на Чешка Република**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+the+Czech+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewijhujmhtHdAhXrmlsKHYYIDCyQQsAR6BAqEEAE&biw=1680&bih=949>).

- 11.1. **Прага** е престолнина на Чешка и е административен центар на Средночешката Област;
- 11.2. **Брно** по големина е вториот град во Чешка;
- 11.3. **Славков** е мало селце со површина од 14,95 км<sup>2</sup>, кое се наоѓа во близина на Брно (со поранешно германско име Аустерлиц);
- 11.4. **Лидице** е мало село со површина од 4,74 км<sup>2</sup>, кое се наоѓа недалеку од Прага и Кладно;

- 11.5.     **Замокот Карлштејн** се наоѓа недалеку од престолнината на чешкиот град Прага. Се наоѓа на височина во долината на реката Бироунка;
- 11.6.     **Плзен** е град што се наоѓа во западниот дел на Чешка;
- 11.7.     **Карлови Вари** е град што се наоѓа во северозападниот дел на Чешка;
- 11.8.     **Марианске Лазне** е туристички град во Чешка, во северозападниот дел;
- 11.9.     **Острава** е град во близина до границата на Чешка со Полска;
- 11.10.    **Телч** не е голем град, се наоѓа во Јужноморавската Област. Се појавува во XIII век;
- 11.11.    **Оломоуц** е град во централните делови на Областа Моравија;
- 11.12.    **Храдец Кралове** е град во северозападниот дел;
- 11.13.    **Чешке Бudeјовице** е град во јужна Чешка по долината на течението на реката Влтава;
- 11.14.    **Домажлице** е мало гратче во Западна Чешка.



## Вежба бр. 6

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО АМЕРИКАНСКИОТ РЕГИОН

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

[https://en.wikipedia.org/wiki/United\\_States](https://en.wikipedia.org/wiki/United_States), [https://sh.wikipedia.org/wiki/Sjedinjene\\_Ameri%C4%8Dke\\_Dr%C5%BEave](https://sh.wikipedia.org/wiki/Sjedinjene_Ameri%C4%8Dke_Dr%C5%BEave), <https://hr.wikipedia.org/wiki/Meksiko>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Kanada>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Brazil>, [https://hsb.wikipedia.org/wiki/Dominikanska\\_republika](https://hsb.wikipedia.org/wiki/Dominikanska_republika), <https://en.wikipedia.org/wiki/Argentina>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Peru>, [https://en.wikipedia.org/wiki/Puerto\\_Rico](https://en.wikipedia.org/wiki/Puerto_Rico), <https://en.wikipedia.org/wiki/Colombia>, [https://en.wikipedia.org/wiki/Costa\\_Rica](https://en.wikipedia.org/wiki/Costa_Rica), <https://en.wikipedia.org/wiki/Panama>

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Американскиот Регион?
2. Кои држави имаат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Американскиот Регион?

**Табела 21.** Меѓународни туристички пристигнувања во Американскиот Регион и неговите подрегиони

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазар ен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	2016*
	Светот	953	1,138	1.189	1.235	4,0	4,5	3,9	100
	Американски регион	150,078	181,864	192,660	199,338	8,5	5,9	3,5	100% 15,6
	Подрегион на С. Америка	99,520	120,904	127,536	130,540	9,7	5,5	2,4	65,5
	Подрегион на Карибите	19,521	22,295	24,091	25,234	5,5	8,1	4,7	12,7
	Подрегион на Ц.Америка	7,808	9,592	10,243	10,749	9,2	6,2	13,0	5,4
	Подрегион на Ј. Америка	23,229	29,073	30,791	32,815	7,1	5,9	6,6	16,5
1.	САД	60,010	75,022	77,465	75,608	7,2	3,3	-2,4	37,9
2.	Мексико	23,290	29,346	32,093	34,961	21,5	9,4	8,9	17,5
3.	Канада	16,219	16,537	17,977	19,971	3,0	8,7	11,1	10,0
4.	Бразил	5,161	6,430	6,306	6,578	10,6	-1,9	4,3	3,3
5.	Доминиканска Република	4,125	5,141	5,600	5,959	9,6	8,9	6,4	3,0
6.	Аргентина	5,325	5,931	5,736	5,559	13,1	-3,3	-3,1	2,8
7.	Перу	2,299	3,215	3,456	3,744	1,6	7,5	8,4	1,9
8.	Порторико	3,186	3,246	3,542	3,736	2,3	9,1	5,5	1,9
9.	Колумбија	2,385	2,565	2,978	3,317	12,1	16,1	11,4	1,7
10.	Костарика	2,100	2,527	2,660	2,925	4,1	5,3	10,0	1,5
11.	Панама	1,324	1,745	2,110	2,007	5,2	20,9	-4,9	1,0

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, јули 2017 и UNWTO, јануари 2018).

3. Кои држави остваруваат најголеми приходи од меѓународен туризам во Американскиот Регион?

**Табела 22.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Американскиот Регион и неговите подрегиони

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2016*
	Светот	961	942	1,078	1,102	100
	Американски регион	215,304	288,902	305,647	313,215	100
	Подрегион на С. Амери	164,831	225,868	239,709	243,723	58,9
	Подрегион На Карибите	23,020	26,747	28,451	30,232	77,8
	Подрегион на Ц. Америка	6,947	10,571	11,353	12,234	9,7
	Подрегион на Ј. Америка	20,506	25,716	26,134	27,026	3,9
1.	САД	137,010	191,918	205,418	205,940	8,6
2.	Мексико	11,992	16,208	17,734	19,571	65,8
3.	Канада	15,829	17,742	16,558	18,213	6,2
4.	Доминиканска Република	4,163	5,630	6,116	6,723	5,8
5.	Бразил	5,261	6,843	5,844	6,024	2,1
6.	Колумбија	2,797	3,825	4,245	4,773	1,9
7.	Аргентина	4,942	4,624	4,927	4,687	1,5
8.	Панама	1,745	3,671	4,140	4,258	1,5
9.	Порторико	3,211	3,439	3,825	3,985	1,4
10.	Костарика	2,246	2,996	3,266	3,879	1,3
11.	Перу	2,008	3,077	3,309	3,501	1,2
						1,1

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, јули 2017 и UNWTO, јануари 2018).

4. Кои држави реализираат највисоки приходи од еден турист во Американскиот Регион?

**Табела 23.** Приказ на приходот од еден турист во Американскиот Регион и неговите подрегиони во периодот од 2010-2017 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Американски регион	1 434	1 588	1 586	1 571
	Подрегион на С. Америка	1 656	1 868	1 879	1 867
	Подрег. На Кариби	1 179	1 199	1 180	1 198
	Подрегион На Ц. Америка	889	1 102	1 108	1 138
	Подрегион на Ј. Америка	882	884	848	823
1.	САД	2 283	2 558	2 651	2 723
2.	Панама	1 317	2 103	1 962	2 121
3.	Колумбија	1 172	1 491	1 425	1 438
4.	Костарика	1 069	1 185	1 227	1 326
5.	Доминиканска Република	1 009	1 095	1 092	1 128
6.	Порторико	1 007	1 059	1 079	1 066
7.	Бразил	1 019	1 064	926	915
8.	Канада	975	1 072	921	911
9.	Перу	873	957	957	883
10.	Аргентина	928	779	858	843
11.	Мексико	514	552	552	559

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018)

5. Кои држави имаат најголеми трошоци за меѓународен туризам во Американскиот Регион?

**Табела 24.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Американскиот Регион и неговите подрегиони во периодот од 1995-2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	93,453	4,767	5,887	10,149	228,328
	Трошоци во (милијарди американски долари)					
	Години	1995		2016		
	Американски регион	208,304		15414,332		
	Подрег. на С. Америка	17,137,517,62		43,724,159,27		
	Подрег. на Карибите	184,523,71		431,549,16		
	Латинска Америка со Кариби	3,694,775,32		14,926,198,28		
	Латинска Америка со Кариби со високи примања	2,947,319,11		13,049,294,38		
1.	САД	14,663,000,00		37,198,000,00		
2.	Канада	2,398,000,00		29,1,000,00		
3.	Аргентина	735,000,00		2,703,000,00		
4.	Бразил	591,000,00		2,571,000,00		
5.	Мексико	416,000,00		2,520,000,00		
6.	Перу	131,000,00		658,000,00		
7.	Колумбија	284,000,00		571,000,00		
8.	Доминиканска Република	94,000,00		379,000,00		
9.	Порторико	322,000,00		332,000,00		
10.	Костарика	13,000,00		229,000,00		
11.	Панама	60,000,00		207,000,00		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2016 г.  
<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>).

6. Кои држави имаат најголем салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Американскиот Регион?

**Табела 25.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Американскиот Регион во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам во (милијарди УСА) во 2016 г.				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристигнувања (милиони)
	Американски регион и неговите подрегиони во (милијарди УСА), во 2016 г.				
	Американски регион	313,215	15414,332	-15 101,117	199,38
1.	САД	205,940	37,198,000,00	178,742	75,608
2.	Мексико	19,571	2,520,000,00	17,051	34,961
3.	Бразил	6,024	2,571,000,00	3,453	6,578
4.	Аргентина	4,687	2,703,000,00	1,984	5,559
5.	Канада	18,213	29,1,000,00	-10,887	19,971
6.	Панама	4,258	207,000,00	-202,742	2,007
7.	Костарика	3,879	229,000,00	-225,121	2,925
8.	Порторико	3,985	332,000,00	-328,015	3,736
9.	Доминиканска Република	6,723	379,000,00	-372,277	5,959
10.	Колумбија	4,773	571,000,00	-566,227	3,317
11.	Перу	3,501	658,000,00	-654,499	3,744

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm).

7. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во САД?

Карта 23. Карта на Северна Америка



(Извор: <https://www.google.com/search?q=map+of+north+america+wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwj60aHZkNHdAhVSp4sKH9YgUDZUQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).

- 7.1. **Националниот парк Јелоустон** е создаден во 1872 г., и е најголемиот во САД, но и најстариот во светот;
- 7.2. **Националниот парк „Гранд Кањон“** се наоѓа во северозападниот дел на Аризона и е создаден за заштита и рекреативна употреба на единствениот природен облик на реката Колорадо;
- 7.3. **Мамутска пештера** е една од најголемите карстни пештери во светот. Се наоѓа во планинските делови на Апалачите во државата Кентаки;
- 7.4. **Хавајски вулкански национален парк** е уникатен по својата спектакуларна вулканска територија, се наоѓа на Хавајските Острови;
- 7.5. **Вашингтон** е главен град на САД. Се наоѓа во федералниот округ Колумбија. Градот е основан во 1790 г.;
- 7.6. **Њујорк** се наоѓа околу устието на реката Хадсон, којашто широко се влева и речиси никогаш на замрзнува и е пригодна за пловни објекти во заливот;
- 7.7. **Филаделфија** се наоѓа на 120 км јужно од Њујорк на вливот на реката Делавер во нејзиниот влив на реката Скулкил,
- 7.8. **Бостон** е град во североисточниот дел на САД, големо пристаниште на Атлантскиот Океан и административен центар на државата Масачусетс;
- 7.9. **Кембриџ** е град кој е дел од бостонската атмосфера;
- 7.10. **Чикаго** е најголемиот град во областа зад Апалачите. Тој е пристаниште на езерото Мичиген во Областа Илиноис;
- 7.11. **Атланта** се наоѓа во северните делови на државата Џорџија на јужното подножје на Апалачките Планини;
- 7.12. **Њу Орлеанс** е град во државата Луизијана;
- 7.13. **Мајами** е град во државата Флорида;
- 7.14. **Лос Анџелес**, заедно со својата агломерација, претставува еден од најголемите концентрации на луѓе во светот со 18,7 милиони жители, (2017 година). Тој се наоѓа на брегот на Тихиот Океан, во јужните делови на државата Калифорнија. Основан е од Шпанците во 1781 г.;

- 7.15. **Сан Франциско** е град на Тихоокеанското крајбрежје во државата Калифорнија;
- 7.16. **Лас Вегас** е град во државата Невада.
8. **Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Мексико?**

**Карта 24.** Туристичка карта на Мексико



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Mexico+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjJjbvImNHdAhUMt4sKHaepAQAQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>).

- 8.1. **Чичен Ица** е древен град на Маите се наоѓа во регионот на полуостровот Јукатан, главен град на мешаната држава помеѓу племето на Маите и Толтеците (XI-XII век);
- 8.2. **Мајанпан** е *град држава на Маите* на полуостровот Јукатан, основан околу X век;
- 8.3. **Теотихуакан** е антички град, со површина од (3 381,71 ха), еден е од најважните центри пред Колумбовата цивилизација на Централна Америка;
- 8.4. **Ла Вента** е еден од најзначителните центри на Индијанците од племето Олмеки;
- 8.5. **Тоулан** е стариот главен град на Индијанците Толтеци. Неговите урнатини се наоѓаат до едноимениот град во државата Идалго во Централно Мексико;
- 8.6. **Серо де лас Месас** е антички град во Мексико, центар на културата на Индијанците Олмеки. Се наоѓа во јужните делови на државата Веракрус;
- 8.7. **Ицтапалапа** е стар град на брегот на езерото Тескоко (на територијата на современиот град Мексико);
- 8.8. **Мексико Сити** е главен град на Мексико. Во поширокиот урбан дел од градот, живеат 20,9 милиони жители и со тоа тој е еден од најголемите градови во светот. Градот се наоѓа во јужните делови на Мексиканското Плато, во планинската котлина на височина од 2 240 м;
- 8.9. **Акапулко** е град во Југозападно Мексико, пристаниште на Тихиот Океан;
- 8.10. **Веракрус** е град во Источно Мексико на брегот на Мексиканскиот Залив,



- 8.11. **Гвадалахара** е град во Западно Мексико;
  - 8.12. **Монтереј** се наоѓа во Регионот (Nuevo Leon) и е град во Северно Мексико.
9. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Канада?

Карта 25. Политичка карта на Канада



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+from+Canada&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwixla7ahMTbAhVhhaYKHd0PCScQsAQIUUA&biw=1680&bih=905#imgdii=gvm97Xpxy6sPxM:&imgsrc=vm2M0zZ840XmhM:>).

- 9.1. **Национален парк „Диносаур“** е национален парк во Југозападна Канада, во Провинцијата Алберта;
- 9.2. **Банф** е најстариот национален парк во Канада. Паркот има површина од 6 641 км<sup>2</sup>, основан е во 1885 година, во долината на реката Боу, во близина на топли минерални извори;
- 9.3. **Џаспер** е национален парк и се наоѓа на источните падини на Скалестите Планини во Регионот Алберта и е основан во 1907 година;
- 9.4. **Вуд Бафало** е најголемиот национален парк, не само во Канада, но и во цела Америка. Тој се наоѓа во северозападниот дел на државата;
- 9.5. **Грос Морне** е национален парк во западното крајбрежје на островот Нјуфаундленд;
- 9.6. **Отава** е главен град на Канада;
- 9.7. **Квебек** е град и пристаниште на устието на реката Св. Лоренс, административен центар на истоимената провинција на Канада;
- 9.8. **Л'Ансе од Меадовс** е национален историски резерват, претставува остаток од древно норвешко село од девет дома на островот Нјуфаундленд во заливот Епавес;
- 9.9. **Торонто** е најголемиот град на Канада и главен град на Провинцијата Онтарио;

- 9.10. **Монтреал** е најголемиот град во Провинцијата Квебек;
- 9.11. **Ванкувер** е трет по големина град во Канада, најголем град во Провинцијата Британска Колумбија.
10. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Бразил?

Карта 26. Карта на Јужноамериканскиот Регион



(Извор: <https://www.lonelyplanet.com/maps/south-america/>).



Карта 27. Политичка карта на Бразил



(Извор: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File%3ABrazil\\_Political\\_Map.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File%3ABrazil_Political_Map.svg)).

- 10.1. **Амазон** е втора по должина река и најпозната полноводна река на Земјата. Во 1541 г., шпанскиот војник Орелјано се спуштил по реката (таа извира од Андите);
  - 10.2. Хидроцентралата **Итаипу** е еден од попознатите објекти во Бразил;
  - 10.3. **Бразилија** е главен град на Бразил. Градот се наоѓа во централниот дел на Бразилското Плато, на надморска височина од околу 1 000 м, на брегот на вештачкото езеро;
  - 10.4. **Рио де Жанеиро** е град во југоисточниот дел на Бразил, на западниот брег на заливот Гуанабара и претставува административниот центар;
  - 10.5. **Сао Паоло** е град во југоисточниот дел на Бразил, во 2018 г., е најголем град во Бразил и Латинска Америка со 12 106 920 жители, а со поширокиот дел, во градот живеат 21 571 000 жители;
  - 10.6. **Оуро Прето** градот се наоѓа во државата Минас Гераис, кој се наоѓа на Бразилското Плато на надморска височина од 1 060 м;
  - 10.7. Рецифе Градот се наоѓа во најисточниот дел на Бразил и Јужна Америка, во државата Пернамбуко.
11. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Доминиканска Република?

Карта 28. Политичка карта на Централна Америка



(Извор: [https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+of+Central+America&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwidvZjukNXbAhWCKiwKHSzSBIUQsAQIKQ&biw=1680&bih=905#imgdii=AmHFWHwpzviU4M:&imgsrc=JIMo-kKF9QC6\\_M:](https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+of+Central+America&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwidvZjukNXbAhWCKiwKHSzSBIUQsAQIKQ&biw=1680&bih=905#imgdii=AmHFWHwpzviU4M:&imgsrc=JIMo-kKF9QC6_M:)).

Карта 29. Политичка карта на Доминиканска Република



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+of+the+Dominican+Republic&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiC5vjii9XbAhWIBywKHaQ5CekQsAQIKQ&biw=1680&bih=954#imgdii=LqIltwfzfF2upUM:&imgsrc=PF9GRN83TGjoRM>).

11.1. **Санто Доминго** е главен град на Доминиканската Република, се наоѓа во источниот дел на островот Хаити на брегот на Карибско Море.

12. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Аргентина?



Карта 30. Политичка карта на Аргентина



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Mapas+tur%C3%ADsticos+de+Argentina&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjC79GzsdXbAhVBfiwKHV33CYoQsAQIKQ&biw=1680&bih=905#imgdii=kWPTsQck5NKxM:&imgsrc=fxrT-IQnZHoMM:>).

- 12.1. **Игуазу** е национален парк и се наоѓа на границата меѓу Аргентина, Бразил и Парагвај. Зафаќа површина од 672 км<sup>2</sup>, дел е од IUCN II категорија на национален парк;
- 12.2. **Буенос Аирес** е главен град на Аргентина. Градот се наоѓа на полска рамнина, на јужниот брег на естуарот на реката Ла Плата. Буенос Аирес е основан во 1536 г.;
- 12.3. **Мендоза** е град во Западна Аргентина, кој се наоѓа во подножјето на Андите, на надморска височина од 760 м;
- 12.4. Градот **Мар дел Плата** се наоѓа во Источна Аргентина, во Провинцијата Буенос Аирес.

13. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Перу?

Карта 31. Карта на Перу



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Tourist+maps+of+Peru&aq=chrome..69157j0I4.1663j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>).

- 13.1. **Лима** е главен град на Перу. Во метрополата со нејзиниот поширок дел живеат повеќе од 12 140 000 жители. Градот е лоциран на рамнина во подножјето на Андите во близина на Тихиот Океан;
- 13.2. **Мачу Пикчу** е град на седиштето на Инките, основан во 1450 г. (XIV-XV век). Урнатините на градот се наоѓаат на височина од околу 2 430 м;
- 13.3. **Чан Чан** е главен град на легендарната индијанска држава Чиму (XIV-XV век). Се наоѓа на северниот брег на современиот град Перу, во устието на реката Моче;

- 13.4. **Куско** е град во јужниот дел на Перу. Се наоѓа на врвот на платото на 3400 м. Градот е еден од најстарите во Јужна Америка. Основан е околу 1100 – 1533 г.;
- 13.5. **Ајакучо** е град во јужниот дел на Перу, југоисточно од главниот град Лима. Тој се наоѓа на 2 200 метри надморска височина;
- 13.6. **Пукара** е споменик на археолошката култура на Индијанците на северните брегови на езерото Титикака (во модерниот Перу) датира од 1800 пр. н.е.;
- 13.7. **Наска** е пустинско плато во Перу, се протега на површина од 75 358,47 ха. Во неа постојат огромни долги линии и фигури. Тие се со таква големина, а исцртаните слики што ги претставуваат линиите можат да се видат само од авион, но не и од земја.

**14. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Порторико?**

**Карта 32.** Географска положба на Порторико (горе) и политичка карта на Порторико (долу)



(Извор: <http://www.puertorico.com/map/>).

- 14.1. **Сан Хуан** е административен центар и главно пристаниште на Порторико. Се наоѓа во северното крајбрежје на островот Порторико во Атлантскиот Океан.
- 15. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Колумбија?**



Карта 33. Карта на Колумбија



(Извор: <https://www.lonelyplanet.com/maps/south-america/colombia/>).

Табела 26. Најмногу посетители што пристигнуваат во Колумбија на краток рок за периодот 2016 и 2017 год., се од следниве држави

Бр.	Земја за 2016 г.	Земја за 2017 г.
1.	Венецуела	352.392
2.	САД	498.960
3.	Бразил	181.852
4.	Аргентина	135.151
5.	Мексико	158.975
6.	Еквадор	167.121
7.	Перу	140.055
8.	Чиле	127.271
9.	Шпанија	104.623
10.	Панама	103.014

(Извор: <https://en.wikipedia.org/wiki/Colombia>).

- 15.1. Националниот парк **Амакајаку** се наоѓа на крајниот ЈИ од државата, на левиот брег на Амазон, близу градот Летисија, зафаќа површина од (2930 км<sup>2</sup>).

**Во Колумбија доста познати национални паркови се:**

1. Национален парк Амакајаку;
  2. Кабо де ла Вела;
  3. Долина Кокора;
  4. Лос Невадос;
  5. Вулкански комплекс Доња Хуана-Каскабел;
  6. Горгона и Малпело;
  7. Национален парк Лос Катиос;
  8. Национален парк Мунчикуе;
  9. Сераниа де ла Макарена;
  10. Национален парк Сиера Невада де Санта Марта;
  11. Панака Парк;
  12. Парк Тајрона (Санта Марта);
  13. Пустина Татасоа;
  14. Национален парк Чимамоча Кањон;
  15. Ел Марипосарио ентомолошки екран специјализиран за Лепидоптера;
  16. Пескас Бланкас качување по карпи.
- 15.2. **Богота** е главен град, стопански и културен центар на Колумбија;
- 15.3. **Кањонот де Рио Кларо** е основан во (1970 година), на природниот резерват Рио Кларо од 650 ха. Се наоѓа на околу 152 км југоисточно од Меделин на Автопатот Меделин-Богота, во живописна долина на притока на реката Магдалена југоисточно од Медељин, врежана во мермер;
- Карта 34.** Карта на Кањонот де Рио Кларо на реката Магдалена во Колумбија



- 15.4. Градот **Картагена** се наоѓа во Картагенскиот Залив на Карипско Море;
- 15.5. **Чикуинкуира** преставува најголемо верско католичко место за поклонение во државата, северно од Богота;
- 15.6. **Фараллонес де Кали** е национален парк во Западните Корделјери, ЈЗ од Кали;
- 15.7. **Лас Лахас Санктуару** е католичко место за поклонение на југот на земјата; Црква над длабоката котлина (реката Гваитара) е градена од 1916-1948 год.;
- 15.8. **Лодо ел Тотумо** е висок 15 м. Тој е блатен вулкан на брегот на езерото Циенага дел Тотумо, југозападно од Баранкиља, а понекогаш исфрла топла кал;
- 15.9. **Меделлин**, по големина е втор град и е стопански центар во Колумбија;



- 15.10. **Момпос**, официјално име му е Santa cruz de Momposx. Тоа е гратче кое се наоѓа на левиот брег на реката Магдалена, 200 км од сливот во морето;
  - 15.11. **Попајан** е град што се наоѓа во горниот дел на долината на Каука, јужно од Кали на 1740 метри надморска височина;
  - 15.12. **Пураце** е национален парк во јужниот дел од Централните Корделјери, југоисточно од градот Попајан со површина од 830 км<sup>2</sup>;
  - 15.13. **Сан Агустин** е град и општина во јужниот колумбиски оддел на Уила;
  - 15.14. **Санта Фе де Антиокија** е гратче северозападно од Медељин со добро зачуван колонијален изглед;
  - 15.15. **Серанија де ла Макарена** е национален парк во источното подножје на Андите со површина од 6 300 км<sup>2</sup>;
  - 15.16. **Тајрона** е национален парк на Карипскиот брег, источно од Санта Марта, со површина од 150 км<sup>2</sup>;
  - 15.17. **Тиеррадентро** е археолошко наоѓалиште во долината на реката Рио Паес во Централните Корделјери североисточно од Попајан;
  - 15.18. **Тунја** е град североисточно од Богота, се наоѓа на 2 820 метри надморска височина;
  - 15.19. **Вила де Леива** е гратче северозападно од Тунја, се наоѓа на 2140 метри надморска височина;
  - 15.20. **Зипакуира** е град северно од Богота, и во него се наоѓа најбогат рудник на камена сол во Колумбија.
16. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Костарика?

Карта 35. Детална туристичка карта на Костарика



(Извор: <https://www.anywhere.com/costa-rica/maps>).

- 16.1. Градот **Картаго** се наоѓа во средишната долина на јужните падини на вулканот Ирасу, основан е во 1563 г.;
- 16.2. Гуанакасте е национален парк од 1990 г., се наоѓа во северозападниот дел на Костарика со површина од 340 км<sup>2</sup>;
- 16.3. **Кокосов Остров** е осамен, ненаселен остров во Тихи Океан со површина од 23,85 км<sup>2</sup>, тој е 500 км јужно од брегот на Костарика;
- 16.4. Паркот **Ла Амистад** е основан во 1988 г. Паркот е интернационален парк, се протега во источниот дел на Костарика и во соседна Панама, зафаќа површина од 1939 км<sup>2</sup>;
- 16.5. **Сан Хосе** е главен град и стопански и културен центар на Костарика во средишната долина на надморска височина од 1 172 м;
- 16.6. **Тортугiero** е национален парк, основан во 1975 г., на брегот на Карибско Море со површина од 312 км<sup>2</sup>;
- 16.7. **Вулкано Ирасу** е национален парк, основан во 1955 г., со површина од 33 км<sup>2</sup>, на истоимениот активен вулкан со височина од 3 432 м, североисточно од Сан Хосе;
- 16.8. **Вулкано Поас** е национален парк, основан во 1971 г., со површина од 65 км<sup>2</sup>, на истоимениот вулкан со височина од 2 700 м, северно од градот Алахуела.

17. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за да бидат посетени од туристите во Панама?

Карта 36. Карта на Панама



(Извор: <https://www.lonelyplanet.com/maps/central-america/panama/>).

- 17.1. **Бастиментос** е национален парк, основан во 1988 г., во северозападниот дел на Панама, кој зафаќа површина од 13 226 ха или 150 км<sup>2</sup>;
- 17.2. **Дариен** е национален парк, основан во 1981г., во источниот дел на Панама по должината на границата со Колумбија, со површина од 5 790км<sup>2</sup>;
- 17.3. **Барро Колорадо** е остров во Гатунското Езеро со површина од 54 км<sup>2</sup>, природниот резерват е формиран во 1923 г.;
- 17.4. **Ла Амистад** е интернационален парк, основан е во 1979 г., во Западна Панама и во соседна Костарика, со површина од 1939 км<sup>2</sup>, на масивот Кордилера де Таламанка;
- 17.5. **Панама** е главен град и стопанско седиште на Панама на брегот на Панамскиот Залив на тихоокеанската страна;
- 17.6. Градот **Портобело** е основан во 1597 г. Градот се наоѓа на карипскиот брег, североисточно од Колон;
- 17.7. **Сан Лоренцо** е шпанска тврдина од 1750 г., на утоката на реката Чагрес во Карипско Море;
- 17.8. **Вулкан Бару** е национален парк на 35 км, од границата со Костарика, се наоѓа во западниот дел на Панама со површина од 143 км<sup>2</sup>, на истоимениот згаснат вулкан со височина од 3475 м, на надморска височина од над 1800 м.

## Вежба бр. 7

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО АЗИЈА И ПАЦИФИЧКИОТ РЕГИОН

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Kina>, <https://sh.wikipedia.org/wiki/Tajland>, <https://sh.wikipedia.org/wiki/Malezija>, [https://en.wikipedia.org/wiki/Hong\\_Kong](https://en.wikipedia.org/wiki/Hong_Kong), <https://sq.wikipedia.org/wiki/Japonia>, [https://hsb.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEna\\_Koreja](https://hsb.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEna_Koreja), <https://sq.wikipedia.org/wiki/Makao>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Indija>, <https://de.wikipedia.org/wiki/Singapur>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Indonezija>, <https://sl.wikipedia.org/wiki/Avstralija>

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Азија и во Пацифичкиот Регион?
2. Кои држави остваруваат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Азија и во Пацифичкиот Регион?

**Табела 27.** Меѓународни туристички пристигнувања во Азија и во Пацифичкиот Регион со неговите четири подрегиони, во периодот од 2010-2016 г.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	2016*
	Светот	953	1,138	1,189	1,235	4.0	4.5	3.9	100
	Азија и Пацифичкиот регион	208,108	269,489	284,028	308,409	6.1	5.4	8.6	100
	Североисточна Азија	111,508	136,276	142,075	154,302	7.3	4.3	8.6	50.0
	Југоисточна Азија	70,473	97,036	104,242	113,231	2.9	7.4	8.6	36.7
	Океанија	11,386	13,259	14,265	15,604	6.1	7.6	9.4	5.1
	Јужна Азија	14,741	22,918	23,446	25,273	12.9	2.3	7.8	8.2
1.	Кина	55,665	55,622	56,886	59,270	-0.1	2.3	4.2	19.2
2.	Тајланд	15,936	24,810	29,923	32,588	-6.5	20.6	8.9	10.6
3.	Малезија	24,577	27,437	25,721	26,757	6.7	-6.3	4.0	8.7
4.	Хонгконг (Кина)	20,085	27,770	26,686	26,553	8.2	-3.9	-0.5	8.6
5.	Јапонија	8,611	13,413	19,737	24,039	29.4	47.1	21.8	7.8
6.	Јужна Кореја (ROK)	8,798	14,202	13,232	17,242	16.6	-6.8	30.3	5.6
7.	Макао (Кина)	11,926	14,566	14,308	15,704	2.1	-1.8	9.8	5.1
8.	Индија	5,776	13,107	13,284	14,569	88.1	1.4	9.7	4.7
9.	Сингапур	9,161	11,864	12,052	12,913	-0.3	1.6	7.1	4.2
10.	Индонезија	7,003	9,435	9,963	12,02	7.2	5.6	15.5	4.0

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, јули 2017 и UNWTO, јануари 2018))

3. Кои држави реализираат најголеми приходи од меѓународниот туризам во Азија и во Пацифичкиот Регион?

**Табела 28.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Азија и Пацифичкиот Регион со неговите подрегиони

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2016*
	Светот	961	942	1,078	1,102	890
	Азија и Пацифичкиот регион	250,314	358,995	349,387	366,687	14.89
	Североисточна Азија	122,963	176,856	167,099	168,941	46.1
	Југоисточна Азија	68,547	108,169	108,457	117,189	32.0
	Океанија	38,726	44,211	42,277	46,710	12.7
	Јужна Азија	20,078	29,758	31,554	33,847	9.2
1.	Тајланд	20,104	38,418	44,922	49,871	13.6
2.	Кина	45,814	44,044	44,969	44,432	12.1
3.	Хонгконг (Кина)	22,200	38,376	36,150	32,860	9.0
4.	Австралија	28,598	31,441	28,872	32,423	8.8
5.	Јапонија	13,199	18,853	24,983	30,678	8.4
6.	Макао (Кина)	22,276	42,738	30,969	29,881	8.1
7.	Индија	14,490	19,700	21,013	22,427	6.1
8.	Сингапур	14,178	19,134	16,563	18,386	5.0
9.	Малезија	18,115	22,595	17,584	18,074	4.9
10.	Јужна Кореја	10,328	17,836	15,214	17,210	4.7

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018)

4. Кои држави остваруваат наголеми приходи од еден турист во Азија и во Пацифичкиот Регион?

**Табела 29.** Приказ на приходот од еден турист во Азија и во Пацифичкиот Регион со неговите подрегиони, во периодот од 2010-2017 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Азија и Пацифичкиот регион	1,202	1,332	1,230	1,188
	Североисточна Азија	1,102	1,297	1,176	1,094
	Југоисточна Азија	972	1,114	1,040	1,034
	Океанија	3,401	3,334	2,963	2,993
	Јужна Азија	1,362	1,298	1,345	1,339
1.	Австралија	4,939	4,567	3,878	3,923
2.	Макао (Кина)	1,867	2,934	2,164	1,902
3.	Индија	2,508	1,503	1,581	1,539
4.	Тајланд	1,261	1,548	1,501	1,530
5.	Сингапур	1,547	1,612	1,374	1,423
6.	Јапонија	1,532	1,405	1,265	1,276
7.	Хонгконг (Кина)	1,105	1,381	1,354	1,237
8.	Јужна Кореја	1,173	1,255	1,149	998
9.	Кина	823	791	790	749
10.	Малезија	737	823	683	675

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018).

5. Кои држави прават најголеми трошоци за меѓународен туризам во Азија и во Пацифичкиот Регион?

**Табела 30.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Азија и во Пацифичкиот Регион со неговите подрегиони, во периодот од 1995-2016 година

	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
Бр.	Трошоци во (милиони )					
	Години	1995		2016		
	Европа & Централна Азија	236,393,45		476,009,43		
	Европа & Централна Азија со исклучок на високи примања	15,603,19		55,583,95		
	Источна Азија& Пацифик	103,216,42		468,610,73		
	Пацифички острови мали држави	139,01		/		
	Јужна Азија	2,380,70		26,177,00		
	1. Кина	3,688,00		261,129,00		
	2. Австралија	7,260,00		29,768,00		
	3. Јужна Кореја	6,947,00		29,143,00		
	4. Јапонија	46,966,00		25,783,00		
	5. Хонгконг (Кина)	10,497,00		24,194,00		
	6. Сингапур	4,663,00		22,102,00		
	7. Индија	996,00		19,185,00		
	8. Тајланд	4,791,00		11,267,00		
	9. Малезија	2,722,00		10,468,00		
	10. Макао (Кина)	/		1,314,00		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016г.  
<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>).

6. Кои држави остваруваат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Азија и во Пацифичкиот Регион со неговите подрегиони во 2016 година?

**Табела 31.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Азија и во Пацифичкиот Регион со неговите подрегиони во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегиони, држави	Приходи (милијарди американски долари)	Трошоци (милијарди американски долари)	Биланс (милијарди американски долари)	Пристигнувања (милиони )
	Азија и Пацифички регион со неговите подрегиони 2016				
1.	Тајланд	49,871	11,267,00	38,6	32,588
2.	Макао (Кина)	29,881	1,314,00	28,6	15,704
3.	Хонгконг (Кина)	32,860	24,194,00	8,7	26,553
4.	Малезија	18,074	10,468,00	7,6	26,757
5.	Јапонија	30,678	25,783,00	4,9	24,039
6.	Индија	22,427	19,185,00	3,2	14,569
7.	Австралија	32,423	29,768,00	2,6	8,263
8.	Сингапур	18,386	22,102,00	-3,7	12,913
9.	Јужна Кореја	17,210	29,143,00	-11,9	17,242
10.	Кина	44,432	261,129,00	-216,7	59,270

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$)  
 Data.htm)



## 7. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Кина?

Карта 37. Политичка карта на Кина.



(Извор: <https://www.lonelyplanet.com/maps/asia/china/>.)

- 7.1. **Гоби** е најголемата пустина во Средна Азија. Таа се наоѓа на територијата на Кина и Монголија;
- 7.2. **Такламакан** е пустина со површина од 337 000 км, малку помала од Германија, се наоѓа во централниот дел на Таримскиот Басен во Западна Кина со должина од 1000 км, и ширина од 400 км;
- 7.3. **Кинескиот сид** е голем споменик на древна Кина. Тој претставува одбранбен сид, долг е 4100 км, се протега на север од градот Шанхајгуан, по должина на Лјаодунскиот Залив на Жолто Море, до градот Цјангуан (Провинцијата Ганси);
- 7.4. **Пекинг** е главниот град Кина, тој по големина е трет град во земјата;

- 7.5. **Шангај** е втор град по големина, се наоѓа во источните делови на земјата и е најголемиот индустриски центар на државата;
  - 7.6. **Нанјинг** е град во Источна Кина, тој се наоѓа во долното течение на реката Чанг Јианг (Chang Jiang) западно од Шангај. Тој е еден од најстарите градови во Кина со повеќе од (3500 годишна историја);
  - 7.7. **Чонгкинг** е град во ЈЗ Кина, се наоѓа на висок, стрмен рид околу кој, од двете страни, тече реката Чанг Јиангили уште попозната како Јангце Јан (Chang Jiang) и незините притоки;
  - 7.8. **Хиан** е административен центар на Провинцијата Шинси, тој е древен град, почетна точка на трговците по *Патот на свилата*, престолнина на единаесет династии што управувале со земјата повеќе од (1100 години).
8. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Тајланд

Карта 38. Туристичка карта на Тајланд



(Извор: <http://ontheworldmap.com/thailand/thailand-tourist-map.html>)

- 8.1. **Ајутаја** е историски град во Тајланд;
- 8.2. **Бангкок** е главен град на Тајланд;
- 8.3. **Чианг Маи** е четврти град по големина во земјата;
- 8.4. **Островот Капри** подводните пештери околу него се многу интересни;
- 8.5. **Канчанабури** е град на реката Квай во западен Тајланд;
- 8.6. **Као Сем Рои Јот** е национален парк основан во 1966 г.;
- 8.7. **Као Јаи** е национален парк основан во 1962 г.;
- 8.8. **Корат** е град во Североисточен Тајланд;
- 8.9. **Лампанг** е град на реката Ванг во Северен Тајланд;
- 8.10. **Након Патхом** е град западно од Бангкоксо;



- 8.11. **Патаја** е остров;
- 8.12. **Петчабури** е град јужно од Банкок;
- 8.13. **Пхукет** е најголем остров во кралството;
- 8.14. **Пханом Рунг & Муанг Там** е будистички храм на Големата Планина од (XII век);
- 8.15. **Кох Самуи** се јавува како најголем од островите на едноимениот архипелаг;
- 8.16. **Си Сатчанагаи** е урнатина од град од XIII век на западниот брег на реката Плеунг;
- 8.17. **Сукхотхаи** бил престолнина на државата на тајландската империја околу 140 г., од 1238 до 1350 година, на реката Јому во централен Тајланд на 427 км, северно од Банкок;
- 8.18. **Тхам Лод** е национален парк во Северен Тајланд.

**9. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Малезија?**

**Карта 39. Географска положба на Малезија**



(Извор: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Malaysia\\_location\\_map.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Malaysia_location_map.svg)).

- 9.1. **Националниот парк Гунунг Мулу**;
- 9.2. **Ипох** е главен град на султанатот Перак, поранешен центар за добивање на калај;
- 9.3. **Кинабалу** е национален парк основан во 1964 г.;
- 9.4. **Куала Лумпур** е главен град на Малезија;
- 9.5. **Кучинг** е главен град на државата Саравак на Борнео, на утоката на

- истоимената река во Јужното Кинеско Море;
- 9.6. **Мелака** е стар пристанишен град во Малезија;
- 9.7. **Ниах**, се смета дека пештерите ги посетиле Европејците во потрага по минерали, можеби кон крајот на 1840 г.;
- 9.8. **Џорџ Таун, Пенанг** е вториот град по големина во Малезија;
- 9.9. **Таман Негра** е национален парк во внатрешноста на Малајскиот Полуостров.

**10. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Хонгконг (Кина)?**

**Карта 40. Карта на Хонгконг**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=hong+kong+attractions+map&sa=X&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEWj3ssz76YncAhWEFywKHe5WD1oQsAQIjw&biw=1680&bih=905#imgdii=tpZcdD2BvSxrTM:&imgsrc=p2PBEYIAcMKVsm>).

- 10.1. **Градот Хонгконг**;
- 10.2. **Абердин** е старо рибарско пристаниште на ЈЗ брег на островот Хонгконг;

**Карта 41. Карта на островот Хонгконг и неговите атракции**

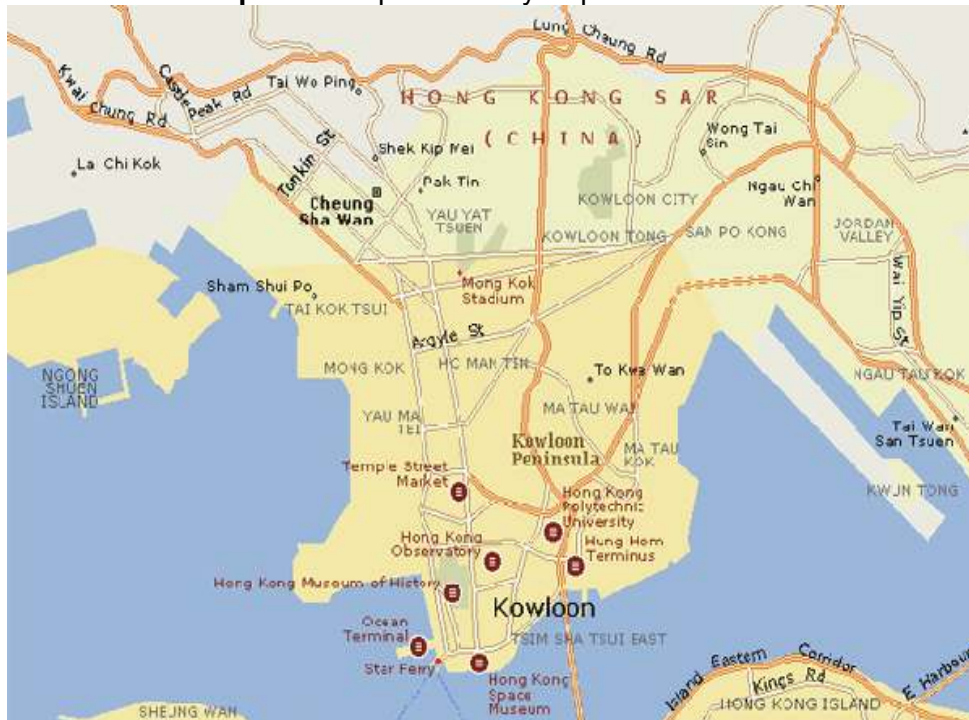


(Извор: <https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/asia/hk.htm>).



- 10.3. **Ковлоон Валед** е град на истоимениот полуостров;

**Карта 42.** Карта на полуостровот Ковлоон



(Извор:<http://www.discoverhongkong.com/eng/plan-your-trip/travel-kit/map.jsp>).

- 10.4. **Нова Територија** е храм на 10 000 Буди од 1950 г., со сидови е оградено селото Кат Хинг Ваи;

**Карта 43.** Карта на островот Лантау



(Извор:[https://en.wikipedia.org/wiki/Lantau\\_Island](https://en.wikipedia.org/wiki/Lantau_Island)).

- 10.5. **Викторија**, е деловен центар на Хонгконг на северната страна на островот со високи деловни згради, финансискиот центар Оверлок.

11. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Јапонија?

Карта 44. Туристичка карта на Јапонија



(Извор: <https://www.japanvisitor.com/japan-city-guides/japan-city-maps>).

- 11.1. **Асон - Сан и Асо - Кују** се национални вулкански паркови во внатрешноста на островот Кјушу;
- 11.2. **Бандаи - Сан** е национален вулкански парк на островот Хоншу;
- 11.3. **Беппу** е град на северниот брег на островот Кјушу;
- 11.4. **Исе** – Шима е град и национален парк на полуостровот Шима јужно од Нагоја;
- 11.5. **Камакура** е град во заливот Сагами ЈЗ од Јокохама;
- 11.6. **Кјото** е град на островот Хоншу и е едно од најпознатите туристички места во земјата;
- 11.7. **Кобе** е третиот град на многу големата агломерација Осака-Кобе-Кјото во Регионот Кансај во Јапонија;
- 11.8. **Матсујама** е стопански и културен центар на островот Шикоку;
- 11.9. **Мијаџима** е остров во Јапонското Море;
- 11.10. **Нагасаки** е град на западниот брег на островот Кјушу кој на 9.8.1945 г., е разурнат од експлозијата на атомската бомба од која загинале 40 000 жители.
- 11.11. Нагоја е индустриски град што се наоѓа во заливот Исе на јужниот брег на островот Хоншу;
- 11.12. **Нара** (Nara) е еден од најстарите градови во Јапонија, една од најинтересните туристички дестинации;
- 11.13. **Нико** е помал град, северно од градот Токио;



- 11.14. **Осака** се наоѓа во делтата на малата река на брегот на Осакискиот Залив и се одликува со многу канали кои ја поврзуваат реката Јодо со морето и го добиле името *Јапонска Венеција*;
- 11.15. **Сапоро** е главен град се наоѓа на островот Хокаидо;
- 11.16. **Тоба** е град кој е доста познат во Јапонија по одгледувањето на бисери;
- 11.17. **Токио** е главен град на Јапонија;
- 11.18. **Фуџи** е највисоката планина во Јапонија од 3 776 м;
- 11.19. **Химеџи** е град западно од Кобе на островот Хоншу;
- 11.20. **Хирошима** е град во западниот дел на островот Хоншу;
- 11.21. **Шикоцу – Тоја** е национален парк во ЈЗ дел на островот Хокаидо со површина од 983 км<sup>2</sup>.

## 12. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Јужна Кореја?

Карта 45. Карта на Јужна Кореја



(Извор: <https://www.lonelyplanet.com/maps/asia/south-korea/>).

- 12.1. **Квангџу** е град во југозападниот дел на државата;
- 12.2. **Кумџонгсансонг** е голема планинска тврдина на 790 м, високата планина Кумџонгсан, на 6 км северно од градот Пусан.
- 12.3. **Одаесан** е национален парк, основан во 1975 г. на североисток, со површина од 304 км<sup>2</sup>;

- 12.4. **Панмунџон** е село на самата граница и претставува линија на разграничување меѓу Северна и Јужна Кореја;
- 12.5. **Пусан или Бусан** е втор град по големина во земјата;
- 12.6. **Сеул** е главниот град на Јужна Кореја и се наоѓа на северната страна на неа;
- 12.7. **Сонгнисан** е национален парк на планините во средишниот дел на Јужна Кореја со површина од 283 км<sup>2</sup>;
- 12.8. **Сеораксан** е национален парк на планината Тебек во североисточниот дел на Јужна Кореја, со површина од 373 км<sup>2</sup>;
- 12.9. **Сувон** е град јужно од градот Сеул;
- 12.10. **Таегу или Даегу** (*Taegu* или *Daegu*) е четврт град по големина во Јужна Кореја;
- 12.11. **Тонгдоса** претставува најголем будистички храм во Јужна Кореја, основан во 646 г.;
- 12.12. **Улунг** е осамен вулкански остров со површина од 73 км<sup>2</sup>, на 135 км источно од јужнокорејскиот брег;
- 12.13. **Хаеин** претставува будистички манастир во националниот парк Гајасан, југозападно од Таегу или Даегу (*Taegu* или *Daegu*) основан во IX век;
- 12.14. Островот **Чеџу или Јеџу** се наоѓа на 100 км, во јужна насока од корејското крајбрежје;
- 12.15. **Чунчон** е град кој се наоѓа на северниот дел од земјата, во долината на реката Сојанган.

**13. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Макао (Кина, Аотен)?**

**Карта 46.** Административна карта на Макао



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Macau+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiusdDkmdjdAhUtpYsKHWj7A6IQsAR6BAgEEAE&biw=1680&bih=949>)

- 13.1. Полуостровот Макао е најнаселен и е историски дел на Макао;  
 13.2. Островот (Таипа и Котаи и Колане) зафаќа површина од 7,6 км<sup>2</sup>;

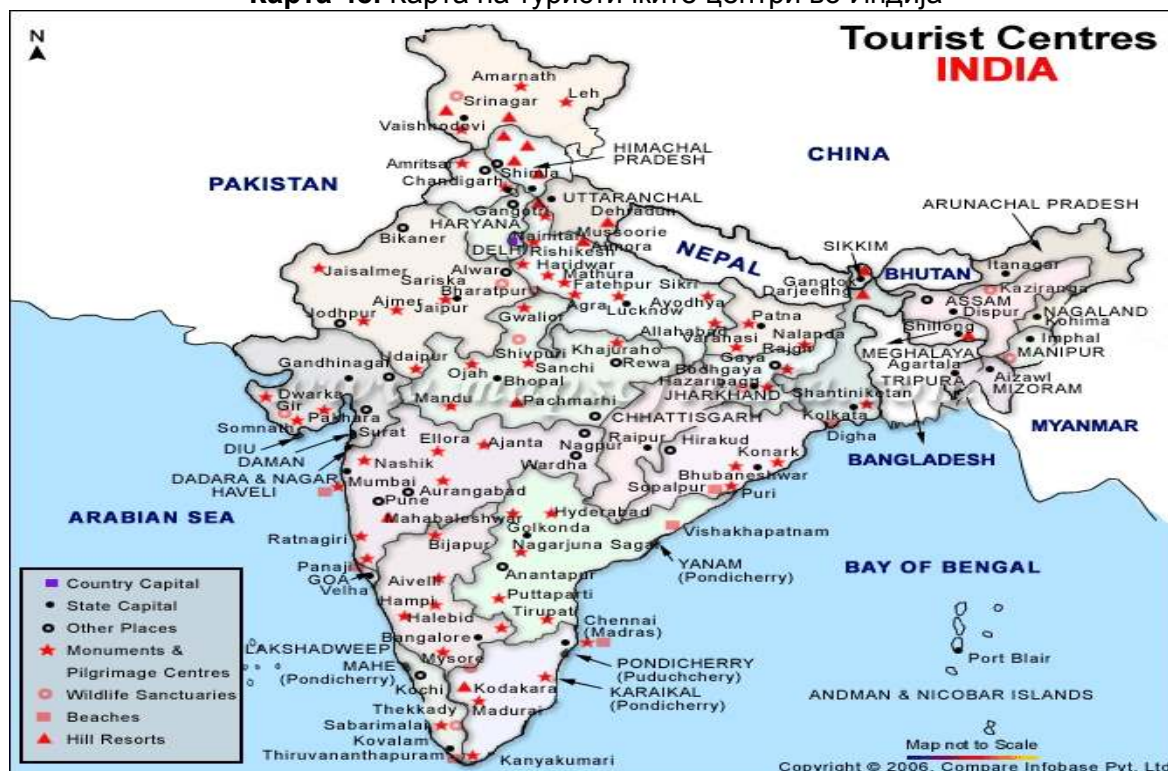
Карта 47. Карта на островот (Таипа и Котаи и Колане)



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+the+island+of+Taipa+or+Cotai+%26+Coloane+in+Macau+Wikipedia&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjKtMOhtjdAhXiqlsKHZxmDeEQsAR6BAgCEAE&biw=1680&bih=949>).

14. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Индија?

Карта 48. Карта на туристичките центри во Индија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+India+Wikipedia&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiZ377DpdjdAhUQtIsKHR7LCEwQsAR6BAgAEAE&biw=1680&bih=949>).

- 14.1. **Абу** е планина (со врвот Гуру Сикар со височина од 1722 м), заедно со Арваји Ранге се планини во југозападниот дел на државата Раџастан;
- 14.2. **Агра** е град на брегот на реката Јамуна во северната држава Утар Прадеш, Индија;
- 14.3. **Аџанта** се важни споменици на будизмот со скалести храмови, од самиот живот на Буда во пештерите.
- 14.4. **Амритсар** е град во сојузната држава Пенџаб;
- 14.5. **Бенарес** или државата **Банара** беше држава на кнежество во она кое што денес е Индија за време на британскиот Раџ;
- 14.6. **Варанаси** е град што се наоѓа во државата Бихар во Северна Индија;
- 14.7. **Буданешвар** е главен град на сојузната држава Орисса;
- 14.8. **Биџапур** е град во државата Карнатака којашто се наоѓа во југозападниот дел на Индија;
- 14.9. **Бод Гаја** се два града во државата Јаркханд којашто се наоѓа во североисточниот дел на Индија;
- 14.10. **Бомбај** е главен град на сојузната држава Махараштра којашто се наоѓа во Западна Индија;
- 14.11. **Гвалиор** е град јужно од Агра, во државата Маджа Прадеш, во северниот дел на Индија;
- 14.12. **Делхи** е главен град, градот се наоѓа во државата Утар Прадеш во Индија.
- 14.13. **Елора Пештери** е град во државата Махараштра во Западна Индија;
- 14.14. **Казиранга** е национален парк со површина од 430 км<sup>2</sup>;
- 14.15. **Калкута** е најголемиот град во Источна Индија;
- 14.16. **Канџакумари** е град во сојузната држава Тамил Наду во Јужна Индија;
- 14.17. **Кхаџурахо** е град во сојузната држава Маджа Прадеш;
- 14.18. **Кеоладео** е национален парк западно од градот Агра во државата Утар Прадеш со површина од 29 км<sup>2</sup>;
- 14.19. **Конарк** е среден град во Областа Пури во државата Одиша;
- 14.20. **Лакнау** е главен град на сојузната држава Утар Прадеш на реката Гумта;
- 14.21. **Мадуараи** е град во сојузната држава Тамил Наду во Јужна Индија;
- 14.22. **Манас** е национален парк со површина од 950 км<sup>2</sup>. Се наоѓа во државата Асом во Североисточна Индија, на 400 км западно од Казиранги;
- 14.23. **Махабалипурам** или **Мамалапурам** е град на брегот јужно од Шенаи;
- 14.24. **Палитана** е град на полуостровот Катијавар во државата Гуџарат во Западна Индија.
- 14.25. **Патадакал** е комплекс од споменици во државата Карнатака во Југозападна Индија;
- 14.26. **Периџар** е национален парк во сојузната држава Керала во Југозападна Индија, со површина од 800 км<sup>2</sup>;
- 14.27. **Пури** е град покрај Бенгалскиот Залив во сојузната држава Одиша;
- 14.28. **Санчи** е важно будистичко поклоничко место коешто се наоѓа североисточно од Бхопал во државата Маджа Прадеш;
- 14.29. **Гоа** (на португалски Велја Гоа), е стар португалски колонијален град на левиот брег на реката Мандови во државата Гоа, во Југозападна Индија;
- 14.30. **Сундарбанс** е национален парк прогласен во 1984 година, во државата Западен Бенгал;
- 14.31. **Танџавур** е град во сојузната држава Тамил Наду во Југоисточна Индија;
- 14.32. **Удаипур** е град ограден со сидови кон езерото Пичола, во сојузната држава Раџастан во Северозападна Индија;
- 14.33. **Фатехпур Сикри** е град на 43 км од Агра, во државата Утар Прадеш во Северна Индија;
- 14.34. **Худерабад** е главен град на сојузната држава Андхра Прадеш;
- 14.35. **Хампи** група на споменици е град запишан од 1986 година. Градот е



- поранешна престолнина на државата Вирџинија од 1336 до 1565 година, во денешната држава Карнатака во Југозападна Индија;
- 14.36. **Џаипур** е главен град на сојузната држава Раџастан во Северозападна Индија;
- 14.37. **Џајсалмер** е град што се наоѓа во државата Раџастан во Северозападна Индија, во пустината Тар на стариот карвански пат за Блискиот Исток;
- 14.38. **Џодпур** е град на источниот крај од пустината Тар во Раџастан во Северозападна Индија;
- 14.39. **Срирангам** е најважен храм на Вишну во Индија, на островот во реката Каувери, северно од градот Тируччирапали во државата Тамил Наду во Јужна Индија.

**15. Кои места и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Сингапур?**

**Карта 49. Карта на Сингапур**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Singapore+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=&ved=2ahUKEwiBsbGCU9jdAhXjIYsKHYRYB30QsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

16. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Индонезија?

Карта 50. Карта на Индонезија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Indonesia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwi8mNb8vtjdAhXpposKHV3RBtEQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 16.1. **Островот Бали** се наоѓа многу блиску до островот Јава под чие влијание е;
- 16.2. **Долината Балием**, а понекогаш позната и како Големата Долина, од висорамнините на Западна Нова Гвинеја, се наоѓа на островот Западен Иријан со традиционалните села на папуанските Данијци;
- 16.3. **Бандунг** по големина е третиот град во Индонезија;
- 16.4. **Бандунгам** е планинско летувалиште на 980 м, јужно од Семаранг и се наоѓа на средината на живописен планински предел на островот Јава;
- 16.5. **Богор** е живописен град на островот Јава во Индонезија;
- 16.6. **Боробудур** е најголем будистички храм во светот. Се наоѓа во внатрешноста на островот Јава;
- 16.7. **Берастаги** е град во внатрешноста на островот Северна Суматра;
- 16.8. **Бромо Тенгер Семеру** планината е национален парк на островот Источна Јава со површина од 800 км<sup>2</sup>;
- 16.9. **Гунунг Леусер** планината е национален парк во ридестата внатрешност на островот Северна Суматра, со површина од 10 000 км<sup>2</sup>;
- 16.10. **Денпасар** е град во јужниот дел на островот Бали;
- 16.11. **Диенг** е висорамнина во внатрешноста на островот во Централна Јава, покрај градот Вонособо;
- 16.12. **Јоџакарта** лежи во еден од најактивните делови на Јава и градот постојано е погоден од земјотреси и вулкански ерупции, градот има површина од 46 км<sup>2</sup>;
- 16.13. **Келимуту** е вулкан во источниот дел на островите Флорес;



- 16.14. **Комодо** е остров во Малите Сундски Острови меѓу Сумбава и Флорес;
- 16.15. **Макале** е град кој има 30 000 жители. Се наоѓа во внатрешноста на островот Силавеси Целебес;
- 16.16. **Медан** е најголемиот град на островот Суматра;
- 16.17. **Прамбанан** е најголемиот комплекс на хиндуистички храмови во Индонезија, североисточно од Џоџакарта на островот Јужна Јава;
- 16.18. **Сурабаја** е вториот град по големина во земјата, се наоѓа во североисточниот дел на островот Јава, на брегот на Јаванското Море, околу протокот кој го одделува островот Јава од островот Мадуро;
- 16.19. **Суракарта** или **Соло** е град во внатрешноста на островот Централна Јава;
- 16.20. **Тоба** е езеро со површина од 1140 км<sup>2</sup>, се наоѓа во широката калдера со островот Самосир со површина од 630 км<sup>2</sup>;
- 16.21. **Уџунг Кулон** е национален парк на крајниот југозападен дел на островот Јава, со површина од 497,59 км<sup>2</sup>;
- 16.22. **Џакарта** е главен град на Индонезија и е најголем град во земјата.

17. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Австралија?

Карта 51. Карта на Австралија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Australia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=niv&sa=X&ved=2ahUKEwj9zdbystdAhUmpYsKHTd2DUQQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 17.1. **Аделаид** е главен град на државата Јужна Австралија. Зафаќа површина од 3 258 км<sup>2</sup>;
- 17.2. **Алисе Спрингс** е град што зафаќа површина од 327,5 км<sup>2</sup>;
- 17.3. **Баларат** е град во Јужна Австралија, северозападно од Мелбурн;
- 17.4. **Бризбејн** е главен град на државата Куинсленд. Градот зафаќа површина од 15,842 км<sup>2</sup>;
- 17.5. **Ватарка**, со старото име Кингс Кањон, е национален парк во југозападниот дел на Северната Територија, со површина од 1057 км<sup>2</sup>;

- 17.6. **Ваверок во Караван паркот** е повеќе стотици метри долга и до 50 м широка карпа во Западна Австралија кај гратчето Хајден;
- 17.7. **Голем Корален Гребен** е долг околу 2 000 км, се протега по должината на источниот брег на Квинсленд;
- 17.8. **Грампијанс** е национален парк, основан во 1984 година на истоимените планини со врвот Борока во Западна Викторија, со површина од 1672 км<sup>2</sup>;
- 17.9. Националниот парк **Дантре** е со површина од 1200 км<sup>2</sup>. Основан е во 1988 година;
- 17.10. **Кејп Трибулејшн** е национален парк во североисточниот дел на Квинсленд со површина од 131,5 км<sup>2</sup>. Основан е во 1930 година;

**Карта 52.** Местоположба на Националните паркови Дантре и Кејп Трибулејшн



(Извор: [https://en.wikipedia.org/wiki/Daintree\\_Rainforest](https://en.wikipedia.org/wiki/Daintree_Rainforest)). [https://en.wikipedia.org/wiki/Cape\\_Tribulation,Queensland](https://en.wikipedia.org/wiki/Cape_Tribulation,Queensland)).

- 17.11. **Дарвин** е главен град на Северната Територија на брегот на Тиморско Море На 25.12.1974 година, скоро целосно беше уништен од циклонот Трејси;
- 17.12. **Канбера** е главен град на Австралија. Основан е во 1913 година. Градот зафаќа површина од 814,2 км<sup>2</sup>;
- 17.13. **Карнарвон** е национален парк во внатрешноста на Квинсленд, со површина од 2980 км<sup>2</sup>. Националниот парк е основан во 1932 година;
- 17.14. **Коронг** е национален парк во Јужна Австралија, југоисточно од Аделаид, со површина од 489,91 км<sup>2</sup>. Националниот парк е основан во 1966 г.;
- 17.15. **Какаду** е национален парк во Северната Територија, источно од Дарвин, со површина од 19 804 км<sup>2</sup>. Основан е во 1979 година;
- 17.16. **Кулгарди** е град во Западна Австралија, 558 км источно од Перт во Регионот Голдфилдс-Есперанс;
- 17.17. **Карицини** (со старото име Хемерслеј Ранге) е национален парк, во ридестите области на Пилбара во Западна Австралија, со површина од 6 274,22 км<sup>2</sup>. Националниот парк е основан во 1969 година;
- 17.18. **Катрин Џорџ, Нотмилук** е национален парк во Северната Територија, кај градот Кетрин. Паркот е основан во 1977 година, со површина од 2 946,64 км<sup>2</sup>;
- 17.19. **Ламингтон** е национален парк, јужно од Бризбејн, со површина од 206 км<sup>2</sup>. Основан е во 1915 година;
- 17.20. **Мелбурн** е вториот град по големина во Австралија. Градот е основан во 1835 година и зафаќа површина од 9 992,5 км<sup>2</sup>;
- 17.21. **Мутавинтџи** е национален парк, основан во 1998 година. Порано се викал националниот парк Мутвинге;
- 17.22. **Перт** е престолнина на државата Западна Австралија. Градот зафаќа површина од 6 417,9 км<sup>2</sup>;

- 17.23. **Порт Артур** зафаќа површина од 146 ха. Тоа се остатоци од казненичката населба од периодот 1830 – 1977 г. на Тасмановиот Полуостров на Тасманија;
- 17.24. **Сиднеј** е најголемиот град во Австралија. Градот зафаќа површина од 12 367,7 км<sup>2</sup>. Во 2017 година, имал 5 131 326 жители;
- 17.25. Националниот парк **Сини Планини**, на истоимените планини, е западно од градот Сиднеј, со површина од 2 679,5 км<sup>2</sup>. Националниот парк е основан во 1959 година;
- 17.26. **Таунсвил** е град основан во 1865 година. Се наоѓа на североисточниот брег на Квинсленд;
- 17.27. **Улуру – Ката Тјута** на планината Олгас е национален парк, основан во 1958 година. Националниот парк се наоѓа во југозападниот дел на Северната Територија, на издигнатите песочни рамнини во централна Австралија;
- 17.28. **Френклин – Гордон** дива река е национален парк основан во 1908 година, во планинскиот дел на западна Тасманија, со површина од 4 463,42 км<sup>2</sup>, заедно со Југозападниот национален парк со површина од 6 083 км<sup>2</sup>;
- 17.29. **Островот Фрасер** е песочен остров долг 120 км, широк 22 км пред брегот на Квинсленд, со површина од 1 840 км<sup>2</sup>;
- 17.30. **Хобарт** е главен град на сојузната држава Тасманија. Градот е основан во 1804 г.;
- 17.31. **Пештерите Џенолан** се систем од спили на западната страна на Сините Планини со 22 поголеми јами од кои 12 се уредени за туристички посети.

## Вежба бр. 8

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕГИОНОТ НА АФРИКА

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Maroko>,

[https://hsb.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEna\\_Afrika](https://hsb.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEna_Afrika),

<https://en.wikipedia.org/wiki/Tunis>.

1. Кои држави се главни туристички дестинации во Регионот Африка?
2. Кои држави реализираат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во Регионот Африка?

**Табела 32.** Меѓународни туристички пристигнувања во Регионот Африка и нејзините подрегиони во периодот од 2010 до 2016 г.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)				Промена (%)			Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	14/13	15/14	16*/15	
	Светот	953	1,138	1.189	1.235	4,0	4,5	3,9	100
	Регионот на Африка	50,426	55,048	53,431	57,771	0,6	-2,9	8,1	3,2
	Подрегионот на Северна Африка	19,682	20,431	17,987	18,616	-1,4	-12,0	3,5	32,2
	Подрегионот на Супсахарска Африка	30,743	34,617	35,444	39,155	1,9	2,4	10,5	67,8
1.	Мароко	9,288	10,283	10,177	10,332	2,4	-1,0	1,5	17,9
2.	Ј. Африка	8,074	9,549	8,904	10,044	0,1	-6,8	12,8	17,4
3.	Тунис	7,828	7,163	5,359	5,724	-2,6	-25,2	6,8	9,9

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO, јули 2017 и UNWTO, јануари 2018))

3. Кои држави реализираат најголеми приходи од меѓународниот туризам во Регионот Африка?

**Табела 33.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во Регионот Африка и нејзините подрегиони во периодот од 2010 до 2016 г.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2016*
	Светот	961	942	1,078	1,102	890
	Регионот на Африка	31,164	36,493	32,784	34,776	/
	Подрегионот на С. Африка	9,662	10,964	8,900	9,139	26,3
	Подрегионот на Супсахарска Африка	21,502	25,529	23,884	25,637	73,7
1.	Ј. Африка	9,070	9,348	8,235	7,910	22,7
2.	Мароко	6,703	7,379	6,263	6,548	18,8
3.	Тунис	2,645	2,359	1,381	1,239	3,6

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018)

4. Кои држави реализираат најголеми приходи од еден турист во Регионот Африка?

**Табела 34.** Приказ на приходот од еден турист во Регионот Африка и нејзините подрегиони во периодот 2010-2016 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Регионот на Африка	618	662	613	601
	Подрегионот на Северна Африка	490	536	494	490
	Подрегионот на Супсахарска Африка	699	737	673	654
1.	Јуж. Африка	1,123	978	924	787
2.	Мароко	721	717	615	633
3.	Зимбабве	283	439	430	410

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016 г.

<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>).



5. Кои држави имаат најголеми трошоци за меѓународен туризам во Регионот Африка?

**Табела 35.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во Регионот Африка и нејзините подрегиони во периодот од 1995 до 2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
Трошоци во (милиони )						
	Години	1995		2016		
	Подрегионот на Среден Исток и Северна Африка	/		108,785,78		
	Подрегионот на Супсахарска Африка	/		21,428,74		
1.	Ј. Африка	2,414,00		5,354,00		
2.	Мароко	356,00		2,309,00		
3.	Тунис	294,00		823,00		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016г.

<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>)

6. Кои држави остваруваат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во Регионот Африка?

**Табела 36.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во Регионот Африка и нејзините подрегиони во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристиг- нувања (милиони)
Подрегиони на Африка во 2016					
	Подрегионот на Среден Исток и Северна Африка	34,776	108,785,78	-74,009,78	18,616
	Подрегионот на Супсахарска Африка	9,139	21,428,74	-12,289,74	39,155
1.	Мароко	6,548	2,309,00	4,239	10,332
2.	Ј. Африка	7,910	5,354,00	2,556	10,044
3.	Зимбабве	890	406,00	484	2,168
4.	Мозамбик	108	305,00	-197	1,639
5.	Тунис	1,239	823,00	-821,761	5,724

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$ Data.htm).

7. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Мароко?

Карта 53. Карта на Мароко



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Morocco+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjf5ar30NrdAhUC3CwKHW9mA50QsAR6BAgAEAE&biw=1680&bih=949>).

- 7.1. **Ајт Бенхадду** е старо берберско село со површина од 3,03 ха, на јужната страна на планините Висок Атлас.
- 7.2. **Волубилис** е древен град во Мароко на 18 км од денешниот град Мекнес (од II до III век).
- 7.3. **Казабланка** е голем град и пристаниште во западниот дел на Мароко, на брегот на Атлантскиот Океан.
- 7.4. **Клисурата Тодра** е долга 24 км, со ширина од 10 до 1 000 м, а височината на страните достигнува до 400 м.
- 7.5. **Лараш** е пристанишен град во Северно Мароко на брегот на Атлантскиот Океан.
- 7.6. **Мекнес** е еден од четирите кралски градови во внатрешноста на Мароко.
- 7.7. **Маракеш** е главен економски центар во јужниот дел на земјата.
- 7.8. **Мулај Идрис** е гратче кое во 2004 година имало 12 611 жители. Се наоѓа северно од Маракеш.
- 7.9. **Рабат** е престолнина на Мароко. Основан е во 1146 година, од Алмохадс.

- 7.10. **Сале** е град во северозападниот дел на Мароко.
- 7.11. **Тангиер** е главен град во северозападниот дел на Мароко.
- 7.12. **Тафоралт** е пештера во Мароко (до градот Узда), во којашто се откриени траги од неандерталците од времето на горниот палеолит.
- 7.13. **Тетоуан** е град што во 2014 година имал 380 787 жители. Градот се наоѓа на северот од земјата.
- 7.14. **Тимгад** е древен град во северниот дел на државата. Основан е од римскиот император Трајан од 100 година.
- 7.15. **Фез** е град во северозападниот дел на Мароко, лежи во северното подножје на Среден Атлас.
- 7.16. **Узуд** се каскадни водопади високи околу 110 м. Се наоѓаат во близина на селото Моен Атлас Танагмеит, во Провинцијата Азилал, 150 км североисточно од Маракеш, во Мароко.

**8. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Јужна Африка (ЈАР)?**

**Карта 54. Карта на Јужна Африка (ЈАР)**



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+South+Africa+JAR+Wikipedia&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwU3IqN49rdAhVLiKYKHYYVWArEQsAR6BAgCEAE&biw=1680&bih=949>).

- 8.1. **Кањонот Блај** е природен ботанички резерват кој се наоѓа на 30 км долгата и во просек 750 м длабоката клисура на реката Блај во близина на Лук Потолес во Бурке којашто е долга 260 км.
- 8.2. **Блумфонтејн** е главен град на Покраината Орање Фри Стејт.
- 8.3. **Џајант Касл** е ловен резерват со површина од 345 км<sup>2</sup>, на Дракенсберг Планина на надморска висина од 1 300 м.
- 8.4. **Граф – Рајнет** е една од најстарите населби на белците во Јужна Африка, се наоѓа на реката Сандајс во Големиот Каро.
- 8.5. **Де Хуп** е природен резерват, основан во 1957 година, на јужниот брег, источно од 'Ртот Агулхас со површина од 34 000 ха.

- 8.6. **Дурбан** е пристаниште и летувалиште на Индискиот Океан. Градот е основан во 1880 година.
- 8.7. **Змејските Планини** се наоѓаат во југоисточниот дел на земјата.
- 8.8. **Јоханесбург** е градот што се наоѓа во Провинцијата Трансвал.
- 8.9. **Калахари Гемсбок** е националниот парк којшто вклучува заштитени подрачја на *пустината Калахари*.
- 8.10. **Кејптаун** се наоѓа на Атлантскиот Океан, во близина на 'Ртот Добра Надеж во јужниот дел на Африка.
- 8.11. **Кимберли** е градот на дијамантите. Градот е основан во 1873 година.
- 8.12. **Кругер** е национален парк што се наоѓа во базенот на реката Лимпопо, на границата со Мозамбик. Националниот парк е основан, прво во 1898 г. и потоа во 1926 г. Областа на паркот зафаќа околу 19 485 км<sup>2</sup>.
- 8.13. **Масорини** е музеј на отворено. Се наоѓа во Националниот парк Паул Кругер.
- 8.14. **Ограбилс Фалс** е национален парк покрај реката Орање со површина од 820 км<sup>2</sup>.
- 8.15. **Ондини** е престолнина на кралот *Зулу Кетишвајо* кој во 1879 година ја уништил британската војска, јужно од Улунди (*Ква Зулу/Натал*).
- 8.16. **Пиланесберг** е планина и национален парк северозападно од градот Дурбан кој бил основан во 1839 година.
- 8.17. **Преторија**, од 1961 година, е главен град на Република Јужна Африка.
- 8.18. **Ројал Натал** е национален парк на Дракенсберг Планината со површина од 80,94 км<sup>2</sup>.
- 8.19. **'Ртот Добра Надеж** е природен резерват и е една од најјужните точки на африканскиот континент, именуван од *Френсис Дрејк*, најубавото место на планетата.
- 8.20. **Хлуклуве/Имфолози** се ловни резервати во Покраината Мапуталенд на северозапад, со површина од 960 км<sup>2</sup>.

## 9. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Тунис?

Карта 55. Туристичка карта на Тунис



(Извор: [https://www.google.com/search?q=Map+of+Tunisia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewiUiJGP\\_9rdAhXDiiwKHeRMCEkQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949](https://www.google.com/search?q=Map+of+Tunisia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewiUiJGP_9rdAhXDiiwKHeRMCEkQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949)).

- 9.1. **Була – Регија** (на арапски *Хамам Дераџи*) е древен град близу до градот Џендоуба (*Jendouba*).
- 9.2. **Дуга** е град основан во VI век пр. н.е. околу кој има забележителен цел археолошки комплекс од древна Дуга, со површина од 65 ха.
- 9.3. **Островот Ѓерба** се наоѓа во Средоземно Море во близината на бреговите на Тунис, каде што и припаѓа. Островот зафаќа површина од 514 км<sup>2</sup>.
- 9.4. **Ел Џем**, во антиката познат како (*Thusdrus*), е град во средишниот дел на Тунис, јужно од Сус.
- 9.5. **Ичкеул** е национален парк основан во 1980 година, со површина од 126 км<sup>2</sup>, југозападно од Бизерте, во северниот дел на Тунис.
- 9.6. **Каируан** е главен град на Провинцијата Каируан. Основан е во 670 година, а се наоѓа јужно од Сус, 50 км од источниот брег, 75 км од Монастир и 184 км од Тунис.
- 9.7. **Картагена** е еден од најпознатите градови од антиката. Се наоѓа во Северна Африка, на брегот на Тунискиот Залив на Средоземното Море.
- 9.8. **Керкуан** е местото на античкиот град Пуни во североисточниот дел на Тунис, во близина на Кејп Бон.
- 9.9. **Мактар** е древен антички град. Бил основан од страна на Нумидианс како одбранбен столб против Картагина. Неговите остатоци се наоѓаат на исток од денешниот град Мактар.
- 9.10. **Матмата** е помал град. Некои од локалните берберски жители живеат во традиционални подземни троглодитни структури. Градот се наоѓа во Југоисточен Тунис.
- 9.11. **Сбеитла** е град со површина од 1 135 км<sup>2</sup>. Градот се наоѓа во внатрешноста на Средишен Тунис.
- 9.12. **Суза** или **Суса** е град на источниот брег на Тунис на Средоземното Море.
- 9.13. **Тунис** е седиште на Република Тунис со површина од 212,63 км<sup>2</sup>. Се наоѓа на брегот на Средоземното Море.



## Вежба бр. 9

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

### Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕГИОНОТ НА СРЕДЕН ИСТОК

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Saudijska\\_Arabija](https://hr.wikipedia.org/wiki/Saudijska_Arabija), [https://hr.wikipedia.org/wiki/Ujedinjeni\\_Arapski\\_Emirati](https://hr.wikipedia.org/wiki/Ujedinjeni_Arapski_Emirati), <https://en.wikipedia.org/wiki/Egypt>

1. Кои држави се главни туристички дестинации во регионот на Среден Исток?
2. Кои држави реализираат најголеми меѓународни туристички пристигнувања во регионот на Среден Исток?

**Табела 37.** Меѓународни туристички пристигнувања во регионот на Среден Исток во периодот од 2010-2016 г.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Пристигнувања во (милиони)					Промена (%)				Пазарен дел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	2017	14/13	15/14	16*/15	17*/16	
	Светот	953	1,138	1.189	1.235	1,322	4,0	4,5	3,9	6,7	100
	Регионот на Африка	50,426	55,048	53,431	57,771	62,1	0,6	-2,9	8,1	7,8	3,2
	Регионот на Среден Исток	55,442	55,267	55,622	53,567		8,7	0,6	-3,7		2,8
1.	Саудиска Арабија	10,850	18,260	17,994	18,049		15,8	-1,5	0,3		33,7
2.	Обединети Арапски Емирати	7,432	13,200	14,200	14,910		32,1	7,6	5,9		27,8
3.	Египет	14,051	9,628	9,139	5,258		5,0	-5,1	-42,5		9,8

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), јули 2017).

3. Кои држави реализираат најголеми приходи од меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток?

**Табела 38.** Приказ на приходите од меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток во периодот од 2010 до 2016 г.

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Меѓународни туристички сметки во (милијарди, американски долари)				Удел во (%)
		2010	2014	2015	2016*	
	Светот	961	942	1,078	1,102	890
	Регионот на Африка	31,164	36,493	32,784	34,776	/
	Регионот на Среден Исток	52,150	53,556	58,168	57,595	2,8
1.	Саудиска Арабија	9,070	9,348	8,235	7,910	22,7
2.	Обединети Арапски Емирати	6,703	7,379	6,263	6,548	18,8
3.	Египет	2,645	2,359	1,381	1,239	3,6

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г. и UNWTO, јануари 2018)

4. Кои држави реализираат најголеми приходи од еден турист во регионот на Среден Исток

**Табела 39.** Приказ на приходот од еден турист во регионот на Среден Исток во периодот од 2010 до 2016 година

Бр.	Дестинации (региони, подрегиони, држави)	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
	Регионот на Африка	618	662	613	601
	Регионот на Среден Исток	940	969	1,045	1,075
1.	Обединети Арапски Емирати	1,154	1,153	1,231	1,307
2.	Саудиска Арабија	618	451	562	614
3.	Египет	891	748	663	503

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016г. (<https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>)).

5. Кои држави имаат најголеми трошоци за меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток?

**Табела 40.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток во периодот од 1995 до 2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
	Трошоци во (милиони )					
	Години	1995		2016		
	Регионот на Среден Исток и Северна Африка	/		108,785,78		
1.	Саудиска Арабија	/		19,731,00		
2.	Обединети Арапски Емирати	/		17,127,00		
3.	Египет	1,371,00		4,351,00		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август, 2016 г. <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.CD>)

6. Кои држави остваруваат најголемо салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам во регионот на Среден Исток?

**Табела 41.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките дестинации во регионот на Среден Исток во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Подрегион, држави	Приходи (милиони американски долари)	Трошоци (милиони американски долари)	Биланс (милиони американски долари)	Пристигнувања (милиони)
	Регионот на Среден Исток во 2016				
	Светот	1,102	1,361	- 0,258	1.235
	Регионот на Среден Исток и подрегионот Северна Африка	57,595+9,139 = 66,734	108,785	- 42,051	53,567+18,616= 72,183
1.	Египет	1,239	4,351	-3,112	5,258
2.	Обединети Арапски Емирати	6,548	17,127,00	-10,579	14,910
3.	Саудиска Арабија	7,910	19,731,00	-11,821	18,049

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm).

## 7. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Саудиска Арабија?

**Карта 62.** Карта на Саудиска Арабија



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Maps+of+Saudi+Arabia+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwimtsWTitvdAhUFjCwKHWdLBx0QsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

7.1. **Асир** е национален парк којшто има површина од 4 500 км<sup>2</sup>. Се наоѓа во планинскиот јужен дел на Покраината Асир. Средиште е градот Абха.

- 7.2. **Дахран** е новоизграден град во средина на нафтени полиња.
- 7.3. **Дирија** зафаќа површина од 28,78 ха. Градот е прво седиште на Владеачката династија Сауд од 1744 до 1818 година. Се наоѓа северно од Ријад.
- 7.4. **Думат ал Џандал** е древен град на урнатини лоцирани во Северозападна Саудиска Арабија во Провинцијата Ал Џаф. Градот се наоѓа на 37 км од Сакаха.
- 7.5. **Мадаин Салех**, сегашното име се однесува на исламскиот Наби пророк Салих. Археолошкиот локалитет *Мадаин Салех* се наоѓа на 20 км северно од градот Ал Ула.
- 7.6. **Медина** зафаќа површина од 589 км<sup>2</sup>. Тој е втор најсвет муслимански град.
- 7.7. **Мека** зафаќа површина од 760 км<sup>2</sup>. Мека се смета за најсвет град во религијата на исламот и ацилакот кон него познат како Хаџ е задолжителен за сите способни муслимани.
- 7.8. **Наџран** е град во оаза близу до границата со Јемен на некогашниот карвански пат.
- 7.9. **Ријад** е главен град на државата од 1932 година. Зафаќа површина од 1 798 км<sup>2</sup>. Се наоѓа во голема оаза во внатрешноста на полуостровот.
- 7.10. **Тарут** е остров во Персискиот Залив припаѓа на источната провинција Саудиска Арабија. Поврзан е со два водопада во Катиф.
- 7.11. **Џедах** е најважен град на Црвеното Море. Зафаќа површина од 1 600 км<sup>2</sup>. Во 2014 година градот имал 3 976 000 жители.

## 8. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Обединети Арапски Емирати?

Карта 56. Карта на Обединети Арапски Емирати



(Извор: <http://emiratesvoyage.com/uae-maps/>).



- 8.1. **Абу Даби** е главен град на ОАЕ и на стопански најмоќниот емират на нискиот остров пред брегот. Абу Даби зафаќа површина од 972 км<sup>2</sup>, а во 2016 година, градот имал 1 800 000 жители.
  - 8.2. **Ал-Ајн** е град со површина од 15 100 км<sup>2</sup> во оазата Ал-Бураими во подножјето на планината Џабал Хафит.
  - 8.3. **Ајман** е главен град на емиратот Ајман и е еден од седумте емирати (држави) на Обединетите Арапски Емирати.
  - 8.4. **Дубаи** е главен град на истоимениот емират и важно трговско средиште на брегот на Персискиот Залив.
  - 8.5. **Рас Ал-Кхаимах** е главен град на истоимениот емират. Зафаќа површина од 2 486 км<sup>2</sup>.
  - 8.6. **Фуџаира Сити** е главен град и седиште на истоимениот емират. Зафаќа површина од 1 166 км<sup>2</sup>.
  - 8.7. **Шарџа** е главен град на истоимениот емират. Градот зафаќа површина од 235,5 км<sup>2</sup>.
9. Кои градови и културно-историски споменици се значајни за посета на туристите во Египет?

Карта 57. Туристичка карта на Египет



(Извор: <https://www.google.com/search?q=Map+of+Egypt+Wikipedia&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjmrLrZmNvdAhXDXCwKHxvfAsoQsAR6BAgDEAE&biw=1680&bih=949>).

- 9.1. **Абу Мена** се урнатини од ранохристијански град југозападно од Александрија.
- 9.2. **Храмот Абу Симбел** е изграден во карпите од времето на Рамзес II, во периодот од 1290 до 1224 г. пр. н.е., со четири статуи на фараони во седечка положба, со височина од 20 м.



- 9.3. **Александрија** (градот го добил името по основателот на градот Александар Македонски) е град во северниот дел на Египет на брегот на Средоземно Море - северозападно по долината на реката Нил. Тој е втор град по големина.
- 9.4. **Асуан** (на старогрчки значи Сиена, Сена) е град во југоисточните делови на Египет. Се наоѓа на бреговите на реката Нил и во 2012 година имал 290 327 жители.
- 9.5. **Вади ел Натрун** е пустинска депресија 23 м под морското ниво која се протега северозападно на 60 км во Западната Пустина западно од Гиза, покрај делтата. Градот е лоцирана во Провинцијата Бехеира во Египет, вклучувајќи го и градот со истото име.
- 9.6. Пирамидите во **Гиза** се едни од *седумте светски чуда*. Комплексот зафаќа површина од 16 203 36 ха. Се наоѓаат на левиот брег на реката Нил, на југ од долината на реката Нил. Пирамидите се 10, но највпечатливи се три.
- 9.7. **Дахшур** е група од пет пирамиди јужно од Сакара (*Saqqara, Memphis*) Основан е во 2613- 2589 пр. н.е. Дахшур е познат по неколку пирамиди од кои две се меѓу најстарите, најголемите и најдобро сочувани во Египет, пирамидата Бент и Црвената пирамида изградени за време на владеењето на фараонот Снеферу.
- 9.8. **Долина на кралевите** е долина во Египет, каде што во периодот од речиси 500 години од 16 до 11 век пр. н.е., се ископани гробници за фараоните и моќните благородници на Новото Кралство (осумнаесеттата до дваесеттата династија на древниот Египет).
- 9.9. **Ел Фајум** е град во оазата Фајум. Во 2012 година градот имал 349 883 жители. Тој е на местото на древниот египетски град, каде што е крунисан богот крокодил *Собек-Ре*.
- 9.10. **Каиро** е главен град на Египет и е најголемиот град во Африка со површина од 606 км<sup>2</sup>. Во октомври 2018 година во него живееле 19 50 000 жители, додека со поширокиот дел во метрополата живеат 20 439 541 жители.
- 9.11. **Карнак** е еден од најзначајните храмови на древниот Египет.
- 9.12. **Луксор** (од арабски *Ал Кусур* што значи замоци), е град во Египет кој се наоѓа по средното течение на реката Нил. Градот зафаќа површина од 416 км<sup>2</sup>. Сместен е во непосредна близина до прочуениот староегипетски град Тива.
- 9.13. **Манастирот Св. Катерина** го основал Јустинијан I, помеѓу 548-565г. пр. н.е. Ограден е со високи ѕидишта. Тој е ранохристијански манастир на планината јужно на полуостровот Синај со височина од 1570м. надморска висина.
- 9.14. **Мемфис** е древна престолнина на *Aneb-Hetch*, првата нома на Долниот Египет. Неговите урнатини се наоѓаат во близина на градот Мит Рахина, на 20 км јужно од Гиза. Мемфис е староегипетски град на левиот брег на реката Нил.
- 9.15. **Сакара** се наоѓа на околу 30 км јужно од денешен Каиро. Сакара зафаќа површина од 7 до 1,5 км. Тоа е група од 15 пирамиди јужно од градот Гиза.
- 9.16. **Суецкиот Канал** поминува низ Суецкиот прокоп што ги разделува Црвеното и Средоземно Море. Се наоѓа целосно на територијата на Египет. Изграден е помеѓу 1859 и 1869 година со цел да се скрати патот од Египет до Индија.
- 9.17. **Теба** е старо грчко име на градот Уасет. Теба, познат на античките Египќани како Васет (*Waset*), бил древен египетски град лоциран источно од Нил, на околу 800 км јужно од Медитеранот.

## Вежба бр. 10

Студија на случај – познати светски туристички региони и подрегиони

**Пример: МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ВО ДЕСЕТТЕ ВОДЕЧКИ ТУРИСТИЧКИ ДЕСТИНАЦИИ ВО СВЕТОТ И МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ДО 2030 Г., ДОЛГОРОЧНИ ПРОГНОЗИ КАКО ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ПОНАТАМОШЕН РАЗВОЈ И ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА МАКЕДОНСКИОТ ТУРИЗАМ**

Активност: Професор/асистент и студент

Се користи интернет, се пребаруваат повеќе веб-страни:

<https://hif.wikipedia.org/wiki/France>, [https://hr.wikipedia.org/wiki/Sjedinjene\\_Ameri%C4%8Dke\\_Dr%C5%BEave](https://hr.wikipedia.org/wiki/Sjedinjene_Ameri%C4%8Dke_Dr%C5%BEave), <https://sh.wikipedia.org/wiki/%C5%A0panija>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Kina>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Italy>, [https://hr.wikipedia.org/wiki/Ujedinjeno\\_Kraljevstvo](https://hr.wikipedia.org/wiki/Ujedinjeno_Kraljevstvo), <https://lt.wikipedia.org/wiki/Germanija>, <https://sh.wikipedia.org/wiki/Meksiko>, <https://sh.wikipedia.org/wiki/Tajland>, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Austrija>.

1. Меѓународниот туризам во десетте водечки туристички дестинации во светот.
2. Меѓународни туристички пристигнувања во десетте водечки туристички дестинации во светот и меѓународниот туризам до 2030 г.;

**Табела 42.** Меѓународни туристички пристигнувања на топ десетте туристички дестинации во светот во периодот 2010-2016 г.

Бр.	Дестинација	Пристигнувања (милиони)				Промена (%)			
		2010	2014	2015	2016	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2016
	Светот	953,00	1,138	1,189	1,235	4,0	4,5	3,9	100
1.	Франција	77,648	83,701	84,452	82,600	0,1	0,9	-2,2	13,4
2.	САД	60,010	75,022	77,465	75,608	7,2	3,3	-2,4	37,9
3.	Шпанија	52,677	64,939	68,519	75,563	7,0	5,5	10,3	12,3
4.	Кина	55,665	55,622	56,886	59,270	-0,1	2,3	4,2	19,2
5.	Италија	43,626	48,576	50,732	52,372	1,8	4,4	3,2	8,5
6.	Велика Британија	28,296	32,613	34,436	35,814	5,0	5,6	4,0	5,8
7.	Германија	26,875	33,005	34,971	35,579	4,6	6,0	1,7	5,8
8.	Мексико	23,290	29,346	32,093	34,961	21,5	9,4	8,9	17,5
9.	Тајланд	15,936	24,810	29,923	32,588	-6,5	20,6	8,9	10,6
10.	Австрија	22,004	25,291	26,728	28,121	1,9	5,7	5,2	4,6

Извор: World Tourism Organization (UNWTO), (Data as collected by UNWTO, July 2017).

3. Приходи од меѓународен туризам во десетте водечки туристички дестинации во светот

**Табела 43.** Приходи од меѓународниот туризам на топ десетте туристички дестинации во светот во периодот 2010-2016 г.

Бр.	Дестинација	Приходи во (милијарди американски долари)				Промена (%)
		2010	2014	2015	2016	2016
	Светот	961,00	1,252	1,196	1,220	-2,4
1.	САД	137,010	191,918	205,418	205,940	65,8
2.	Шпанија	54,641	65,111	56,468	60,346	13,5
3.	Тајланд	20,104	38,418	44,922	49,871	13,6
4.	Кина	45,814	44,044	44,969	44,432	12,1
5.	Франција	47,015	58,147	44,858	42,481	9,5
6.	Италија	38,786	45,488	39,449	40,246	9,0
7.	Велика Британија	32,892	46,539	45,462	39,615	8,9
8.	Германија	34,679	43,321	36,908	37,433	8,4
9.	Хонгконг (Кина)	22,200	38,376	36,150	32,860	9,0
10.	Австралија	28,598	31,441	28,872	32,423	8,8

Извор: World Tourism Organization (UNWTO), (Data as collected by UNWTO, July 2017).

4. Приходи од еден турист во десетте водечки туристички дестинации во светот.

**Табела 44.** Приходи од еден турист во меѓународниот туризам на топ десетте туристички дестинации во светот во периодот 2010-2016 г.

Бр.	Дестинација	Приходи од еден турист во (американски долари)			
		2010	2014	2015	2016
	Светот	1,008	1,100	1,005	987
1.	Австралија	4,939	4,567	3,878	3,923
2.	САД	2,283	2,558	2,651	2,763
3.	Тајланд	1,261	1,548	1,501	1,530
4.	Хонгконг (Кина)	1,105	1,381	1,354	1,237
5.	Велика Британија	1,162	1,427	1,320	1,106
6.	Германија	1,290	1,312	1,055	1,052
7.	Шпанија	1,037	1,002	824	798
8.	Италија	889	936	777	768
9.	Кина	823	791	790	749
10.	Австрија	845	823	681	686

Извор: World Tourism Organization (UNWTO), (Data as collected by UNWTO, July 2017).

5. Трошоци за меѓународен туризам во десетте водечки туристички дестинации во светот.

**Табела 45.** Приказ на трошоците за меѓународниот туризам на топ десетте дестинации во светот во периодот од 1995 до 2016 година

Бр.	Дестинација (региони, подрегиони и држави)	Трошоци во (милијарди американски долари)				
		1995	2000	2005	2010	2016
	Светот	462,338	536,493	771,622	996,422	1,361,921,25
	Трошоци во (милиони )					
	Години	1995		2016		
1.	Кина	3,688,00		261,129,00		
2.	САД	61,042,00		160,818,00		
3.	Германија	66,527,00		87,423,00		
4.	Велика Британија	30,749,00		79,371,00		
5.	Франција	20,699,00		49,024,00		
6.	Австралија	7,260,00		29,768,00		
7.	Кореја	6,947,00		29,143,00		
8.	Канада	12,658,00		29,067,00		
9.	Италија	17,219,00		24,982,00		
10.	Хонгконг (Кина)	10,497,00		24,194,00		

(Извор: Светска туристичка организација (UNWTO), август 2017 г.

6. Салдо на расходи (биланс) во десетте водечки туристички дестинации во светот.

**Табела 46.** Салдо на расходи (биланс) од меѓународниот туризам на водечките топ 10 дестинации во светот во 2016 година

Р.бр.	Меѓународен туризам 2016				
	Држави, дестинации	Приходи (милијарди, американски долари)	Трошоци (милијарди, американски долари)	Биланс (милијарди, американски долари)	Пристиг нувања (милиони)
	Топ десетте дестинации во 2016г.				
1.	САД	208,940	160,818	48,122	75,608
2.	Шпанија	60,346	19,284	41,062	75,563
3.	Тајланд	49,871	11,267	38,604	32,588
4.	Франција	42,481	20,699	21,782	82,600
5.	Италија	40,246	24,982	15,264	52,372
6.	Австрија	19,300	9,770	9,53	28,121
7.	В. Британија	39,615	30,749	8,866	35,814
8.	Мексико	19,571	12,823	6,748	34,961
9.	Германија	37,433	87,423	-49,99	35,579
10.	Кина	44,432	261,129	-216,697	59,270

(Извор: UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, International tourism, expenditures (current US\$) Data.htm)

## Х. ГЛАВА ДЕСЕТА

### 10. МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ ДО 2030 ГОДИНА, ДОЛГОРОЧНИ ПРОГНОЗИ КАКО ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ПОНАТАМОШЕН РАЗВОЈ

**Табела 47.** Туризмот на *UNWTO* до 2030 година: Меѓународниот туризам по региони и подрегиони

	Меѓународни туристички пристигнувања во (милиони)					Просечно годишно во (%)					Сподели	
	Активни податоци			проекции		Активни податоци		Проекции				
	1980	1995	2010	2020	2030	1980-95	95-2010	2010-10, од кои	2010-20	2020--30	2010	2030
Свет	277	528	940	1,360	1,809	4,4	3,9	3,3	3,8	2,9	100	100
Во напредните економии	194	334	498	643	772	3.7	2.7	2.2	2.6	1.8	53	43
На економиите во развој	83	193	442	717	1,037	5,8	5,7	4,4	4,9	3,8	47	57
Од регионите на UNWTO												
Африка	7,2	18,9	50,3	85	134	6,7	6,7	5,0	5,4	4,6	5,3	7,4
Северна Африка	4,0	7,3	18,7	31	46	4,1	6,5	4,6	5,2	4,0	2,0	2,5
Западна и Централна Африка	1,0	2,3	6,8	13	22	5,9	7,5	5,9	6,5	5,4	0,7	1,2
Источна Африка	1,2	5,0	12,1	22	37	10,1	6,1	5,8	6,2	5,4	1,3	2,1
Јужна Африка	1,0	4,3	12,6	20	29	10,1	7,4	4,3	4,5	4,1	1,3	1,6
Америка	62,3	109,0	149,7	199	248	3,8	2,1	2,6	2,9	2,2	15,9	13,7
Северна Америка	48,3	80,7	98,2	120	138	3,5	1,3	1,7	2,0	1,4	10,4	7,6
Кариби	6,7	14,0	20,1	25	30	5,0	2,4	2,0	2,4	1,7	2,1	1,7
Централна Америка	1,5	2,6	7,9	14	22	3,8	7,7	5,2	6,0	4,5	0,8	1,2
Јужна Америка	5,8	11,7	23,6	40	58	4,8	4,8	4,6	5,3	3,9	2,5	3,2
Азија и Пацификот	22,8	82,0	204,0	355	535	8,9	6,3	4,9	5,7	4,2	21,7	29,6
СИ Азија	10,1	41,3	111,5	195	293	9,9	6,8	4,9	5,7	4,2	11,9	16,2
Југоисточна Азија	8,2	28,4	69,9	123	187	8,7	6,2	5,1	5,8	4,3	7,4	10,3
Океанија	2,3	8,1	11,6	15	19	8,7	2,4	2,4	2,9	2,0	1,2	1,0
Јужна Азија	2,2	4,2	11,1	21	35	4,3	6,6	6,0	6,8	5,3	1,2	2,0
Европа	177,3	304,1	475,3	620	744	3,7	3,0	2,3	2,7	1,8	50,6	41,1
Северна Европа	20,4	35,8	57,7	72	82	3,8	3,2	1,8	2,2	1,4	6,1	4,5
Западна Европа	68,3	112,2	153,7	192	222	3,4	2,1	1,8	2,3	1,4	16,3	12,3
Централна/Источна Европа	26,6	58,1	95,0	137	176	5,3	3,3	3,1	3,7	2,5	10,1	9,7
Јужна/Медитеранска Европа	61,9	98,0	168,9	219	264	3,1	3,7	2,3	2,6	1,9	18,0	14,6
Блиски Исток	7,1	13,7	60,9	101	149	4,5	10,5	4,6	5,2	4,0	6,5	8,2

Извор: World Tourism Organizatin (UNWTO), data collected bu UNWTO, September 2011g.



## XI. ГЛАВА ЕДИНАЕСЕТА

### 11. ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА МАКЕДОНСКИОТ ТУРИЗАМ

Карта 58. Детална туристичка карта на Република Македонија



7. Пристигнувања на туристи по земји во Република Македонија.

Табела 48. Држави од кои најчесто пристигнуваат туристи во Република Македонија во периодот 2015-2017 г.

Бр.	Држава	2017 г.	2016 г.	2015 г.
1.	Турција	129,708	105,738	90,857
2.	Србија	53,121	50,145	43,613
3.	Бугарија	45,958	36,982	29,314
4.	Грција	44,931	40,504	38,829
5.	Холандија	26,889	23,960	32,217
6.	Германија	23,544	17,067	17,939
7.	Полска	22,281	12,268	17,054
8.	Албанија	21,194	20,862	18,493
9.	Косово	17,494	17,070	13,950
10.	Хрватска	15,860	13,918	17,054
Вкупно надворешни туристи		630,594	510,484	485,530

(Извор: [https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism\\_in\\_the\\_Republic\\_of\\_Macedonia](https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_the_Republic_of_Macedonia)).

8. Пристигнувања на туристи по години во Република Македонија.

**Табела 49.** Број на пристигнати туристи по години во Република Македонија за периодот од 2010 до 2017 г.

Година	Туристички пристигнувања	Промена (%)
2005	509,706	-19,5
2010	586,241	+15,0
2011	647,568	+10,5
2012	663,633	+2,5
2013	701,794	+5,8
2014	735,650	+4,8
2015	816,067	+10,9
2016	856,843	+5,0
2017	998,841	+16,6

(Извор: [https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism\\_in\\_the\\_Republic\\_of\\_Macedonia](https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_the_Republic_of_Macedonia)).

**Табела 50.** Приказ на проценет реален развој на ноќевања во Република Македонија во периодот од 2015 до 2030 г.

Ноќевања (000)	2015	2221	2030	CAGR*
Домашни	1,358	1,500	1,800	1,9%
Странски	1,036	1,600	3,400	8,2%
Вкупно	2,394	3,100	5,200	5,3%

(Извор: [https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism\\_in\\_the\\_Republic\\_of\\_Macedonia](https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_the_Republic_of_Macedonia)).

9. Како најзначајни туристички дестинации во Република Македонија се издвојуваат следните градови:

- 9.1. **Скопје** е главен град на државата и најголемиот град со околу 700 000 жители во 2018 година.
- 9.2. **Куманово** е град со население од околу 100 000 жители.
- 9.3. **Битола** по големина е трет град во земјата;
- 9.4. **Штип** е најголемиот град источно од реката Вардар. Се наоѓа во источниот дел на земјата.
- 9.5. **Кратово** е мал град во источниот дел на земјата. Се наоѓа на западните падини на планината Осогово на надморска висина од 600 м.
- 9.6. **Крушево** е највисокиот град во Македонија, се наоѓа на надморска висина од над 1 429 м.
- 9.7. **Прилеп** е познат како градот под Марковите кули, поради близината на кулите на кнезот Марко.
- 9.8. **Струмица** се наоѓа во ЈИ дел на државата и е познат по Царевите кули и бањата;
- 9.9. **Струга** е град во ЈЗ дел на државата се наоѓа на брегот од Охридското Езеро, град со многу атракции.

10. Национални паркови и природни резервати во Република Македонија  
Република Македонија има три национални паркови и 33 природни резервати:

- 10.1. **Маврово и Мавровско Езеро** е лоцирано во северозападниот дел на земјата. Тој е најголем од трите национални парка.
- 10.2. **Пелистер** се наоѓа во јужниот дел на земјата, во близина на Битола и е најмалиот од трите национални парка.
- 10.3. **Галичица** е сместена помеѓу Охридското Езеро и Преспанското Езеро и е втор по големина национален парк во земјата.

### 11. Природни резервати во Република Македонија:

- 11.1. **Светилиштето Птица Езеро**, лоцирано на северниот брег на Преспанското Езеро е строг природен резерват.
- 11.2. **Тиквеш**, строгиот природен резерват, се наоѓа на 30 км југоисточно од Кавадарци и е природен резерват кој опфаќа површина од околу 100 квадратни километри.
- 11.3. **Локви - Големо Коњари** е строг природен резерват кој се наоѓа во близина на *Крушево* и е природен резерват кој е последниот остаток од некогаш огромното мочуриште.

### 12. Други места во Република Македонија се:

- 12.1. **Стоби** е лоциран во Градско, во географскиот центар на државата и е најголем и најпознат археолошки локалитет во Република Македонија.
- 12.2. **Кокино** кое се наоѓа на 30 км од Куманово е *мегалитска опсерваторија слична на Стоунхенџ*. Стара над 3 800 години, таа е четврта најстара древна опсерваторија во светот.
- 12.3. **Марковата кула** се наоѓа надвор од Прилеп и е карпеста маса составена од неколку фини скулптури. Таа е на листата на можни локации на светското наследство на УНЕСКО.
- 12.4. **Камениот град Куклица** се наоѓа надвор од Кратово и е област која се состои од повеќе од 120 природно формирани камени столбови постари од 10 милиони години.

### 13. Фестивали во Република Македонија:

- 13.1. **Балкански фестивал** на народни песни и ора, годишен фолклорен музички и танцов фестивал.
- 13.2. **Галичка свадба** е годишен фестивал што се одржува во Галичник, на кој избраниот пар се венча со традиционална свадба.
- 13.3. **Астерикс** е меѓународен детски музички фестивал.
- 13.4. **Охридски пливачки маратон** е меѓународен натпревар за пливање во водите на Охридското Езеро.

## Вежба бр. 11 – ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ

Темите за семинарска работа ги има наведено погоре во Практикумот и се состојат од материјал од учебникот по **Меѓународен туризам**, издаден во 2018 година, од страна на вонреден проф. д-р Цане Котески.

Секој редовен и вонреден студент на почетокот на семестарот бира тема и потоа ја презентира готовата семинарска пред студентите (колеги/колешки) и пред асистентот или предметниот професор на предметот **Меѓународен туризам**.

Коментари од страна на присутните студенти:

Дискусија од страна на присутните:

Евалуација на презентацијата на студентот од страна на асистентот:

\_\_\_\_\_ потпис \_\_\_\_\_ датум \_\_\_\_\_ место \_\_\_\_\_

1. Име и презиме на студентот: \_\_\_\_\_ бр. индекс \_\_\_\_\_

Тема за презентација: \_\_\_\_\_

- Оригиналност на темата: \_\_\_\_\_ поени;
- Вербално презентирање: \_\_\_\_\_ поени;
- Квалитет на презентацијата: \_\_\_\_\_ поени;
- Запазени стандарди при изработка: \_\_\_\_\_ поени.

Вкупно поени: \_\_\_\_\_ (за секоја од горенаведените точки, можат да бидат освоени максимум по 2,5 поени).

Студент \_\_\_\_\_ бр. на индекс \_\_\_\_\_

## **Вежба бр. 12 – СЛОБОДНА ВЕЖБА**

Оваа вежба е слободна вежба за студентите, коишто одбираат слободна тема за пишување и обработуваат вежба којашто ќе биде од нивен интерес.

Слободната вежба служи за додавање на поени, доколку немате освоено доволно поени за испит (како дополнителни поени), или сте изостанувале од вежби и предавања поради одредени (оправдани) причини.

Тема:

Студент \_\_\_\_\_ бр. на индекс \_\_\_\_\_



## ЛИТЕРАТУРА (REFERENCES):

1. Александрова, А. Ю.(2003): *Международный туризм*, Аспект Прес, Москва.
2. Ashworth, G. & Goodall, B.(1990): *Marketing tourism Places*, Routledge, London.
3. Bakic, 'O.(1988):*Stratesko planiranje turisticnog proizvoda*, Naučna Knjiga, Zagreb.
4. Barbić, J.(1987):*Vremensko korištenje turističkog objekta – Timesharing*, informator, Zagreb.
5. Bardarova, S., Jakovlev, Z. Koteski, C. (2013): *Investment of human capital in tourism and hospitality with a specific reference of R. Macedonia*. Journal of Process Management – New Technologies International, 1 (4). pp. 74-81. ISSN 2334-7449
6. Bilen, M.(1998):*Regional aspects of global tourism flows*, TOURISM, An International Interdisciplinary Journal, Vol . 46, Zagreb.
7. Биланоска, Ј.(2001): *Надворешна трговија*, Ирис, Струга.
8. Богоев, К.(1997):*Национална стратегија за економскиот развој на Република Македонија*, МАНУ.
9. Boskov,T., Fejzullai, L., Fejzullai, E., Dimitrov, N. (2018): *Investment Driven Strategies in Tourism Sector Engine For Economic Growth*. LAP LAMBERT Academic Publishing, Germany.
10. ISBN 978-613-9-87896-3
11. Borojević, G.(1995): *Tourist trends in the world and Europe with reference to Croatia*, TOURISM, An international interdisciplinary Journal, Vol. 11/12, Zagreb.
12. Целаоски, Н., Коруноски, С.(1999):*Културно наследство*, Институт, за туризам, ФТУ, Охрид.
13. Целаоски, Н.(1997): *Културата и туризмот*, Институт за туризам, ФТУ, Охрид.
14. Crnjak – Karanović, B. & Petrić, L.(2000): *International investment, globalisation and tourism*, TOURISM, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
15. Дерменджиев, А., Димитров, В.(1996):*Стопанска географија на Европските земји*. Парнас, Русе.
16. Dessler, G.(1994): *Human Resource Management*, Prentice Hall, see.edit., New Jersey.
17. Димитров, Н. (2012): *Туристички дестинации - интерна скрипта на предавања и презентации*.
18. Dimitrov, N., Koteski, C., Josheski, D. (2014): *Bitola region in Macedonia - Population*. Lambert Academic Publishing. ISBN 978-3-659-67674-1.
19. Димитров, Н., Ангелкова, Т. (2014): *Туристички дестинации - скрипта*. ISBN 978-608-244-035-4.
20. Димитров, Н., Котески, Ц. (2015): *Туристичка географија - учебник*. ISBN 978-608-244-216-7.
21. Димитров, Н., Методијевски, Д., Котески, Ц., Ангелкова, Т. (2017): *Религиозен туризам*. ISBN 978-608-244-463-5 .
22. Dimitrov, N., Markoski, B., Petrevska, B., Koteski, C. (2017): *Mountain tourism in Macedonia: assessment of the National Park "Pelister"*. In: Geobalkanica 2017, 20-21 May, 2017, Skopje, Macedonia.
23. Dimitrov, N., Koteski, C.(2017): *Analysis tourist trends of the Republic of Serbia in the Republic of Macedonia*. In: The Second International Scientific Conference "Tourism in function of development of the Republic of Serbia - Tourism product as a factor of competitiveness of the Serbian economy and experiences of other countries, 01-03 June 2017, Kragujevac, Serbia.
24. Dimitrov, N., Koteski, C., Jakovlev, Z. (2018): *Analysis tourist trends of the Republic of Bulgaria in the Republic of Macedonia*. SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor (41). pp. 130-137. ISSN 2367-5721.
25. Dimitrov, N., Koteski, C., Jakovlev, Z. (2018): *Ski centers (resorts) in the Republic of Macedonia*. SocioBrains, International scientific refereed online journal with impact factor (41). pp. 326-334. ISSN 2367-5721

26. Dimitrov, N., Koteski, C., Jakovlev, Z.(2018): The role of the tourist guide in tourist promotion of R.Macedonia. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany,, Germany. ISBN 978-613-5-83401-7.
27. Edgell, D.L.(1990): *International Tourism Policy*, Van Nostrand Reinhold, New York.
28. Економски факултет – Прилеп.(1998):*Алтернативите на развојот: економски и социјални аспекти на промените во земјите од Југоисточна Европа*, Зборник на трудови,, Прилеп.
29. Feczko, J.(1998):*Marketing and quality of Polish tourism during the transformation period*, *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 5-6, Zagreb.
30. Feige, M.(2000): Tourism at the beginning of the new millenium, *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
31. Filipić, P. & Reić, Z.(2000):*Toward the theory of globalisation process*, *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
32. Finkbeiner, J.(1993):*Tourismus – Management*, T. T. B., Universitat Trier.
33. Flippo, J.B.(1890):*Personnel Management*, McGraw Hill.
34. Foster, D.(1989): *Travel and Tourism management*, Macmillan Education, Ltd.
35. Fridgen, J. D.(1990):*Dimensions of tourism*, Educational Institute, Michigan.
36. Godbey, G.(1990): *Leisure in Your life: An exploration*, Venture Publ., Inc.
37. Gunn, C.A.(1993):*Tourism Planning-Basics, Concepts, Cases*, Taylor&Francis, 3-rd ed., Washington.
38. Haley, A.J.(1995): *Tourism Planning*, Arizona State University, CAPCO.
39. Hall, C.M.(1994):*Tourism and Politics: Policy, Power and Place*, J. Wiley and Sons.
40. Hall, D.F.(1990):*Tourism and Economic Development in Eastern Europe and the Soviet Union*, Balhaven Press, London.
41. Hanzel, M.(2002):*Zaštita gosta u ugostiteljskoj djelatnosti*, *Turist Plus*, br.47/48.
42. Hausmann, T., Kaspar, C.,Oppitz, W., Schneid, W.(1999):*Management formen im Tourismus*, MANZ Verlag Schulbuch GmbH., Wien.
43. Henry, I.P.(1990):*Management and Planning in the leisure industries*, Macmillan Education, Ltd.
44. Hitrec, T.(1996):*Kulturni itinerari – važan segment Europske turističke ponude*, *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 44, Zagreb.
45. Hitrec, T.(1997):*Povijesna istraživanja turizma*, *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 45, Zagreb.
46. Hitrec, T.(2000):*Small and medium – sized enterprises in the hospitality industry (Some European trends and Croatian Experiences)*. *TOURISM*, An international interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
47. Holcomb, B., & Attard, M.(2001):*Islands in the (syberspace) sun: marketing islands for tourism online*, *TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 49, Zagreb.
48. Horvat, J.(2001):*E-business and CAWI market survey method in tourism*, *TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
49. Hotel.(2000.):*Tourism and hospitality management: trends and challenges for the future*, Congress proceedings, Opatija.
50. Inskeep,E.(1994): *National and regional tourism planning: methodologies and case studies*, WTO Publication, Published by Routledge, London.
51. Jakovlev, Z., Koteski, C., Dimitrov, N., Angelkova, T., Bardarova, S., Boskov, T. (2011): *Management of Animation in Tourism*. In: First international Conference, Management of Tourism and Entertainment - MTE, 02-03- April 2011, Sofia - Bugaria.
52. Jakovlev, Z., Koteski, C., Angelkova, T., Dzambazoski, K. (2011): *Cultural - Amusement Animation*. In: Scientific conference with international participation, opportunities and problems for the development of alternative forms of tourism in small villages, 14-16-March 2011, Plovdiv, Bugarija.
53. Јаковлев, З., Котески, Ц.,Јошески, Д. (2013): *Улогата на менаџментот на човечки ресурси во туризмот*. In: Современите менаџерски предизвици и организациските науки, Битола.

54. Jakovlev, Z., Koteski, C., Bardarova, S., Angelkova, T., Kitanov, V. (2013): *Financing effects and animation in tourism*. In: XII International Scientific Conference for Service Sector, Faculty of Tourism and Hospitality, 3–5 Oct 2013, Ohrid, Macedonia.
55. Jakovlev, Z., Koteski, C., Dimitrov, N. (2015): *Tourist criminality*. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-3-659-33708-6.
56. Јаковлев, З., Арнаудова, Б., Котески, Ц. (2016): *Натуризмот како дел од меѓународниот туризам*. In: Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република Македонија, 28 May 2016, Stip, Macedonia.
57. Jakovlev, Z., Serafimova, M., Koteski, C. (2016): *Entrepreneurial and managerial aspects of animation in tourism*. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-3-659-86161-1.
58. Јаковлев, З., Котески, Ц., Спиртов, Д. (2016): *Услови и перспективи за развој на туризмот во градовите Штип и Кочани и нивната околина*. In: Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република Македонија, 28 May 2016, Stip, Macedonia.
59. Jakovlev, Z., Serafimova, M., Koteski, C. (2016): *Entrepreneurship and cultural animation in tourism*. Economic Development (1-2/20). pp. 379-391. ISSN 1857-7741
60. Jakovlev, Z., Dimitrov, N., Koteski, C. (2017): *Animation and Tourism*. Lap Lambert Academic Publishing, 4, Industrialia street, 3100 Balti, Republic of Moldova. ISBN 978-3-330-31917-2.
61. Jakovlev, Z., Dimitrov, N., Koteski, C., Serafimova, M. (2017): *Sport tourism as the most important alternative form of tourism - strategies and challenge*. Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje. ISSN 1857-7741.
62. Johnson, P.& Thomas, B.(1992):*Choice and demand in Tourism*, Mansel Publishing Ltd, New York.
63. Josheski, D., Dimitrov, N., Koteski, C. (2012): *Naselenieto i ekonomskiot rast, primerok so nadolžni podatoci od Balkanskite zemji*. Economic Growth eJournal, Population and economic growth theme: Longitudinal data for a sample of Balkan countries,4 (26) p. 30.
64. Jović, Ž.(1986):*Turistička geografija*, Naučna Knjiga, Beograd.
65. Jurcan, V.(1988):*Turizam i kadrovi*, Turistički Savez, Pula.
66. Kaiser, C.(1988):*Tourism planning and development*, CBI Publishing.
67. Kivela, J.(2000):*An insightful aproach to managing hospitality and tourism organisations in the new milenium*,*TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
68. Klarić, Z. & Kušen, E.(2000):*Globalisation, sustainable development and environmental interpretation*,*TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 48, Zagreb.
69. Котески, Ц. (2011): *Сливот на Црна Река*. 2-ри август - Штип. ISBN 978-608-4662-03-7.
70. Koteski, C. (2013): *Thematic atlas of Mariovo and Raetchka valley in Macedonia*. Geografija - Tematska kartografija . LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany, pp. 1-222. ISBN 978-3-659-38483-7.
71. Котески, Ц., Јаковлев, З., Митрева, Е., Ангелкова, Т., Бардарова, С., Владимир, К. (2013): *Заштита и презентација на културното наследство на Општина Прилеп за туристички цели*. In: 1st International Conference on Cultural Heritage, Media and Tourism, 18-19 Jan 2013, Ohrid, Macedonia.
72. Котески,Ц.(2013): *Меѓународен туризам*, скрипта интерни предавања, Гевгелија.
73. Koteski, C., Kitanov, V. (2013): *Structure of the road network and the impact on the development of tourism in the municipality Dojran*. In: Scientific-Technical Forum theme: Tourism in Dojran Region, 20- April 2012, Dojran, R.Macedonia.
74. Koteski, C., Dimitrov, N., Jakovlev, Z. (2014): *Opportunities for development of spa tourism in R.Macedonia*. LAP Lambert Academic Publishing, Deutschland/Germany. ISBN 978-3-659-58922-5.
75. Котески, Ц., Јаковлев, З., Ангелкова, Т., Митрева, Е., Китанов, В. (2014): *Преглед на странски туристи и ноќевања по земји на припадност кои ја посетиле*

- Република Македонија во периодот од 2006-2010 г. Bulletin of Papers ASA - 2010-2011 (26-27). pp. 67-74. ISSN 0352-3497
76. Koteski, C., Josheski, D., Jakovlev, Z., Dimitrov, N., Bardarova, S. (2014): *Македонија демографски старее*. Journal of Earth Science and Engineering, 4 (7). pp. 445-454. ISSN 2159-581X
  77. Котески, Ц., Јаковлев, З. (2014): *Маркетинг во угостителството и туризмот*. 2-ри август, Штип, Македонија. ISBN 978-608-4662-23-5.
  78. Котески, Ц. (2014): *Меѓународен туристички пазар, скрипта, интерни предавања, Гевгелија*.
  79. Котески, Ц., Јаковлев, З., Котески, Г. (2014): *Монографија за Прилеп - население*. Друштво за наука и уметност Прилеп и Локална самоуправа Прилеп, Прилеп.
  80. Котески, Ц., Јаковлев, З., Котески, Г. (2014): *Прилеп – милениумско пулсирање (1014-2014) - Природно географски карактеристики на градот Прилеп*. Друштво за наука и уметност - Прилеп и Локална самоуправа на Општина Прилеп, Прилеп.
  81. Koteski, C., Dimitrov, N., Jakovlev, Z. (2015): *Bitola region in Macedonia - settlements*. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-3-659-68316-9.
  82. Koteski, C., Dimitrov, N., Jakovlev, Z., Petrov, N. (2016): *Cruise as part of water transport - development and challenges*. In: Proceeding papers of the Fifth International Scientific Conference "Geographical sciences and education", 4-5 Nov 2016, Shumen, Bulgaria.
  83. Koteski, C., Jakovlev, Z., Soltirovska, D. (2016): *Wine and wine tourism in Macedonia*. (JPMNT) Journal of Process Management - New Technologies, International, 4 (3). pp. 8-11.
  84. Котески, Ц., Јаковлев, З., Солтировска, Д. (2016): *Туристички знаменитости во северно-источен дел на Македонија*. In: Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република Македонија, 28 May 2016, Stip, Macedonia.
  85. Котески, Ц. (2016): *Туристичка картографија - учебник*. Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија. ISBN 978-608-244-299-0.
  86. Koteski, C., Jakovlev, Z., Petrevska, B., Zezova, A., Serafimova, M. (2016) *Determining tourist events in east region of the Republic of Macedonia*. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-3-659-86291-5.
  87. Котески, Ц. (2017): *Сообраќај во туризмот*. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISBN 978-608-244-395-9.
  88. Котески, Ц., Димитров, Н., Јаковлев, З. (2016): *Состојба на македонската сообраќајна мрежа и нејзиното влијание врз меѓународниот сообраќај*. Bulletin of Papers ASA - 2008-2009. pp. 53-69. ISSN 0352-3497.
  89. Koteski, C., Majhosev, D., Jakovlev, Z. (2017): *Possibilities for the development of rural tourism in the Republic of Macedonia*. (JPMNT) Journal of Process Management – New Technologies, International, 5 (2). pp. 18-24.
  90. Котески, Ц., Јаковлев, З., Митева, И. (2017): *Истражување на туристичката понуда на тиквешкиот регион*. In: Втора меѓународна научно-стручна конференција „Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката“, 27 May 2017, Stip, Macedonia.
  91. Koteski, C., Jakovlev, Z., Dimitrov, N. (2018): *Programming of animation of visitors during their tourist stay in the basin of Black River in the Republic of Macedonia*. Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje (1-2). pp. 139-147. ISSN 1857-7741.
  92. Koteski, C. (2018): *The Role of the City Transport in Prilep and Its Application in the Tourism in the Republic of Macedonia*. Journal of Tourism and Hospitality Management, 6 (3). pp. 109-129. ISSN 2328-2169.
  93. Kovacevic, Z. & Plevko S. (1997): *The Macroeconomic implications of the war and its impact on tourism in the Republic of Croatia*. TURIZAM, Vol. 45, No. 9-10.
  94. Кралев, Т. (1996): *Основи на менаџмент, ЦИМ, Скопје*.



95. Leclerc, D.(1995):*International Tourism*, Arizona State University, CAPCO.
96. Lewison, D.M.S., & De Losier, M.W.(1989):*Retailing*, Mevryll, Publishing, Ohio.
97. Lundberg, D.(1993):*International travel and tourism*, John Wiley and Sons, Inc., 2-nd ed., New York.
98. Lundberg, D.(1990): *The tourist business* , Van Nostrand Reinhold, New York.
99. Luthans, F.& Hadgets, R.M.(1992):*Business* Dryden, HBJ.
100. Мариноски, Н.(1996):*Македонска туристичка разгледница*, Охрид.
101. Мариноски, Н.(2002):*Основи на туристичката теорија и практика*, Институт за истражување на туризмот, ФТУ, Охрид.
102. Мариноски, Н.(1999):*Туристичка географија на Република Македонија*, Институт за истражување на туризмот, ФТУ, Охрид.
103. Мариноски, Н.(2000):*Туристички агенции*, Институт за истражување на туризмот, ФТУ, Охрид.
104. Marković, S. i Marković, Z.(1972):*Osnove turizma*, Školska Knjiga, Zagreb.
105. Marković, Z.(1987):*Osnove turizma*, Školska Knjiga, Zagreb.
106. Mazi, M.(1972): *Ekonomika turizma*, Savremena Administracija, Beograd.
107. McIntosh, R. W., & Goeldner, C.R.(1986):*Tourism – Principles, Practices, Philosophies*, John Wiley and Sons, Inc.
108. Medlik, S.(1991):*Managing Tourism*, Buterrworth – Heinemann, Ltd, Oxford.
109. Mesensel, F.(1934):*Ohrid – varoš i jezero*, Skoplje.
110. Metzlich, S.(1991):*Managing tourism*, Buterrworth - Heinemann, Ltd, Oxford.
111. Middleton, V.T.C.(1988): *Management in Travel and Tourism*, Heinemann Publishing.
112. Mileta, V.(1988):*Uvod u međunarodne ekonomske odnose*, Narodne Novine, Zagreb.
113. Mill, R.C.(1990):*TOURISM: The International Business*, Prentice Hall, Inc.
114. Miller, R.F.(1993):*Careers without college*, Peterson 's, Prineston, New Jersey.
115. Mitreva, E., Prodanovska, V., Jakovlev, Z., Koteski, C., Angelkova, T.(2011):  
*Measuring business outcomes within Macedonian travel companies*. In:  
Contemporary trends in tourism and hospitallity, 29-30 Sept 2011, Novi Sad, Serbia.
116. Младенов, Ч., Владев, И.(2005): Географија на европските земји УИ "Епископ Константин Преславски". Шумен.
117. Morrisson, J.W.(1980):*Travel Agent & Tourism*, New York.
118. Мулев, М.(1999):*Заштита на животната средина*, Ворлдбук.
119. Nash, D.(1996):*Anthropology of Tourism*, Elsevier Science Ltd.
120. Nemes, A.(1998): Tourism in Hungary in late 1990s, *TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 5-6, Zagreb.
121. Nestoroska, I.(2001):*Private accomodation in Macedonia – Characteristics and Servicequality*, *TOURISM*, An International Interdisciplinary Journal, Vol. 49 , Zagreb.
122. Nestoroska, I.(2005):*Tourism with in the globalization, International Conference: Globalization, tourism, education*, Bansko, Bulgaria.
123. WTO.(1994): Yearbook of tourism statistics, Madrid.
124. WTO.(2000):Tourism highlights, Madrid.
125. WTO.(2000): Tourism Vision 2020, Madrid.
126. WTO.(2002):Tourism highlights, Madrid.
127. WTO.(2004): Tourism highlights, Madrid.
128. WTO.(2005): Tourism highlights, Madrid.
129. WTO.(2007):Tourism highlights, Madrid.
130. WTO.(2011):Tourism highlights, Madrid.
131. WTO.(2012):Tourism highlights, Madrid.
132. WTO.(2013):Tourism highlights, Madrid.
133. WTO.(2014):Tourism highlights, Madrid.
134. WTO.(2015):Tourism highlights, Madrid.
135. WTO.(2016):Tourism highlights, Madrid.
136. UNWTO.(2017):Tourism highlights, Edition.



### Интернет страници:

1. [www.visitfinland.com/w5/index.nsf/pages/index](http://www.visitfinland.com/w5/index.nsf/pages/index)
2. [www.unwto.org/europe/index.php](http://www.unwto.org/europe/index.php)
3. [www.world-tourism.org](http://www.world-tourism.org)
4. [www.sltsveden.ru](http://www.sltsveden.ru)
5. [www.drchive.travel.ru](http://www.drchive.travel.ru)
6. [www.visitsweden.com](http://www.visitsweden.com)
7. [www.sweden.se](http://www.sweden.se)
8. [www.shvecia.ru](http://www.shvecia.ru)
9. [www.travel2sveden.ru](http://www.travel2sveden.ru)
10. [www.history.uk.com](http://www.history.uk.com)
11. [www.en.wikipedia.org](http://www.en.wikipedia.org)
12. [www.cia.gov](http://www.cia.gov)
13. [www.britishresorts.co.uk](http://www.britishresorts.co.uk)
14. [www.londonmet.ac.uk](http://www.londonmet.ac.uk)
15. [www.statistics.gov.uk](http://www.statistics.gov.uk)
16. [www.parks.it](http://www.parks.it)
17. [www.internationalbusinessstrategies.com](http://www.internationalbusinessstrategies.com)
18. [www.tourismtrade.org.uk](http://www.tourismtrade.org.uk)
19. [www.tourismnorthcast.co.uk](http://www.tourismnorthcast.co.uk)
20. [www.touristnetuk.com](http://www.touristnetuk.com)
21. [www.culture.gov.uk](http://www.culture.gov.uk)
22. [www.world-tourism.org](http://www.world-tourism.org)
23. [www.encyclopedia.bg](http://www.encyclopedia.bg)
24. [www.archive.travel.rulengland](http://www.archive.travel.rulengland)
25. [www.silverglobe.ru](http://www.silverglobe.ru)
26. [www.mango-travel.ru](http://www.mango-travel.ru)
27. [www.countries.ru](http://www.countries.ru)
28. [www.paneuro.ru](http://www.paneuro.ru)
29. [www.greatbritain.destinations.ru](http://www.greatbritain.destinations.ru)
30. [www.tours.ru](http://www.tours.ru)
31. [www.destinations.ru](http://www.destinations.ru)
32. [www.turpogoda.com.ua](http://www.turpogoda.com.ua)
33. [www.english-nature.org.uk](http://www.english-nature.org.uk)
34. [www.direct.gov.uk](http://www.direct.gov.uk)
35. [www.uktouristinfo.com](http://www.uktouristinfo.com)
36. [www.canadatourism.com](http://www.canadatourism.com)
37. [www.mexico-travel.com](http://www.mexico-travel.com)
38. [www.tinet.ita.doc.gov](http://www.tinet.ita.doc.gov)
39. [www.tourism.umn.edu](http://www.tourism.umn.edu)
40. [www.tourstates.com](http://www.tourstates.com)
41. [www.unwto.org](http://www.unwto.org)
42. [www.molon.de/galleries/China/Beijing/SummerPalace/](http://www.molon.de/galleries/China/Beijing/SummerPalace/)
43. [www.cnto.org/aboutchina.asp](http://www.cnto.org/aboutchina.asp)
44. [www.bulgarian.cri.cn/chinaabc/chapter1/chapter1\\_01\\_01.htm](http://www.bulgarian.cri.cn/chinaabc/chapter1/chapter1_01_01.htm)
45. [www.investor.bg](http://www.investor.bg)
46. [www.chinaembassy.bg/bjly/bjlygkl15/tl390359](http://www.chinaembassy.bg/bjly/bjlygkl15/tl390359)
47. [www.dnevnik.bg/pazari/2009101/15/615359](http://www.dnevnik.bg/pazari/2009101/15/615359)
48. [www.australia.com](http://www.australia.com)
49. [www.torism.gov.my](http://www.torism.gov.my)
50. [www.tourismindonesia.com](http://www.tourismindonesia.com)
51. [www.vietnamtorism.com](http://www.vietnamtorism.com)
52. [www.cnta.com](http://www.cnta.com)
53. [www.philtourism.com](http://www.philtourism.com)
54. [http://www.Alfatour.bg/show\\_excursions.php?id=4&eid=214](http://www.Alfatour.bg/show_excursions.php?id=4&eid=214)

55. <http://www.Bgbile.sdabg.net/arheologia-II.htm>
56. <http://www.egypttoday.com>
57. <http://www.lexicoriellt.com/egupt>
58. <http://www.momentofpeace.net/2008/edfu>
59. <http://www.profitours.bg/pochivkavhurgadaskruizponil.htm>
60. [www.bg.wikipedia.org/wiki/turkey](http://www.bg.wikipedia.org/wiki/turkey)
61. [www.joumey.bg/gUide/gUide.php?country=58](http://www.joumey.bg/gUide/gUide.php?country=58)
62. [www.kultur.gov.tr](http://www.kultur.gov.tr)
63. [www.lonelyplanet.com/worldguide/destinations/europe/turkey](http://www.lonelyplanet.com/worldguide/destinations/europe/turkey)
64. [www.touridmturkey.org/establishments.htm](http://www.touridmturkey.org/establishments.htm)
65. [www.turkish-embassy.org.kw/tourism/istatist.htm](http://www.turkish-embassy.org.kw/tourism/istatist.htm)
66. [www.turkishholdyssey.com/other/links.htm](http://www.turkishholdyssey.com/other/links.htm)
67. [www.unwto.org/facts/eng/pdf/barometer/UNWTO Barom O8 2 en I.R.pdf](http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/barometer/UNWTO_Barom_O8_2_en_I.R.pdf)
68. [www.history.budnini.com/ancient-greece.php](http://www.history.budnini.com/ancient-greece.php)
69. [www.entertainment.bpost.bg/story-read-15117.php](http://www.entertainment.bpost.bg/story-read-15117.php)
70. [www.austria-tourism.at](http://www.austria-tourism.at)
71. [www.czech-tourism.com](http://www.czech-tourism.com)
72. [www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
73. [www.finland-tourism.com](http://www.finland-tourism.com)
74. [www.france.com](http://www.france.com)
75. [www.franceguide.com](http://www.franceguide.com)
76. [www.germany-tourism.de](http://www.germany-tourism.de)
77. [www.goholland.com](http://www.goholland.com)
78. [www.gosweden.org](http://www.gosweden.org)
79. [www.ict-etourism.gr](http://www.ict-etourism.gr)

## КРАТКА БИОГРАФИЈА



ВОНРЕДЕН ПРОФ. Д-Р ЦАНЕ КОТЕСКИ РОДЕН Е ВО 1964 ГОДИНА ВО ПРИЛЕП. ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗАВРШИЛ ВО С. БЕРОВЦИ И С. СТАРО ЛАГОВО ПРИЛЕПСКО, А СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗАВРШИЛ ВО ПРИЛЕП.

ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ, МАГИСТЕРСКИ И ДОКТОРСКИ СТУДИИ ЗАВРШУВА НА УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ.

ВО НАУЧНО ИСТРАЖУВАЧКАТА РАБОТА ОБЈАВИЛ 184 ТРУДОВИ ОД КОИ 25 КНИГИ. УЧЕСТВУВА НА ПОВЕЌЕ НАУЧНИ СОБИРИ, СИМПОЗИУМИ, КОНФЕРЕНЦИИ И ДРУГО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО ДРУГИ ДРЖАВИ. УЧЕСНИК Е ВО НЕКОЛКУ НАУЧНИ ПРОЕКТИ.

НА 06.08.2008Г., Е ПРИМЕН НА РАБОТА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА – ГЕВГЕЛИЈА.

НА 15.03.2010Г., ЦАНЕ КОТЕСКИ ДОКТОРИРА НА ПМФ, ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ КИРИЛ И МЕТОДИЈ ВО СКОПЈЕ НА ИНСТИТУТ ЗА ГЕОГРАФИЈА И СЕ СТЕКНА СО ПРАВО НА НАУЧЕН СТЕПЕН ДОКТОР ПО ГЕОГРАФСКИ НАУКИ.

НА 06.09.2010Г., Д-Р ЦАНЕ КОТЕСКИ СЕ ИЗБИРА ЗА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕ ДОЦЕНТ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП.

НА 21.08.2015Г., Д-Р ЦАНЕ КОТЕСКИ СЕ ИЗБИРА ЗА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕ ВОНРЕД ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП- РЕПУБЛИКА С. МАКЕДОНИЈА.



ISBN 978-608-244-709-4